

**TÜRKİYE'DE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN
KURUMSAL YATIRIMCI OLARAK FİNANSAL
PİYASALARDAKİ ETKİNLİĞİNİN VERİ
ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜMÜ**

Esra HORASAN

**Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN
2013
Her Hakkı Saklıdır**

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

Esra HORASAN

**TÜRKİYE'DE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL
YATIRIMCI OLARAK FİNANSAL PİYASALARDAKİ
ETKİNLİĞİNİN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜMÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN**

ERZURUM-2013

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

19/02/2013

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum " Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Kurumsal Yatırımcı Olarak Finansal Piyasalardaki Etkinliğinin Veri Zarflama Analizi İle Ölçümü " adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

19/02/2013

Esra HORASAN

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN danışmanlığında, Esra HORASAN tarafından hazırlanan bu çalışma 19/02/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İşletme Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Bekir ELMAS

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. M. Kürşat TİMURÖĞLU

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI
ÖNSÖZ.....	XIV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL YATIRIMCILARIN FİNANSAL PİYASALARDAKİ ROLÜ

1.1. BİREYSEL VE KURUMSAL YATIRIMCI AYRIMI	4
1.2. KURUMSAL YATIRIM VE KURUMSAL YATIRIMCILAR	6
1.2.1. Kurumsal Yatırım Tanımı.....	6
1.2.2. Kurumsal Yatırım İlkeleri.....	7
1.2.2.1. Riskin Dağıtılması İlkesi	7
1.2.2.2. Kamuyu Aydınlatma İlkesi.....	8
1.2.2.3. Fonların Menkul Kıymetlere Yönlendirilmesi İlkesi	9
1.2.2.4. Profesyonel Yönetim İlkesi	9
1.2.3. Kurumsal Yatırımcı Kavramı	10
1.2.4. Kurumsal Yatırımcıların İşlevleri	11
1.2.5. Kurumsal Yatırımcıların Ortak Özellikleri.....	12
1.2.6. Kurumsal Yatırımcıların Bireysel Yatırımcılara Göre Üstünlükleri.....	13
1.3. FİNANSAL PİYASALARDAKİ KURUMSAL YATIRIMCI TÜRLERİ	15
1.3.1. Yatırım Ortaklıkları.....	15
1.3.1.1. Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları.....	16
1.3.1.2. Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş Şartları.....	17
1.3.1.3. Yatırım Ortaklıklarının Türleri.....	18
1.3.1.4. Yatırım Ortaklıklarının İşlevleri.....	18
1.3.1.5. Yatırım Ortaklıklarının Sağladığı Avantajlar	18
1.3.1.6. Yatırım Ortaklıkları İle Yatırım Fonu Arasındaki Farklar.....	19
1.3.1.7. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları	19

1.3.1.8. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları.....	21
1.3.1.8.1. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Amaçları.....	21
1.3.1.8.2. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Türleri	22
1.3.1.8.3. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Ekonomiye Katkısı ve Yatırımcılara Sağladığı Avantajlar	23
1.3.2. Yatırım Fonları.....	23
1.3.2.1. Yönetim İlkeleri	25
1.3.2.2. Yatırım Fonlarının Tipleri ve Türleri.....	27
1.3.2.3. Yatırım Fonlarının Sağladığı Avantajlar	29
1.3.3. Sigorta Şirketleri	30
1.3.4. Sosyal Güvenlik Kuruluşları	31
1.3.5. Portföy Yönetim Şirketleri	32
1.3.6. Bireysel Emeklilik Sistemi ve Emeklilik Fonları	33

İKİNCİ BÖLÜM

SİGORTA SEKTÖRÜ VE TÜRKİYE SERMAYE PİYASASINDA KURUMSAL YATIRIMCI OLARAK YERİ

2.1. SİGORTA	37
2.1.1. Dünyada Sigortacılık Tarihi.....	40
2.1.2. Türkiye’de Sigortacılık Tarihi	42
2.2. SİGORTACILIĞIN İŞLEVLERİ	48
2.3. SİGORTA SÖZLEŞMESİ ve SİGORTANIN TARAFLARI	51
2.4. SİGORTANIN GENEL PRENSİPLERİ	53
2.4.1. Azami İyi Niyet Prensibi.....	53
2.4.2. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi	53
2.4.3. Tazminat Prensibi	54
2.4.4. Halefiyet Prensibi	54
2.4.5. Yakın Sebep Prensibi	55
2.4.6. Hasara Katılım Prensibi	55
2.5. SİGORTACILIK SÜRECİ	55
2.6. REASÜRANS	56
2.7. SİGORTA TÜRLERİ	57

2.7.1. Mal Sigortaları.....	58
2.7.2. Can Sigortaları	59
2.7.3. Sorumluluk Sigortaları	61
2.8. ÜLKEMİZDE UYGULANAN SİGORTA BRANŞLARI.....	61
2.9. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜ	63
2.10. DÜNYADA SİGORTA SEKTÖRÜ VE TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN DÜNYADAKİ YERİ.....	69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

3.1. PERFORMANS ÖLÇÜMÜ	72
3.2. VERİMLİLİK	72
3.3. ETKİNLİK	73
3.3.1. Teknik Etkinlik, Ölçek Etkinliği, Tahsis Etkinliği.....	74
3.3.2. Farrell Etkinlik Ölçümü	74
3.3.3. Sınır Üretim Fonksiyonu ile Etkinlik Ölçümü.....	75
3.4. VERİ ZARFLAMA ANALİZİ	75
3.4.1. VZA'nın Gelişimi	77
3.4.2. VZA'nın Uygulanmasındaki Amaçlar.....	78
3.5. VZA'NIN UYGULAMA AŞAMALARI.....	79
3.5.1. Gözlem Kümesinin Seçimi.....	80
3.5.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Belirlenmesi	80
3.5.3. Verilerin Elde Edilebilirliği ve Güvenirliliği.....	81
3.5.4. VZA İle Görelî Etkinlik Ölçümü	81
3.5.5. Etkinlik Değerleri ve Etkinlik Sınırı.....	82
3.5.6. Referans Grupları	82
3.5.7. Etkin Olmayan Karar Birimleri İçin Hedef Belirlenmesi	82
3.5.8. Gözlem Kümesi İçin Genel Sonuçların Değerlendirilmesi	83
3.6. VZA'NIN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ	83
3.6.1. Güçlü Yönleri.....	83
3.6.2. Zayıf Yönleri.....	84

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE’DE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL YATIRIMCI
OLARAK FİNANSAL PİYASALARDAKİ ETKİNLİĞİNİN VERİ ZARFLAMA
ANALİZİ İLE ÖLÇÜMÜ

4.1. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN VZA İLE ETKİNLİK ANALİZİ.....	86
4.1.1. KVB’ nin Seçilmesi.....	86
4.1.2. Girdi ve Çıktıların Belirlenmesi.....	87
4.1.3. Kullanılacak VZA Modelinin Belirlenmesi.....	90
4.1.4. Verilerin Toplanması ve Analize Hazırlanması	90
4.1.5. Türkiye’ de 2010 Yılında Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Göreli Etkinliğinin VZA ile Ölçümü	92
4.1.6. Etkin Olmayan Karar Birimleri İçin Hedef Belirlenmesi	95
4.1.7. Göreli Olarak Etkin Olmayan ve Hayat Dışı Alanda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri İçin Detay Analizi	96
SONUÇ.....	112
KAYNAKÇA	116
EKLER.....	124
EK 1. Türkiye’ de 2010 Yılı İtibariyle Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Faaliyet Etkinliği Analizine Dâhil Edilen Girdi ve Çıktı Değerleri	124
EK 2. VZA’nın BCC Modelinde Şirket Bazında Sonuçları	126
EK 3. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin CCR Modeline Göre Sonuçlar, Hedefler ve Potansiyel İyileştirme Değerleri	148
EK 4. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin BCC Modeline Göre Sonuçlar, Hedefler ve Potansiyel İyileştirme Değerleri	154
ÖZGEÇMİŞ.....	160

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****TÜRKİYE’DE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL YATIRIMCI OLARAK FİNANSAL PİYASALARDAKİ ETKİNLİĞİNİN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜMÜ****Esra HORASAN****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN****2013, 160 sayfa****Jüri: Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN (Danışman)****Doç. Dr. Bekir ELMAS****Yrd. Doç. Dr. M. Kürşat TİMURROĞLU**

Sigorta sektörü, finansal sistem içerisinde ekonomiye fon yaratma bakımından büyük önem taşıyan ve bu sayede ekonominin gelişmesi için itici güç oluşturan bir sektördür. Bu nedenle, bu sektörün bir ülkedeki gelişiminin yanı sıra, sektörde faaliyet gösteren şirketlerin elde ettikleri gelirleri yatırımlara yönlendirme konusunda uygun davranmaları da büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, 2010 yılı itibariyle Türk sigorta sektöründe faaliyet gösteren hayat dışı sigorta şirketlerinin göreceli etkinlikleri Veri Zarflama Analizi (VZA) kullanılarak ölçülmüş, elde edilen sonuçlara göre etkin ve etkin olmayan şirketler ile sektörün ortalama etkinlik düzeyi belirlenmiş ve etkin olmayan şirketlerin etkin olabilmeleri için de girdi-çıktı düzeylerinde ne kadar değişim yapmaları gerektiği tahmin edilmiştir.

Ekonomiye fon yaratan önemli bir kaynak olması açısından sigorta sektörünün finansal sistem içerisindeki payı arttırılmalı, ekonomiyi yönetenler tarafından bu yönde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yatırımcı, Sigorta Sektörü, Etkinlik, Veri Zarflama Analizi

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

**THE EFFICIENCY MEASUREMENT WITH DATA ENVELOPMENT
ANALYSIS OF INSURANCE COMPANIES AS INSTITUTIONAL INVESTOR
THE FINANCIAL MARKETS IN TURKEY**

Esra HORASAN

Advisor: Assist. Prof. Dr. Osman Berna İPEKTEN

2010, 160 pages

**Jury: Assist. Prof. Dr. Osman Berna İPEKTEN (Advisor)
Assoc. Prof. Dr. Bekir ELMAS
Assist. Prof. Dr. M. Kürşat TİMUROĞLU**

Insurance sector is crucial in funding for economy within financial system and therefore it becomes the driving force for economic development. Thus, it is really important for active companies in sector to invest their income as well as for the development of this sector.

In this research, relative efficiencies of active non-life insurance companies in Turkish Insurance sector have been measured by using Data Envelopment Analysis (DEA) as the year of 2010. According to the results, active and non-active companies and average activity level of the sector have been identified. It was also estimated how much change non-active companies should make in their input-output levels to become active.

As an important source for funding the economy, the share of insurance sector in the financial system should be increased, economic rulers should make the necessary adjustments in this field.

Key Words: Institutional Investor, Insurance Sector, Efficiency, Data Envelopment Analysis

KISALTMALAR DİZİNİ

AŞ	: Anonim Şirketi
BCC	: Banker, Charnes Ve Cooper
BES	: Bireysel Emeklilik Sistemi
CCR	: Charnes, Cooper ve Rhodes
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
DEAP	: Veri Zarflama Analizi Programı
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla
GSYO	: Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı
GYO	: Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı
HATMER	: Sigorta Hasar Takip Merkezi
HAYMER	: Hayat Sigortası Bilgi Merkezi
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymet Borsası
KVB	: Karar Verme Birimi
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
MKYO	: Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı
ÖGAG	: Ölçeğe Göre Artan Getiri
ÖGAZG	: Ölçeğe Göre Azalan Getiri
ÖGDG	: Ölçeğe Göre Değişken Getiri
ÖGSG	: Ölçeğe Göre Sabit Getiri
SAGMER	: Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi
SBFHR	: Sigortacılık Ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor
SBM	: Sigorta Bilgi Merkezi
SEGEM	: Sigortacılık Eğitim Merkezi

VIII

SMK	: Sigorta Murakabe Kanunu
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SPKn	: Sermaye Piyasası Kanunu
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu
TRAMER	: Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi
TSB	: Türkiye Sigorta Birliği
TSPAKB	: Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği
TSRŞB	: Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
VZA	: Veri Zarflama Analizi

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Paranı Kendin Yönet Yönteminin Avantaj ve Dezavantajları	5
Tablo 1.2. Kurumsal Yatırımcıların Bireysel Yatırımcılara Göre Üstünlükleri.....	14
Tablo 2.1. Ruhsat Sahibi ve Faal Şirket	47
Tablo 2.2. Türkiye’de Sigorta Branşları.....	62
Tablo 2.3. Toplam Prim Üretimi Seyri.....	63
Tablo 2.4. Toplam Prim, Teminat ve Birikim Tutarları ile GSYH.....	64
Tablo 2.5. Direkt Prim Üretiminin Seyri.....	65
Tablo 2.6. Sektörün İstihdam Durumu	66
Tablo 2.7. Poliçe, Sözleşme ve Katılımcı.....	67
Tablo 2.8. Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı	67
Tablo 2.9. Türk Finans Sektörü Bilanço Büyüklükleri	68
Tablo 2.10. Varlıkların Alt Hesapları Bazında Dağılımı	69
Tablo 2.11. Reel Büyüme Oranları 2010-2011	69
Tablo 2.12. 2011 Yılı Dünya Prim Üretimi Dağılımı	71
Tablo 2.13. Yılı Kişi Başı Prim Üretimi (\$) ve Direkt Prim Üretimi/GSYH Oranı	71
Tablo 4.1. Analizde Kullanılan Girdi ve Çıktılar	87
Tablo 4.2. Etkinlik Analizinde Girdi ve Çıktı Teşkil Eden Değişkenlerin Korelasyon Matrisi.	91
Tablo 4.3. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Değerleri.....	92
Tablo 4.4. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Görelî Etkinlik Değerleri ve Referans Kümeleri.....	95
Tablo 4.5. 2010 Yılında Türkiye’de Faaliyet Gösteren ve Etkin Olmayan Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin CCR Modeline Göre Başvuru Grupları (%).....	97
Tablo 4.6. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren ve CCR Yöntemi Sonucunda Etkin Olmayan Sigorta Şirketlerinin Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar (%) ...	99
Tablo 4.7. 2010 Yılında Türkiye’de Faaliyet Gösteren ve Etkin Olmayan Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin BCC Modeline Göre Başvuru Grupları (%)	106

Tablo 4.8. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren ve BCC modeli Sonucunda Görelî Etkin Olmayan Sigorta Şirketlerinin Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar (%).....	107
--	-----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Bir Sigorta Şirketinin En Önemli Girdi Çıktı Süreci.....	56
Kaynak: Yanık, 2001: 10.....	56
Şekil 2.2. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Direkt Prim Reel Artış Oranları.....	70
Şekil 2.3. Hayat Sigorta Şirketlerinin Direkt Prim Reel Artış Oranları.....	70
Şekil 3.1. Etkin Karar Birimlerinin Oluşturduğu Zarf.....	77
Şekil 4.1. 2010 Yılı Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin CCR ve BCC Modellerine Göre Etkinlik Değerleri.....	94
Şekil 4.2. ANADOLU Sigorta Şirketinin CCR Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	100
Şekil 4.3. CARDIF Sigorta Şirketinin CCR Modelne Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	101
Şekil 4.4. EURO Sigorta Şirketinin CCR Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	101
Şekil 4.5. GENERALİ Sigorta Şirketinin CCR Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi Ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	102
Şekil 4.6. GÜNEŞ Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	102
Şekil 4.7. HALK Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	103
Şekil 4.8. HDI Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	103
Şekil 4.9. HÜR Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar	103

Şekil 4.10. IŞIK Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	104
Şekil 4.11. LIBERTY Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	104
Şekil 4.12. MAPFRE GENEL Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar	104
Şekil 4.13. RAY Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	105
Şekil 4.14. SOMPO JAPAN Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar	105
Şekil 4.15. YAPI KREDİ Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar	105
Şekil 4.16. CARDIF Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	108
Şekil 4.17. EURO Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	108
Şekil 4.18. GENERAL Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	109
Şekil 4.19. HDI Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	109

Şekil 4.20. HÜR Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	109
Şekil 4.21. IŞIK Sigorta Şirketinin BCC Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	110
Şekil 4.22. LIBERTY Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	110
Şekil 4.23. MAPFRE GENEL Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar	110
Şekil 4.24. RAY Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	111
Şekil 4.25. SOMPO JAPAN Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar	111
Şekil 4.26. YAPI KREDİ Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar.....	111

ÖNSÖZ

Küreselleşen ve hızla gelişen dünyada işletmeler, ayakta kalabilmeleri ve faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için rakiplerine fark atmak zorundadırlar. Yaşanan bu rekabetle birlikte etkinlik ve verimlilik kavramları önem kazanmış, kaynaklarını etkin ve verimli kullanabilen işletmeler başarıya ulaşabilmişlerdir. Bu gelişmeyle birlikte etkinlik ölçme yöntemleri de gelişmiştir. Bu doğrultuda VZA en çok kullanılan yöntemlerden biri olmuştur. Bu çalışmada,1 finansal sistemin ekonomilerin bel kemiği olduğu günümüzde bu sistem içerisinde önemli bir yere sahip olan sigorta sektöründe etkinliğin VZA ile ölçümü yapılmış ve ekonomiye etkileri anlatılmaya çalışılmıştır.

Hayatım boyunca varlığını yanımda hissettiğim ve daima hissedeceğim canım babam Ertan HORASAN'a, çalışma sırasında bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Osman Berna İPEKTEN'e, analiz kısmında yardımını esirgemeyen Arş. Gör. Gürkan ÇALMAŞUR' a, İİBF hocalarıma, destekleriyle hep yanımda olan sevgili Nilay CİMİNLİ'ye, Bilgehan ÇİÇEK'e ve diğer arkadaşlarıma, kıymetli annem Solmaz HORASAN'a, ağabeyim Alparslan HORASAN'a, ablam Makbule TAZEÖĞLU'na, ablam Gülsüm KARASU' ya, yengem Tuba HORASAN'a, İzzet KÖKER' e ve tüm aileme sonsuz teşekkür ediyorum.

Erzurum, 2013

Esra HORASAN

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada ülkelerin söz sahibi olmaları için birçok alanda olduğu gibi ekonomik anlamda da gelişmişliklerinin üst düzeyde olması gerekmektedir. Ekonomik gelişmenin temel taşı sermaye birikimi oluşturmaktadır. Zira ekonomik gelişme ancak yatırım yapılması ile mümkündür. Yatırım oranı yüksekse kalkınma hızı da yüksek olacaktır. Gelir seviyesinin düşük olduğu az gelişmiş ülkelerde yatırımların yüksek olması ise tüketimin kısılması yani tasarruf ile mümkün olacaktır. Yatırımların artışı da gelir seviyesini yükseltecek, böylece fertlerin harcamalarından artakalan kısım yani tasarruflar daha da artacaktır. Bunun devamında da ekonomik kalkınma ve refah düzeyinin yükselmesi gelecektir.

Gelir seviyesinin bir fonksiyonu olarak tasarruflardan söz edildiğinde bahsedilen kişisel tasarruflardır. Kişilerin harcamayıp da kendi istekleri doğrultusunda yaptıkları tasarruflar, genellikle tasarruf sandıkları, bankalar, sigorta şirketleri ve benzeri kurumlar aracılığı ile yatırımların finansmanında kullanılabilir hazır bir kaynak haline gelmektedir.

Fon yaratma sigortacılığın önemli işlevlerinden biridir. Gelişmiş ülkelerde oluşturduğu dev fonlar sayesinde sigortacılık, finansal piyasaların ana unsurlarından biri haline gelmiştir. Ülkemizde ise 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun ‘Amaç’ başlıklı maddesinde, “...bu sektörde yaratılacak fonların ekonomik kalkınmaya katkısını sağlamak...” hükmüyle sektörün önemi vurgulanmıştır.

Hayat sigortası kişinin birçok nedenlerle gelirin kendi kendine tasarrufa ayıramadığı bölümlerinin belli periyotlarla ve düzenli bir şekilde birikmesini sağlar. Sigortalı veya sigorta ettiren tarafından ödenen prim tutarları bir nevi tasarruf sayılır. Sigorta şirketlerinin elde ettikleri primlerin bir kısmı ikraz ya da hisse senedi veya tahvil satın alma yolu ile yatırımların finansmanında kullanılır.

Hayat dışı sigorta ya da elementer sigorta denilen yangın, nakliyat, kaza, mühendislik, sağlık gibi sigorta türleri, insanların sigortalanabilir menfaatlerini, başka bir anlatımla ekonomik varlıklarını veya sağlıklarını çeşitli rizikolara karşı korumak amacıyla yapılmaktadır. Yapılan bu sigortalar için alınan primler de sigorta şirketleri için bir yatırım kaynağı olma özelliğini taşımaktadır.

Sigortacılığın fon oluşturma fonksiyonunun yanı sıra, ekonomik faaliyetlerin güven içerisinde yapılmasına olanak vermesi ve ülke ekonomisinin gelişmesine yardımcı olması da önemli bir gerçektir. Örneğin yangın, deprem, su basması gibi herhangi bir felâket belki de bir fabrikanın ya da büyük bir sanayi kuruluşunun yok olmasına, kapanmasına veya küçülerek düşük kapasitede çalışmasına neden olabilecek iken, sigortanın devreye girmesiyle oluşan zarar-zıyanın tazmin edilmesi söz konusu olabilecek ve bu suretle zarara uğrayanların eski hallerine iadeleri sağlanabilecektir. Böylece, girişimci de garantisinin olduğunun bilinci içerisinde daha cesur ve güven içerisinde çalışacak, yatırım kararlarını daha emin bir şekilde verecek, bu ise ekonomik gelişmeyi artırıcı bir fonksiyon olacaktır. Yani sigorta sayesinde bireysel servet güvence altına alınacak, bunun neticesi olarak da milli servetin korunması mümkün olacaktır”.

Ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) 2011 yılında cari fiyatlarla 1,3 trilyon TL’ye ulaşmıştır. Bu dönemde Türk sigorta sektöründe 17,2 milyar TL prim üretildiği ve sigortalılara 39,2 trilyon TL teminat verildiği dikkate alındığında, sektörde GSYH’ nin % 1,33’ü kadar prim üretildiği ve 30 katı kadar sigortalılara teminat verildiği ortaya çıkmaktadır (SBFHR, 2011: 4).

Bu çalışmanın amacı, sigorta sektörünün mevcut durumunu incelemek ve Türkiye’de faaliyette bulunan hayat dışı sigorta şirketlerinin sorunlarını tespit etmek, faaliyette bulunan şirketlerin etkinliğini parametrik olmayan yöntem olan VZA ile ölçmek ve etkin olmayan şekilde çalışan sigorta şirketlerine önerilerde bulunmaktır. Türk mali sistemindeki payı ile ağırlığını giderek artıran sigorta sektörü etkinlik ölçümü, güncelliğini koruyan bir olgudur.

Bu doğrultuda çalışma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde bireysel yatırımcı ve kurumsal yatırımcı ayrımı, kurumsal yatırımın tanımı, ilkeleri, kurumsal yatırımcı tanımı, işlevleri ve türlerinden bahsedilecektir.

İkinci bölümde sigortanın tanımı, türleri, sigortacılık kavramları ve işlevleri açıklanacak, sigorta sektörünün Türkiye’deki ve dünyadaki tarihinden ve durumundan söz edilecektir.

Üçüncü bölümde performans değerlendirmelerine, etkinliğe, VZA' nın tanımına, yapılış amaçlarına, aşamalarına, uygulama alanlarına, güçlü ve zayıf yönlerine yer verilecektir.

Dördüncü bölümde ise 2010 yılı itibariyle faaliyette bulunan 32 hayat dışı sigorta şirketinin VZA yöntemiyle her bir şirket için ayrı ayrı Charnes, Cooper ve Rhodes (CCR) ve Banker, Charnes ve Cooper (BCC) modelleri kullanılarak etkinlik ölçümü yapılacak, Türk sigorta sektörüne yönelik sorunlar tespit edilmeye çalışılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURUMSAL YATIRIMCILARIN FİNANSAL PİYASALARDAKİ ROLÜ

1.1. BİREYSEL VE KURUMSAL YATIRIMCI AYRIMI

Finansal piyasalar fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasalar olarak tanımlanabileceği gibi finansal araçların alınıp satıldığı piyasalar olarak da tanımlanabilir (Şakar 1997: 3). Burada fon arz ve talep edenlerden kastımız ekonomi içerisindeki, birikimciler ve yatırımcılardır. Ekonomi içerisinde firmalar belli varlıklar ve üretim kapasiteleri ile operasyonlarını sürdürürler, bunların gerçekleşmesi için de paraya ihtiyaç duyarlar. Ekonomi içerisinde herhangi bir firma iki temel şekilde fon teminini sağlar. Bunlar ya borçlanmayı ya da sermaye katılımında bulunacak yeni ortakların teminini içerir. Bu noktada finansal yöneticiler, firmanın en verimli şekilde fon teminatının nasıl gerçekleşeceğini planlamasını ve uygulamasını sağlarlar. Bu piyasalar sayesinde ekonomi birikimlerini reel yatırımlara dönüştürürler. İşte bütün bu koşullar ekonominin büyümesini finansal piyasalar aracılığı ile gerçekleştirdiğini ortaya koyar.

Sermaye piyasası araçlarını ihraç ve halka arz ederek kaynak isteyenlerin (fon talep edenlerin) karşısında tasarruflarını bu alanda değerlendirmeyi düşünen kaynak sunucuları (fon arz edenler) yer alır. Bunlar sermaye piyasası araçlarına yatırım yapan bireysel ve kurumsal yatırımcılardır (Tanör, 1999: 135). Bireysel yatırımcılar direkt olarak kendi yatırımlarını kendi imkân ve tecrübelerine göre yaptıklarından dolayı birçok dezavantajla karşılaşmaktadırlar. Kurumsal yatırımcılar ise bu dezavantajları avantaja çevirme olanağına sahiptirler.

Bireysel yatırımcılar Kurumsal Yatırımcılar Derneği Yatırımcı Kitapçığında, “Gelirlerinin tümünü tüketim harcamalarına ayırmayıp, bir kısmını geleceklerini emniyet altına almak için birikim ve yatırıma ayıran hane halkı ile işletmeler ve devlettir” diye tanımlanıyor ve yine bu kitapçığa göre bireysel yatırımcılar iki şekilde yatırımlarını yönlendirmektedirler. Bu yöntemler şu şekilde ifade edilebilir:

1. Paranı Kendin Yönet Yöntemi: Yatırımcı kendi imkânlarını kullanarak analizini yapar veya araştırma ve danışmanlık şirketlerinden yatırım önerilerini satın

alır. Böylece portföyünde nelerin yer alacağına karar verir ve yatırımını yapar. Avantaj ve dezavantajları Tablo1.12 de görülmektedir.

Tablo 1.1. Paranı Kendin Yönet Yönteminin Avantaj ve Dezavantajları

Avantajları	Dezavantajları
<p>-Yatırımcı parasının hangi yatırım aracında olduğunu bilir.</p> <p>-Yatırımın getirisi tamamı ile kendi kararının sonucudur.</p> <p>-Yatırımcı parasını yönetmekten haz alır.</p>	<p>- Araştırma yapma ve satın alma maliyetinin yüksektir.</p> <p>-Araştırmalar yeterli olmayabilir.</p> <p>-Yönetilen para araştırma ve komisyon giderlerini karşılamak için yeterli büyüklükte olmayabilir.</p> <p>-Az sayıda araca yatırım yapılması nedeniyle risk yeterince dağıtılamayabilir.</p> <p>-Uzman yönetim eksikliği ve her bir yatırım aracı ile yeterince ilgilenememe söz konusudur.</p>

Kaynak: “yatırımcı” <http://www.tkyd.org.tr/T/yatirimci.aspx> [26.11.2006]” dan uyarlandı.

1. Paranı Profesyonel Yönetim Yöntemi: Yatırımcı, parasını bir sözleşme çerçevesinde portföy yöneticisine verir ve yöneticinin performansını değerlendirir. Böyle bir durumda paramı kendin yönetiminin sakıncalarının büyük bir çoğunluğu ortadan kalkar. Fon yöneticileri yatırım araçlarına ilişkin analizlerini yapar, ekonominin yönünü tahmin eder ve portföyün içerisinde hangi yatırım aracından ne miktarda yer alacağına karar verir. Tek bir yatırımcının araştırma için ayıracağı bütçenin çok daha fazlasını fonun tamamını yönetmek için kullanır ve alım-satımda ödeyeceği komisyon oranı bireyden daha düşüktür.

Bu yöntemde devreye kurumsal yatırımcılar girmektedir. Paranı kendin yönet yöntemindeki sakıncalar kurumsal yatırımcılar sayesinde ortadan kalkmakta ve

beraberinde getirdiği birçok avantaj ile bireysel yatırımcıların tasarruflarını daha verimli şekilde değerlendirmelerine olanak tanımaktadır.

1.2. KURUMSAL YATIRIM VE KURUMSAL YATIRIMCILAR

1.2.1. Kurumsal Yatırım Tanımı

Ekonomik kalkınmışlığın sağlanması o piyasadaki tasarruf stokunun büyüklüğü son derece önemlidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde gelir düzeyinin düşük olması tasarruf artışını sınırlayan başlıca faktörden biri olduğu için kısıtlı tasarrufların ekonomik gelişmeye katkı sağlayacak verimli alanlara kanalize edilmesi daha da gerekli olmaktadır. Tasarrufların etkin yatırımlara yönlendirilmesi alternatif yatırım alanlarına yönelik bilgilerin toplanarak profesyonelce analiz edilmesini gerektirir. İyi bir analiz yapabilmek için ise, bilgi birikimi, analiz yeteneği ve teknik donanım gerekmektedir.

Tasarruf fazlası olup bu tasarruflarını finansal piyasalarda, finansal varlıklara yatırmak suretiyle değerlendirmek isteyen bireylerin önemli bir bölümü, finansal varlıklara yatırım yapabilecek bilgi, deneyim, analiz yeteneği ve donanımına sahip değildirler (Sarıkamış, 1998: 113). Bu nedenlerden yatırımcılar, bireysel olarak finansal piyasalara fon sunmak yerine kolektif bir yatırım anlayışıyla fon arzı oluşturmak suretiyle tasarrufları daha profesyonelce ve bilinçli değerlendirme imkânına sahip olmak istemektedirler. Bu anlayışla doğan kurumsal yatırımlar; bireylerin gelir ve giderleri arasındaki pozitif farktan oluşan fon fazlalarının toplanması ve büyük miktarlara ulaşan bu fonların hukuki çerçeve içinde değerlendirilmesiyle oluşmaktadır (Erdoğan ve Özer 1998: 3).

Tasarrufların bireysel olarak değerlendirilmesi yerine hukuki bir çerçeve içinde kolektif ve organize bir şekilde yatırımlara dönüştürülmesi yatırımlarda kurumsallaşmayı ön plana çıkarmış olup bu anlamda ilk yatırımlar 18. yy. başlarında yapılmıştır. 1822 yılında Belçika'da ve 1860 da İskoçya'da kurulan yatırım fonları kurumsal yatırımın ilk örneklerini teşkil eder. Birinci Dünya Savaşı öncesi ABD'de gelişmeye başlamasıyla birçok ülkede kurumsal yatırım kuruluşları oluşturulmuştur. Günümüzde çeşitli ülkelerde çeşitli adlarda çok sayıda kurumsal yatırım ve yatırımcı

faaliyet göstermektedir. Ülkemizde ise bu tür yatırımlar ve kuruluşların finansal piyasadaki faaliyetleri 30.07.1981 tarih ve 17416 sayılı resmi gazete yayınlanan “Sermaye Piyasası Kanunu” (SPKn)’ nun yürürlüğe girmesi ile belirli bir ölçüde etkinlik kazanmıştır (Sarıkamış, 2004: 132).

Türkiye’de yatırım fonlarının büyüklüğü şu an yaklaşık olarak 30 milyar TL civarındadır. Emeklilik yatırım fonları ise 14 milyar TL civarında bir büyüklüğe ulaşarak hızlı bir büyüme gerçekleştirmiştir. Gayrimenkul ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarımız ise yaklaşık 14 milyar TL’lik bir büyüklüğe sahiptir (Akgiray, 2012: 9).

1.2.2. Kurumsal Yatırım İlkeleri

Riskin dağıtılması ilkesi, kamuyu aydınlatma ilkesi, kurumsal yatırımlara konu olan kıymetlerin sadece menkul kıymetlere yönlendirilme ilkesi ve portföyün uzman bir kadro tarafından yönetilmesi ilkesi kurumsal yatırımcıların yönetimine ilişkin ilkelere aittir.

1.2.2.1. Riskin Dağıtılması İlkesi

Bu ilke sayesinde kurumsal yatırımcıların, bireylerin kendi imkânları ile sağlayamayacakları ölçüde riski dağıtmaları mümkündür. Riskin dağıtılarak, düzgün ve istikrarlı gelir sağlanmasını benimseyen kurumsal yatırımcılar, birikim sahiplerinin kurumsal yatırımlara olan ilgisini artırmışlardır. Riskin dağıtılması, genel olarak finansal, hukuki, coğrafi ve ekonomik yönden olabilmektedir (Yurtseven, 2007: 41).

Riskin finansal yönden dağıtılması kurumsal yatırımların fon kaynaklarının, küçük bölümler halinde belli bir ortaklığa veya devlet iç borçlanma senetlerine yatırılmasını ifade etmektedir. Riskin finansal yönden dağıtılmasının diğer bir şekli de kurumsal yatırımların, belli bir şirketin hisse senetlerinin ancak belli bir bölümüne yönlendirilmesi şeklinde olmaktadır. Böylelikle hem şirketin herhangi bir kurumsal yatırımcı tarafından satın alınması önlenmekte hem de şirketin zarar ve iflası durumunda kurumsal yatırımcıların daha az risk alması sağlanmaktadır.

Riskin hukuki yönden dağıtılması, kurumsal yatırımlara konu olan menkul kıymetlerin, yatırımcılara farklı yasal haklar doğuran yatırım araçları arasında uygun oranda dağıtılmasını ifade etmektedir. Örneğin hisse senetleri sahibine ortaklık hakkı

verirken, hazine bonusu alacaklılık hakkı vermektedir. Dolayısıyla portföyde hem hisse senedi hem de hazine bonosundan belirli oranlarda bulundurulmaktadır.

Riskin coğrafi yönden dağıtılması, yatırımların bölge, ülke ve kıtalara bölünmesini ifade etmektedir. Yatırımların yabancı ülkelere yapılması daha çok uzmanlık isteyen bir konudur. Bunun nedeni yatırım yapılacak ülkenin ekonomik, sosyal ve politik durumu söz konusu ülkenin uluslararası alandaki yatırım riskini oluşturmasıdır.

Riskin ekonomik yönden dağıtılması ise kurumsal yatırımlara konu olan menkul kıymetlerin değişik sektörler arasında dağıtılmasını ifade etmektedir. Örneğin kurumsal yatırıma konu olan menkul kıymetlerin bir bölümü otomotiv sektör işletmelerine, bir bölümü gıda sektörü işletmelerine, bir bölümü de tekstil sektörü işletmelerine, bir bölümü demir-çelik sektörüne ait olacak şekilde dağıtılarak risk azaltılabilmektedir (Dalğar, 2007: 7). Sonuç itibariyle riskin dağıtılması ilkesinin özünde, her ne açıdan olursa olsun kurumsal yatırım portföyünün risk minimizasyonu sağlayacak şekilde oluşturulmasının yatmakta olduğu söylenebilecektir.

1.2.2.2. Kamuyu Aydınlatma İlkesi

Kamuyu aydınlatma ilkesi ortaklığın durumu, iktisadi faaliyeti ve mali gücü konusunda verilen bilgilerin, yapılan açıklamanın tümünü kapsamaktadır. Kamuyu aydınlatma ilkesinin temel unsuru, kamuya yapılan açıklamalar, bir başka ifade ile yayınlanan raporlar yani izahnamelerdir. Halka açık anonim ortaklıklar, yatırım fonları, yatırım ortaklıkları gibi ortaklıklar ve kurumsal yatırımcılar, SPKn' nda belirlenmiş olan düzenlemeler gereği kamuyu aydınlatmaya ilişkin ilkelere uymak ve düzenli bir şekilde faaliyetlerine ilişkin bilgileri kamuoyu ile paylaşmak zorundadırlar. İzahnamede yer alan mali tablolar, teknik açıklamalar kurumsal yatırımcıların söz konusu menkul değerlere yatırım yapmasında ya da mevcut yatırımlarını başka bir yöne aktarmasında çok önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden söz konusu ortaklıkların kamuya yaptığı açıklamaların doğru, eksiksiz ve yeterince ayrıntılı olması gerekmektedir (Dalğar, 2007: 8).

Kamuyu aydınlatma ilkesinin şekli ve maddi olmak üzere iki anlamı vardır. Şekli anlamda bilgilerin, açıklamaların ve yayınların ilan edilmesidir. Maddi anlamda

ise bildirilen, ilan edilen, yayınlanan, sicile kaydedilen konuların kapsamalarının anlaşılır açıklıkta olmasını ifade etmektedir. Bu ilkenin bir sonucu olarak; yatırım ortaklıkları ve yatırım fonları düzenli ve periyodik olarak kamuya faaliyetleri hakkında geniş bilgi vermek durumundadır. Özellikle kurumsal olarak bilançolarının ayrıntılı bir şekilde hazırlanması, periyodik olarak portföy değer tablolarının ilanı, günlük olarak fon değerlerinin açıklanması ve yıllık, aylık, haftalık gibi sürelerde performanslarının açıklanması söz konusu kurumsal yatırımcılar açısından, birçok ülkede yasal zorunluluklar kapsamındadır.

1.2.2.3. Fonların Menkul Kıymetlere Yönlendirilmesi İlkesi

Kurumsal yatırımlardaki temel anlayış, risk minimizasyonu yönelimli olarak rasyonel portföyler oluşturmaktır. Kurumsal yatırımcıların portföylerine alacakları kıymetler sınırlandırılmıştır. Bunlar ancak menkul kıymetlerden oluşan portföyleri işletebilmektedirler. Özellikle yatırım fonlarında, fona iştirak eden birikim sahiplerinden toplanan paralarla çeşitli menkul kıymetler alınmakta ve bir portföy meydana getirilmektedir. Bunun karşılığında birikim sahiplerine fon katılma belgeleri verilmektedir. Kurumsal yatırımcılar nitelikleri gereği, portföylerine aldıkları herhangi bir şirketin hisse senetlerinin tümünü ya da şirket kontrolünü ele geçirebilecek orandaki hisseyi alma amacı güdemazler. Yani kurumsal yatırımcıların portföylerine alacakları menkul kıymetler sınırlandırılmıştır. Bu yönden holdinglerden tamamen ayrılmaktadırlar (Dalğar, 2007: 7).

Sonuç olarak kurumsal yatırımlarda temel amacın, piyasada egemenlik kurmak veya bir şirketin yönetimini ele geçirmek değil, küçük tasarrufları bir havuzda toplayıp menkul kıymetlere yönlendirmektir.

1.2.2.4. Profesyonel Yönetim İlkesi

Menkul kıymet piyasaları nitelikleri itibariyle belirli bir bilgi birikimini gerektiren teknik piyasalar olup, bu piyasada oluşan gelişmelerin yakından takip edilmesi gerekir. Doğal olarak bireylerin böylesi bir takibi düzenli olarak yapmaları ve bu piyasalarda oluşan gelişmelerin menkul kıymet fiyatlarına etkilerini tahmin edip ona

göre zamanında tavır alabilmeleri zordur. Bu yüzden portföy yönetimi uzmanlık, bilgi birikimi ve deneyim isteyen bir iştir.

Kurumsal yatırımcılar ise çok fazla sayıda kişiden para toplamak suretiyle yüksek miktarlarda portföyler oluşturduklarından, gerekli donanım ve menkul kıymet piyasalarıyla ilgili yetişmiş elemanlara sahip olabilirler. Bu sayede piyasalarda gözlemlenen hareketlerin ne anlama geldiğini sürekli bir şekilde takip ederek gerekli işlemleri (alım/satım gibi) gerçekleştirirler.

1.2.3. Kurumsal Yatırımcı Kavramı

Finansal sistemde; fon arz edenlerle talep edenler arasındaki dengenin kurulması yoluyla kaynakların ekonomik birimler arasında vade miktar açısından optimum dağılımının sağlanarak etkin bir biçimde kullanılmasında sermaye piyasaları önemli bir işleve sahiptir. Menkul kıymetler borsaları ve sermaye piyasalarının ekonomide temel fonksiyonlarının başında sermayenin tabana yayılması gelmektedir (Erdoğan ve Özer 1998: 3). Sermaye piyasalarında hisse senetleri işlem gören şirketlere ortak olan tasarruf sahipleri payları oranında temettü elde etmekte ve hisse senedinin değer artışından istifade etmektedirler. Mülkiyetin tabana yayılmasına imkân veren sermaye piyasaları bu yönleri ile küçük tasarruf sahiplerine büyük sermaye sahibi kesimle aynı risk-getiri düzeyini paylaşma imkânını verir.

31 Mart 1987 tarih ve 19417 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Sermaye Piyasasının teşviki, sermayenin tabana yaygınlaştırılması ve ekonomiyi düzenlemede alınacak tedbirler” ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK), 213 sayılı Vergi Usulü Kanunu ve 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nda değişiklik yapılması hakkında kanun sermayenin tabana yayılması ve anonim ortakların sermayelerini halka açmaları amacıyla yasal uygulamalara gidilmektedir. Anonim şirketlerin halka açıklık oranında vergi muafiyeti olanağı tanınması buna örnek teşkil etmektedir. Şirketlerin sermaye yapılarını güçlendirmesi beklenen uygulamalarla; verimlilik artışı, ekonomik kalkınma, istihdam ve teknoloji seviyelerinde ilerleme sağlanması hedeflenmektedir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde istikrarla büyümenin ve iktisadi kalkınmanın sağlanmasında en önemli faktörler gerekli sermaye birikiminin temin edilmesi ve doğru bir şekilde yatırıma yönlendirilmesidir. Hane halkının tasarruf

eğiliminin yükseltilmesi, yatırımları finanse edecek fonların düşük maliyet ve yüksek tutarda sağlanabilmesi ve etkin ve verimli bir şekilde dağıtılabilmesi için o ülkede gelişmiş bir sermaye piyasasının olması gerekmektedir. Sermaye piyasasının etkinliğini ve gelişmişlik düzeyini ise büyük ölçüde o piyasadaki kurumsal yatırımcıların gelişmişliği ve kurumsal yatırım tabanının gelişmişliği belirlemektedir.

1.2.4. Kurumsal Yatırımcıların İşlevleri

Günümüzde finansal piyasalarda doğru kararlar alarak yatırımları yönetmek, bireysel yatırımcıların ulaşabileceği bilgi, belge ve kaynaklardan çok daha fazlasını gerektirmektedir. Bu nedenle dünya finansal piyasalarında kurumsal yatırımcılar, portföy yönetiminin uzman kadrolar tarafından yapılması, böylelikle yeterince çeşitlendirilmiş ve risk minimizasyonu sağlanmış şekilde bir araya toplanmış küçük tasarrufların bireyselden daha fazla sinerji oluşturması amacına yönelik anlayışın egemenliği nedeniyle öne çıkmaktadır. Bu yatırımcıların finansal piyasalardaki ana işlevi, uzmanlar eliyle yönetilecek olan büyük bir portföye küçük birikim sahiplerini ortak etmek suretiyle hem uzmanlık hizmetinden yararlanmayı sağlamak hem de herkes için aynı tip portföyü oluşturarak aynı portföyün ayrı ayrı kişiler tarafından tekrarlanmasını önlemektir. Kurumsal yatırımcılar, portföy getirisini maksimize, riski ise minimize ederek küçük tasarruf sahiplerine risk ile getiri arasında optimal dengeyi sağlamaları noktasında da önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda kurumsal yatırımcılar riski toplayarak, küçük yatırımcıların tek başlarına yapabileceklerinden daha iyi risk ve getiri dengesi sağlamaktadırlar. İlaveten kurumsal yatırımcılar, portföy kupon tahsili, saklama, rüçhan hakkından yararlanma gibi imkânları tek elden ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmektedirler.

- Sonuç olarak kurumsal yatırımcıların temel işlevleri;
- Küçük tasarruf sahiplerinin daha az risk ile daha çok getiri elde edebilmeleri,
- Finansal piyasadaki yatırım süreçlerini kolaylaştırma ve hızlandırma,
- Finansal piyasaya daha fazla ve uzun vadeli fon akışını sağlama,
- Finansal derinliğin artmasına yardımcı olma,
- Finansal piyasaların gelişmesi ile ekonomik gelişmişliği sağlama, şeklinde özetlenebilir (Dalğar, 2007: 10).

1.2.5. Kurumsal Yatırımcıların Ortak Özellikleri

Kurumsal yatırımcıların ortak özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kurumsal yatırımcılar, küçük yatırımcılara riski dağıtma imkânı vermekte, bu ise doğrudan yatırıma göre yatırımcıların risk - getiri tercihlerini iyileştirmektedir. Kurumsal yatırımcılar bunu sağlayabilmek için hem yerli hem de yabancı menkul kıymetleri kullanmaktadırlar.

- Kurumsal yatırımcılar, portföylerini gelen yeni bilgiler doğrultusunda çabucak ayarlayabilmek için büyük ve likit sermaye piyasalarını, standartlaştırılmış yatırım araçlarını tercih ederler. Likit olmayan varlıklar (gayrimenkul gibi), portföylerinde küçük oranlarda yer alır.

- Kurumsal yatırımcılar, bireysel yatırımcılardan farklı olarak büyük tutarlarda yatırım yaptıkları, ölçek ekonomisinden yararlandıkları, profesyonel yönetici çalıştırdıkları için daha akılcı ve etkin yatırım yapma imkânına sahiptirler. Kurumsal yatırımcıların gerçekleştirdikleri yüksek işlem hacimleri, yatırımcılar için daha düşük ortalama maliyet demektir. Bunun nedeni, yüksek hacimli işlemlerin, oluşan ölçek ekonomisi ile daha düşük işlem maliyetlerine (komisyon ücreti gibi) neden olmasıdır. Yatırımcılar uzman portföy yöneticilerinin hizmetinden yararlanırlar ve danışmanlık ücretlerinden tasarruf ederler. Ayrıca bölünemeyecek büyüklükteki varlıklara da bu yolla yatırım yapılabilir, çeşitlendirme amacıyla bu varlıkları kullanabilirler.

- Kurumsal yatırımcıların, büyüklükleri nedeniyle sahip oldukları güç, onların sermaye piyasası aracıları ve yatırım yaptıkları firmalar üzerindeki kontrollerini de arttırmaktadır. Böylece yatırımcıların karşılaşılabilecekleri zararlar engellenebilmektedir.

- Varlık yönetimi, müşteri adına bir yatırım portföyünün yönetilmesi hizmetidir. Varlık yönetimi kurumsal yatırımcının kendisi tarafından gerçekleştirilebileceği gibi (dâhili yönetim), uzman bir fon yöneticisi, bir hayat sigorta şirketi veya bir ticari ya da yatırım bankası gibi ayrı bir kurum tarafından da gerçekleştirilebilir (harici yönetim) (Davis ve Steil, 2001,13-14.).

1.2.6. Kurumsal Yatırımcıların Bireysel Yatırımcılara Göre Üstünlükleri

Kurumsal yatırımcıların sunduğu aracılık hizmeti, bireysel yatırımcılara karşı birçok avantajı da beraberinde getirmektedir. Bu avantajlar aşağıdaki gibi sıralanılıp Tablo 1.1’de gösterilmiştir (Yurtseven, 2007: 39).

i. Genel Davranış Biçimi: Bireysel yatırımcılar sürü psikolojisi ile hareket ederken, kurumsal yatırımcıların davranışı piyasayı yönlendirici, piyasada istikrar sağlayıcıdır.

ii. Risk Toleransı: Bireysel yatırımcıların kabul edebilecekleri risk düzeyi (risk toleransı) kurumsal yatırımcılara göre daha düşüktür.

iii. Kaynaklar: Bireysel yatırımcılar yatırımlarını kendi imkânları ile gerçekleştirirler. Kurumsal yatırımcılar ise bireysel yatırımcıların küçük ve dağınık haldeki birikimlerini bir araya getirmek suretiyle kendilerine kaynak yaratırlar (Şakar, 1997: 4).

iv. İşlem Maliyeti: Kurumsal yatırımcılar sürekli olarak menkul kıymet alım-satımı ile uğraştıkları için bireysel yatırımcılar veya fon talep edenlerin elde edemediği ölçek ekonomisinden yararlanmaktadır. Yani borsalarda ya da genel olarak menkul kıymet pazarlarında bireysel yatırımcılardan daha az komisyon ödeyerek işlem yapabilmektedirler.

v. Bilgi Üretimi: Kurumsal yatırımcılar, herhangi bir borçlanıcı hakkında borç verenden daha detaylı ve doğru bilgiyi daha ucuza elde edebilmektedirler. Bireysel yatırımcıların bilgi edinme ve edinilen bilgileri değerlendirme olanağı kadrosunda uzman personel çalıştıran kurumsal yatırımcılara göre daha sınırlıdır.

vi. Yatırım Süresi: Bireysel yatırımcıların yatırımlarını elde tutma süresi kurumsal yatırımcılara göre daha kısadır (Şakar, 1997: 4).

vii. Bölünebilirlik ve Esneklik: Bireysel yatırımcıların küçük miktarlardaki birikimlerini, bir havuzda toplayan kurumsal yatırımcılar, birincil menkul kıymetleri satın almaktadırlar. Bunun karşılığında bireysel yatırımcılara, almak istedikleri büyüklükte ikincil menkul kıymetleri arz etmektedirler. Böylece birincil menkul kıymetleri halka arz edenlerin sunduğu bu aracılık hizmeti borçlanıcılar, tek tek küçük birikim sahipleri ile uğraşmaktan hem de onların istedikleri büyüklüklerde menkul kıymet çıkarma zorunluluğundan kurtulmaktadır.

viii. Çeşitlendirme ve Risk: Kurumsal yatırımcılar, topladıkları fonları çok çeşitli birincil menkul kıymetlere yatırarak riski dağıtmaktadırlar. Eğer portföye dâhil edilen menkul kıymetler arasında bir ilişki (korelasyon) yoksa portföy yöneticisi, portföydeki menkul kıymetlerin ağırlıkları ile oynayarak riski azaltabilmektedir. Böylece kurumsal yatırımcılar, bireysel yatırımcıların ulaşamayacakları risk çeşitlendirmesini sağlamış olmaktadır.

ix. Vade: Kurumsal yatırımcılar satın aldıkları belirli vadelerdeki menkul kıymetleri daha farklı vadelerde ikincil menkul kıymetlere çevirmektedirler. Böylece hem fon kullanıcılarının hem de fon arz edenlerin isteğine uygun vadelerde fon ve menkul kıymet, dolayısıyla da piyasalarda önemli ölçüde likidite sağlamaktadırlar.

x. Uzmanlık ve Uygunluk: Kurumsal yatırımcılar birikim sahiplerinin isteklerini karşılayacak uygun menkul kıymetlerin seçiminde uzmandırlar. Bu uzmanlık ve deneyimleriyle tasarruf sahiplerini riskli ve uygun olmayan seçimlerden korumaktadır.

Tablo 1.2. Kurumsal Yatırımcıların Bireysel Yatırımcılara Göre Üstünlükleri

	Bireysel Yatırım	Kurumsal Yatırım
GENEL DAVRANIŞ BİÇİMİ	Sürü	Piyasayı Yönlendirici, İstikrar Sağlayıcı
RİSK TOLERANSI	Düşük	Yüksek
YATIRIM SÜRESİ	Kısa	Uzun
KAYNAKLAR	Kendi İmkânı	Birikim Sahiplerinin Fonları
FONLAMA	Düşük Tutarlı	Yüksek Tutarlı
BİLGİ EDİNME VE DEĞERLEME OLANAĞI	Sınırlı	Yüksek
BÖLÜNEBİLİRLİK VE ESNEKLİK	Birincil Menkul Kıymetleri Halka Arz Edenler İçin Zorluk	Birincil Menkul Kıymetleri Halka Arz Edenler İçin Kolaylık
UZMANLIK VE UYGUNLUK	Uzmanlık ve Deneyim Yok. Yanlış Seçim Ve Zarar Olasılığı Yüksek	Uzmanlık ve Deneyim Sayesinde Uygun Seçim Ve Riskten Korunma
ÇEŞİTLENDİRME	Riski Dağıtma Yoluyla Azaltma Mümkün Değil	Riski Dağıtma Yoluyla Azaltma Mümkün

Kaynak: Yurtseven, 2007: 41

1.3. FİNANSAL PİYASALARDAKİ KURUMSAL YATIRIMCI TÜRLERİ

Finansal piyasaların en önemli yatırımcı grubunu oluşturan kurumsal yatırımcılar genel olarak; yatırım ortaklıkları, yatırım fonları, sigorta şirketleri, sosyal güvenlik kuruluşları, portföy yönetim şirketleri ve emeklilik fonlarından oluşmaktadır. Söz konusu kurumsal yatırımcı türleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

1.3.1. Yatırım Ortaklıkları

Yatırım ortaklıkları, 3794 sayılı kanunla değişik 2499 sayılı SPKn' nda "Sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföylerini işletmek amacıyla kurulan anonim ortaklıklar" şeklinde tanımlanmıştır. Yatırım ortaklıkları, kayıtlı sermaye esasına göre anonim ortaklık şeklinde kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır. Hisse senedi arzı sonucu yatırımcılardan fon toplarlar ve toplanan fonları menkul kıymet, gayrimenkul vb. alanlara yatırarak değerlendirirler. Yatırım ortaklıkları tarafından oluşturulan portföyler, profesyonelce ortaklıkların çıkarına uygun olarak yönetilir. Bu nedenle yatırım ortaklıkları portföy işletmek üzere kurulmuş anonim şirketler olarak da tanımlanabilmektedir (Dalğar, 2007: 21).

Yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu, küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak menkul kıymetler, gayrimenkul ya da risk sermayesi yatırımlarından portföy oluşturmak ve bu portföyün kazancını ortaklarına payları oranında dağıtmaktır. Yatırım ortaklıkları portföy işletmek amacıyla, ortaklık portföyünü oluşturmak, yönetmek ve gerektiğinde portföyde değişiklikler yapmak, portföy çeşitlendirmesiyle yatırım riskini, faaliyet alanlarına ve ortaklıkların durumlarına göre en aza indirecek biçimde dağıtmak, menkul kıymetlere, mali piyasa ve kurumlara, ortaklıklara ilişkin gelişmeleri sürekli izlemek ve portföy yönetimiyle ilgili olarak gerekli önlemleri almak portföyün değerini korumaya ve artırmaya yönelik araştırmalar yapmaktır.

Yatırım ortaklıkları konusunda SPK tarafından düzenlemesi yapılmış üç tebliğ bulunmaktadır. Bu tebliğlere göre yatırım ortaklıkları;

- Menkul kıymet yatırım ortaklıkları (MKYO),
- Girişim sermayesi yatırım ortaklıkları (GSYO)

- Gayrimenkul yatırım ortaklıkları (GYO), olmak üzere üç türdür.

1.3.1.1. Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları

MKYO kuruluşlarına, paylarının kayda alınmasına ve ortaklık ile ortaklık portföyünün yönetimine ve kamuyu aydınlatma yükümlülüklerine ilişkin esaslar Sermaye Piyasası Kurulunun (SPK) Seri: VI, No: 30 sayılı “Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği” ile düzenlenmiştir.

Yatırım ortaklıkları, sermaye piyasası araçları ile ulusal ve uluslararası borsalarda veya borsa dışı organize piyasalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır. Yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazancı ortaklarına payları oranında dağıtmaktır. Yatırım ortaklıklarının diğer ortaklıklardan farkı, faaliyet alanlarının sadece sermaye piyasası araçları ile altın ve diğer kıymetli madenlerden oluşan bir portföyün işletilmesi şeklinde sınırlandırılmış bulunmasıdır.

Yatırım ortaklığı portföyünün uzman bir kadro tarafından yönetilmesi nedeniyle bir yandan tasarruf sahibinin riski azaltılırken diğer yandan da tasarrufların menkul kıymetlere yatırılması suretiyle kaynakların etkin kullanımı sağlanabilmektedir. Bu özellikleri nedeniyle, yabancı ülkelerde olduğu kadar ülkemizde de yatırım ortaklıklarının kurulması ve gelişmesi vergi teşvikleri yoluyla desteklenmiştir.

2499 sayılı SPK'n ile hukuk sistemimize giren yatırım ortaklıkları ile ilgili ayrıntılı düzenlemeler Kurul Tebliğlerinde yapılmıştır. Yatırım ortaklıkları bir anonim ortaklık şeklinde kuruldukları için, Sermaye Piyasası Mevzuatı'nda düzenlenmemiş tüm konularda, Türk Ticaret Kanunu(TTK)' nun anonim ortaklıklara ilişkin düzenlemelerine uymakla yükümlüdürler.

Yatırım ortaklıklarının kimler tarafından kurulabileceği konusunda özel bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle herhangi bir anonim ortaklıkta kurucu olabilecek gerçek ve tüzel kişiler yatırım ortaklığı kurup işletebileceklerdir. Ancak Tebliğ'de kurucular için bazı koşullar aranmaktadır. Bunlar; kurucuların müflis olmaması, rüşvet, sahtecilik, kaçakçılık gibi yüz kızartıcı suçlardan dolayı hükümlülüklerinin

bulunmaması ve ayrıca sermaye piyasası mevzuatına aykırı işlemlerde bulunmamış olması gibi esas itibariyle sicile yönelik şartlardır.

1.3.1.2. Yatırım Ortaklıklarının Kuruluş Şartları

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği'nde belirtildiği gibi yatırım ortaklıklarının kuruluş izni alabilmeleri için portföy işletmeciliği faaliyetinde bulunmak üzere kurula başvurmaları şarttır.

Yatırım ortaklıklarına kuruluş izni verilebilmesi için;

- Kayıtlı sermaye esasına göre ve anonim ortaklık olarak kurulmaları,
- Başlangıç sermayelerinin Kurul'ca belirlenen miktardan az olmaması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılmış olması,
- Ticaret unvanlarında "Yatırım Ortaklığı" ibaresi bulunması,
- Esas sözleşmelerinin SPK'nın hükümlerine uygun olması,
- Kurucularının müflis olmaması ve yüz kızartıcı bir suçtan mahkûm olmamaları, gerekmektedir.

Yatırım ortaklıklarının yatırım yapabileceği yerler;

- Düzenlemelere göre alım satımı yapılabilen yabancı özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri ve hisse senetleri (sermaye ve yedek akçeleri toplamının %25'ine kadar),
- Türkiye'de kurulan ortaklıklara ait hisse senetleri, borçlanma senetleri ve kamu borçlanma araçları,
- Yabancı vadeli işlem sözleşmeleri ve opsiyonlar,
- Altın ve diğer kıymetli madenler.
- Yatırım ortaklığının portföyü esas sözleşmesinde hüküm bulunmak ve Tebliğ ile belirlenen sınırlara uyulmak koşulu ile yukarıda sayılan her bir varlık türü esas alınarak oluşturulabileceği gibi varlık türleri itibariyle karma da olabilir. Bir başka ifade ile bir yatırım ortaklığının portföyü sadece devlet tahvilinden veya sadece hisse senetlerinden oluşabileceği gibi bunların değişik oranlardaki bileşiminden de oluşabilmektedir.

1.3.1.3. Yatırım Ortaklıklarının Türleri

Yatırım ortaklıkları, yatırım fonlarında olduğu gibi A ve B Tipi olmak üzere iki ayrı tipte kurulabilmektedir. Portföy değerinin en az %25'ini devamlı olarak özelleştirme kapsamına alınmış Kamu İktisadi Teşebbüsleri dâhil Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senetlerine yatırmış yatırım ortaklıkları A Tipi, bunun dışında kalanlar B Tipi olarak adlandırılmaktadır.

1.3.1.4. Yatırım Ortaklıklarının İşlevleri

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği 5. madde' de belirtildiği gibi Ortaklıkların başlıca işlevleri şunlardır:

- Ortaklık portföyünü oluşturmak, işletmek ve gerektiğinde portföyde değişiklikler yapmak,
- Portföy çeşitlendirmesi yaparak yatırım riskini, faaliyet alanlarına ve şirketlerin durumlarına göre en aza indirecek bir biçimde dağıtmak,
- Sermaye piyasası araçlarına, mali piyasa ve kurumlara, ortaklıklara ilişkin gelişmeleri sürekli izlemek ve portföy yönetimiyle ilgili olarak gerekli önlemleri almak,
- Portföyün değerini korumaya ve artırmaya yönelik araştırmalar yapmaktır.

1.3.1.5. Yatırım Ortaklıklarının Sağladığı Avantajlar

- Ortaya koyduğu sermayesi yani tasarrufu, profesyonel ve güvenilir yöneticiler tarafından yönetilmektedir.
- Yatırım ortaklığı portföyüne alınabilecek menkul kıymetlerin sabit getirili, dövizde endeksli ve hisse senedi gibi araçlarla çeşitlenmesi nedeniyle riskin en aza indirilmesi mümkün olabilecektir.
- Menkul kıymetlerin değerlendirilmesi ve kontrolü ile kupon, faiz ve temettü tahsili ortaklık yönetimince yapılacağından vade takibi, tahsil etme gibi zaman ve kaynak kullanımını gerektiren işlemlerden korunabilecektir.
- Küçük tasarruflarla temin edilemeyecek kazanç potansiyeli yüksek menkul kıymetlere yatırım yapılmasına olanak sağlayacaktır.
- Yatırımcılar, satın aldıkları yatırım ortaklığı hisse senetlerinin gerek tamamını gerekse istediği bölümünü Borsa'da satarak paraya çevirebilecektir.

– Portföye büyük miktarda alım satımlar nedeniyle zaman ve para tasarrufu sağlamaktadır (Menkul Kıymet Yatırım Fonları Tanıtım Rehberi, <http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=253>, 06.09.2011).

1.3.1.6. Yatırım Ortaklıkları İle Yatırım Fonu Arasındaki Farklar

Yatırım ortaklığının hukuki yapısı ayrı ve bağımsız bir tüzel kişilik olarak anonim ortaklık olarak kurulurken, yatırım fonunun ayrı bir tüzel kişiliği yoktur. Yatırım fonu bir tüzel kişilik tarafından bir sözleşme çerçevesinde kurulan bir mal varlığıdır.

Yatırım fonunu ancak bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri veya emeklilik fonları kurabilirken, yatırım ortaklıklarının kurucuları için belli bir sınırlama yoktur.

Yatırım fonu katılma belgeleri fon kurucularından ATM makinelerinden alınırken, yatırım ortaklığı hisse senetleri ancak borsada işlem yapmaya yetkili aracı kurumlara verilen emirler ile alınmaktadır.

Yatırım fonları kar dağıtımını yapmazken, yatırım ortaklıkları diğer şirketler gibi kar dağıtabilir.

Yatırım fonu katılma belgesi fona geri satılarak nakde dönüştürülürken, yatırım ortaklığı hisse senetleri yatırım ortaklığına satılamaz ancak borsada satışı mümkündür.

Portföy sınırlamaları bazı konularda farklılık içerir.

Yatırım fonlarında fonun net aktif değerinin tedavüldeki pay sayısına bölünmesi ile elde edilen rakam birim katılma belgesi fiyatını verirken, yatırım ortaklıklarında fonların aksine portföy değeri hisse senedi fiyatını belirleyen tek kriter değildir.

1.3.1.7. Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar SPK'nın Seri: VI, No: 15 sayılı tebliği ile düzenlenmiştir. SPK'n'a göre GSYO, SPK'nın izni ile kayıtlı sermayeli olarak kurulan ve çıkarılmış sermayelerini esas olarak sermaye kazancı elde etmek amacıyla çeşitli yatırımlara yönelen halka açık anonim ortaklıklardır. GSYO girişim sermayesi yatırımlarının gerçekleştirilmesinde kullanılan araçlardan biridir.

Sonuçta girişim sermayesi yatırımı bir yatırım kararı olup, bunu kişiler veya herhangi bir şirket de yapabilir.

Girişim sermayesi, yeni fikir, buluş ve teknoloji geliştirmekle beraber bunu ticari ürün haline getirmek için yeterli finansal kaynağa sahip olmayan kişi ya da grubu öz kaynakla finanse eden girişim türüdür. Bir başka deyişle, risk sermayesi, yüksek büyüme potansiyeline sahip girişimlere yapılan yatırımı ifade etmektedir. Girişim sermayesi yatırımı yapan şirketlere girişim sermayesi şirketleri yatırım ortaklığı denilmektedir. GSYO na fon sağlayan iktisadi birimler şahıslar, şirketler, bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik fonları, sosyal güvenlik fonları veya ülkemiz örneğinde olduğu gibi oda ve borsalardır.

GSYO, fonlarındaki kaynakları iş fikirleri olan ve senetleri karşılığında fon sağlamak ve böylece yeni ürünü geliştiren kişi ya da gruba (proje sahibi) ortak olmaktadır. Girişim sermayesi şirketlerinin ülke ekonomisi açısından en temel işlevi, iyi fikirlere sahip çıkarak, bu fikirden başarılı bir şirket yaratmaktır. Gelecek vaat eden şirketlere yatırarak bu şirketlerin üreteceği katma değerlerden faydalanmayı ve "en iyi zamanda" ortaklıktan ayrılmayı hedefleyen şirketlerdir. Yani, girişim sermayesi şirketleri geliştirilen ürünü hayata geçirebilmek için kurulacak yeni işletmeye (girişimci işletme) hisse. Aynı zamanda, yeni fikirlerin hayata geçirilmesine yardımcı olarak yaratıcılık ve girişimciliği teşvik etmektedir.

GSYO'nun ana özellikleri şunlardır (<http://www.abigem.org/appmanager/tr/portal>):

- Girişim sermayesi bir yatırım ortaklığı türü olmakla beraber farklı bir statü ve işleyiş şekli bulunmaktadır.
- Yeni, dinamik, yüksek büyüme ve kârlılık potansiyeli gösteren projelere uzun vadeli yatırım yaparlar. Yatırımın şekli ortaklık olup faiz alınması söz konusu değildir.
- Yatırım yapılan şirketin hisse senedi satın alınarak şirket yönetimine katılmakla beraber amacı şirketin yönetimini eline geçirmek değildir. Amacı, şirketin ürün ve hizmet üretimine yardımcı olup şirketin büyümesini ve daha kârlı olmasını sağlamak ve daha sonra da elindeki şirket hisselerini daha yüksek fiyattan satabilmektir.
- Şirketlerin başlangıç sermayeleri için iyi bir kaynaktır.

Girişim sermayesi şirketi için yatırım kararını verirken önemli olan ölçütler; girişimci şirketin yöneticilerinin yeterliliği, üretilecek malın özelliği, pazarlanabilirliği ve kâr beklentisidir. Girişim sermayesi şirketinin girişimci işletmede hangi oranda pay sahibi olacağı proje sahibi ile yapılan pazarlıkların sonucuna bağlıdır. Projenin girişimi arttıkça, girişim sermayesi şirketinin alacağı payın da artacağı söylenebilir. Girişim sermayesi şirketi, girişimci şirketi faaliyete geçirdikten sonra bu şirketin menkul kıymetler borsasına kota edilmesini ve sahip olduğu hisse senetlerinin borsa aracılığıyla satılmasını veya holdingler tarafından satın alınmasını amaçlar. Girişim sermayesi şirketi girişimci şirkete bağlamış olduğu fonu en kısa zamanda kurtarıp yeni projelere destek olmayı amaçlar. Aksi durumda, likidite sıkıntısı yaşamaları kaçınılmaz olacaktır. Ülkemizde, girişim sermayesi ile ilgili ilk çalışmalar 1986 yılında başlamakla beraber, ilk girişim sermayesi şirketi 1996 yılında kurulmuştur. Bunu yeni kurulan girişim sermaye şirketleri takip etmişse de gelişmiş ülkelere kıyasla girişim sermayesi şirketlerinin iş hacmi halen çok yetersiz durumdadır. Girişim sermayesinin gelişimini engelleyen en önemli etmenler; sermaye piyasasının gelişmemiş olması ve mülkiyet hakkının yeterince korunamamasıdır. Ülkemizdeki yasalar, fikir haklarını koruyacak ve gelişimi teşvik edecek seviyede değildir. Ayrıca, finansal kaynak yetersizliği nedeniyle, AR-GE harcamalarına ayrılan pay yeterli düzeyde değildir. Bu yüzden de yeni patent üretimi sınırlı sayıda kalmakta ve dolayısıyla desteklenen proje sayısı da çok az olmaktadır (<http://www.abigem.org/appmanager/tr/portal>).

1.3.1.8. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları

Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar SPK' ın Seri: VI, No: 11 sayılı tebliği ile düzenlenmiştir. SPKn çerçevesinde, SPK tarafından düzenlenen GYO gayrimenkullere, gayrimenkule dayalı projelere ve gayrimenkule dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmak suretiyle faaliyet gösteren ve gelirleri KVK' unda istisna (Kurumlar Vergisi Kanunu, Md. 5/1-d-4) olan özel bir portföy yönetim şirketi tipidir.

1.3.1.8.1. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Amaçları

GYO Derneğine göre GYO amaçlarını temelde;

- Getiri potansiyeli yüksek gayrimenkullere yatırım yapmak,
- Gayrimenkule dayalı projelere yatırım yapmak,
- Portföyündeki gayrimenkullerden kira geliri elde etmek,
- Gayrimenkul alım satım kazançları elde etmek olarak sıralanabilmektedir.

Portföyündeki gayrimenkullerin alım satımından kar sağlayan GYO, yılsonunda bu karı ortaklarına temettü olarak dağıtmakta ve gayrimenkul gelirini ortaklarına aktarmaktadır. Böylece GYO' nın paylarını satın alarak ortak olan bir yatırımcı, yüksek getirili gayrimenkullerin gelirlerinden dolayı olarak yararlanmış olmaktadır. GYO sisteminde, likiditesi daha düşük olan gayrimenkulün kendisinden ziyade, ona yatırım yapan bir şirketin paylarının satın alınması, gayrimenkul yatırımının likidite edilmesi sorununu ortadan kaldırmaktadır.

Buna ilaveten, devletin konut ve gayrimenkul sorununu kamusal bir olgu olarak algılaması neticesinde uygulanan vergi teşvikleri, gayrimenkul finansmanında GYO modelini cazip hale getirmektedir. Gayrimenkul ve gayrimenkule dayalı yatırımların, yatırımcılar için psikolojik bir güven unsuru oluşturduğu da inkar edilemeyecek bir gerçektir. Ayrıca, çeşitlendirme yoluyla riskin dağıtılması da yatırımcılar için GYO' nı cazip kılan önemli bir diğer unsurdur. Öte yandan GYO' nın faaliyetleri belli sınırlamalara tabidir. GYO sadece gayrimenkule dayalı portföy işletmeciliği faaliyeti kapsamında faaliyet gösterebilirler. Bunun doğal bir sonucu olarak, GYO aktiflerinde makine ve ekipman bulunduramazlar. Ayrıca, inşaatını başka şirketlerin gerçekleştirdiği projelere finansman sağlamak dışında inşaat yapamaz ve proje yürütemezler.

1.3.1.8.2. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Türleri

GYO;

- Bir alışveriş merkezi gibi belirli bir projeyi gerçekleştirmek amacıyla süreli,
- Turizm ve sağlık gibi belirli alanlarda yatırım yapmak amacıyla süreli veya süresiz,
- Belirli bir proje veya yatırım alanına yatırım yapmak gibi amaçlarında bir sınırlama olmaksızın, süreli veya süresiz olarak kurulabilir.

1.3.1.8.3. Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarının Ekonomiye Katkısı Ve Yatırımcılara Sağladığı Avantajlar

GYO konut, iş merkezleri veya alışveriş merkezleri gibi büyük ölçekli gayrimenkul projelerinin finansmanına kaynak sağlar. Şirketlerin bu tür büyük projeleri gerçekleştirmesi için önemli ölçüde finansman yükünü üstlenmesi gerekir. Bu durum, çoğu kez kendi özkaynakları yetersiz olan şirketler için faiz yükü anlamına gelen kredi yoluyla finansman demektir. Ayrıca, şirketin özkaynakları yeterli olsa bile, bir özkaynak maliyeti söz konusudur. Hâlbuki bu tür projeler, halktan GYO payları karşılığında toplanacak paralarla finanse edilebilir. Böylelikle, şirketin finansman yükü büyük ölçüde hafiflemiş olur. Yatırımcılar GYO paylarını borsada satabilmenin yanında, paylara ilişkin borsada oluşan fiyat dalgalanmalarından da yararlanırlar. Ayrıca, şirket portföyü gayrimenkul alanında uzman kişiler tarafından yönetildiğinden, herhangi bir kişinin kendi başına yatırım yapmasından daha etkin sonuçlar elde edilebilmektedir. Bu şirketlere yatırım yapan yatırımcıların bir kısmının da uluslararası kuruluşlar olduğu görülmektedir. Bu kuruluşlar, gelişmekte olan ülkelerdeki gayrimenkul getirilerinden faydalanmak amacıyla, organize bir şekilde işleyen ikincil piyasalarda işlem gören GYO paylarını almayı, doğrudan gayrimenkul yatırımına tercih etmektedirler (<http://www.gyoder.org.tr>).

Hali hazırda 2011 yılı itibariyle Türkiye’de 26’ sı halka açık, 5’i izin belgesi almak üzere toplam 31 GYO bulunmaktadır.

1.3.2. Yatırım Fonları

Kanunda “halktan katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla, belge sahipleri hesabına, riskin dağıtılması ilkesi ve inançlı mülkiyet esaslarına göre sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek amacıyla kurulan malvarlığına” şeklinde tanımlanmış olan yatırım fonları, ilk kez 30.07.1981 tarih ve 17416 sayılı resmi gazete ’de yayımlanan 2499 sayılı SPKn ile Türk hukuk sistemine girmiştir.

Yatırım fonları halktan topladıkları paralar karşılığı, hisse senedi, tahvil/bono, özel sektör borçlanma araçları, ters repo gibi sermaye piyasası araçlarından ve altın ile diğer kıymetli madenlerden oluşan portföyleri yönetirler. Her bir yatırımcı, fonun sahip

olduğu portföyün bir kısmını temsil eden katılma payını satın alarak fona katılım sağlar. Fonlar, SPKn ve bu kanuna dayanılarak SPK tarafından çıkartılan tebliğ esaslarına göre kurulur ve işletilir. Fonların kuruluş ve işleyişine ilişkin tüm hususlar fon içtüzüğünde ayrıntılı şekilde yer alır. Tasarruf sahipleri isterlerse, incelemek üzere fon içtüzüğünü kurucudan talep edebilirler.

Tasarruf sahipleri, şirketlerden, aracı kuruluşlardan veya menkul kıymet borsalarından hisse senedi ve tahvil almak suretiyle tasarruflarını değerlendirebilirler. Ancak menkul kıymetlere yatırım yapmak bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Ayrıca bireysel birikimler genelde yeterli büyüklüğe ulaşamadıklarından, bunlarla oluşturulan portföylerde gerekli risk dağılımları yapılamayabilmektedir. Bu risk anapara açısından olabileceği gibi portföyün getirisi açısından da önemli olabilir. Bu nedenle sermaye piyasasında kollektif yatırım kuruluşları olarak adlandırılan yatırım fonları oluşturulmuştur.

Yukarıda anılan “Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği” uyarınca yatırım fonları aşağıda belirtilen varlıklardan oluşan portföyü işletmek amacıyla kurulan, tüzel kişiliği olmayan mal varlıkları şeklinde ifade edilmektedir. Buna göre;

a) Özelleştirme kapsamına alınanlar dâhil Türkiye’de kurulan ortaklıklara ait hisse senetleri, özel ve kamu borçlanma senetleri,

b) Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 32 sayılı karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen, yabancı özel ve kamu borçlanma senetleri ve hisse senetleri,

c) Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilmiş ve borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları,

d) Kurul’ca uygun görülen diğer sermaye piyasası araçları, repo, ters repo, future, opsiyon ve forward sözleşmeleri,

e) Nakit değerlendirmek üzere yapılan İstanbul Menkul Kıymet Borsası (İMKB) Takas Ve Saklama Bankası A.Ş. nezdindeki borsa para piyasası işlemleri. Yatırım fonları sayılan varlıkların tamamını portföyüne alabildiği gibi sadece biri ya da birkaçını da alabilmektedir.

İlaveten yine yukarıda anılan Tebliğ'e göre;

- Bankalar,
- Sigorta Şirketleri,
- Aracı Kurumlar,
- Kanunlarında engel bulunmayan Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, BAĞ-KUR, OYAK gibi emekli ve yardım sandıkları,
- 506 sayılı kanunun geçici 20'nci maddesi uyarınca kurulmuş sandıklar, SPK'den izin almak koşuluyla fon kurabilmektedirler.

Kurucu, tüzel kişiliği olmayan fonun, riskin dağıtılması ve inançlı mülkiyet esaslarına göre pay sahiplerinin haklarını koruyacak şekilde yönetim, temsil ve saklanmasından sorumludur. Portföyün kurucu tarafından yönetilmiyor olması bu sorumluluğu kaldırmaz. Kurucu mevzuat ve fon içtüzüğünde belirtilen sınırlar içinde kalmak üzere fon portföyünü dilediği gibi oluşturabilmekte ve daha sonra değiştirebilmektedir. SPK' ya, resmi dairelere, katılma payı sahiplerine ve fon adına üçüncü şahıslara karşı fonu, kurucu temsil eder.

Fon, kurucunun belirleyeceği bir yönetici (SPK' dan portföy yöneticiliği yetki belgesi alan aracı kurumlar ile portföy yönetimi şirketleri yönetici olabilir) ile yapılan portföy yönetim sözleşmesi çerçevesinde yönetici tarafından yönetilir. Fon portföyünün yönetilmesi amacıyla portföy yönetim hizmeti ücreti alınır. Portföy yönetim sözleşmesinde yönetici kuruluşun ve fon kurucusunun unvanı, sözleşme süresi, yöneticinin alacağı ücretin tutarı ve ödeme koşulları, portföy yönetim ilkeleri gibi hususlar yer alır.

1.3.2.1. Yönetim İlkeleri

Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği 40. maddede fonun mal varlığına ilişkin ilkeleri “yatırım fonunun mal varlığı, kurucunun kanundan, ilgili tebliğden ve fon içtüzüğünden doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi ve sorumluluğunu karşılaması dışında hiçbir amaçla kullanılamaz. Fon malvarlığı rehin edilemez, teminat gösterilemez ve üçüncü şahıslar tarafından haczedilemez” olarak verilmiştir.

Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği 41. maddede fon portföy yönetimine ilişkin ilkeler;

a) Yönetici, yönettiği her fonun çıkarını ayrı ayrı gözetmek zorundadır. Yönetimindeki yatırım fonları veya diğer müşterileri arasında müşterilerinden biri veya yatırım fonlarından biri lehine diğerleri aleyhine sonuç verebilecek işlemlerde bulunamaz. Yönetici fon portföyü ile ilgili alım satım kararlarında objektif bilgi ve belgelere dayanmak ve sözleşme ile belirlenen yatırım ilkelerine uymak zorundadır. Bu bilgi ve belgelerin, alım satım kararlarına mesnet teşkil eden araştırma ve raporların en az 5 yıl süreyle yönetici nezdinde saklanması zorunludur.

b) Fon portföyüne hiçbir şekilde rayiç değerinin üzerinde varlık satın alınmaz ve portföyden bu değer altında varlık satılmaz. Rayiç bedel borsada işlem gören varlıklar için borsa fiyatı, borsada işlem görmeyen varlıklar için ise işlem gününde fon lehine alımda en düşük, satışta en yüksek fiyattır.

c) Borsada işlem gören varlıkların alım satımlarının borsa kanalıyla yapılması zorunludur. Ancak garantili yatırım fonları ve koruma amaçlı yatırım fonları tarafından tebliğin 43/b maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde portföye alınan ters repo ve sermaye piyasası araçları bu hüküm kapsamında değerlendirilmez. Fon adına katılma belgelerinin alım satımı nedeniyle, İMKB tahvil ve bono piyasasından aynı gün valörü ile aynı gün valörlü işlem saatleri dışında fon portföyüne alım veya fon portföyünden satım zorunluluğu bulunuyorsa, İMKB’ce belirlenen işlem kurallarına uyulması şarttır. Yönetici, fon portföyüne hisse senedi alım satım işlemlerinde, işlemi gerçekleştiren aracı kuruluşun, fonu temsil eden müşteri numarasıyla İMKB’de işlem yapmasını temin etmek zorundadır.

d) Yönetici fon adına yaptığı alım satım işlemlerinden dolayı herhangi bir ihraççı veya aracı kuruluştan kendi lehine bir menfaat sağlıyorsa, bu durumu kurucuya açıklamak zorundadır.

e) Yönetici, herhangi bir şekilde kendisine ve üçüncü kişilere çıkar sağlamak amacıyla fon portföyünde bulunan varlıkların alım satımını yapamaz. Fon adına vereceği emirlerde gerekli özen ve basireti göstermek zorundadır. Fon adına yapılacak alım satımlarda sözleşme ile belirlenecek genel fon stratejilerine ve kurucunun genel kararlarına uyulur.

f) Fon portföyünün önceden saptanmış belirli bir getiri sağlayacağına dair yazılı veya sözlü bir garanti verilemez.

g) Kurucu, fon kurulu üyeleri, yönetici ve fonların yönetimi ile ilgili olarak meslekleri nedeniyle veya görevlerini ifa etmeleri sırasında bilgi sahibi olabilecek durumda olanlar, bu bilgileri kendileri veya üçüncü bir tarafın menfaati doğrultusunda kullanamazlar.

h) Yönetici, fon portföyünü, fon içtüzüğü, fon izahnamesi, Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre yönetmekle yükümlüdür.

1.3.2.2. Yatırım Fonlarının Tipleri ve Türleri

Yatırım fonları ile ilgili farklı sınıflandırmalara rastlamak mümkündür. Mevcut sermaye piyasası mevzuatına göre, yatırım fonları çeşitli tip ve türlerde kurulabilmektedir. Sermaye piyasası mevzuatına göre yatırım fonlarındaki en temel ayırım fon portföyünün dağılımına göre yapılmış ve genel anlamda yatırım fonlarının A ve B tipi olmak üzere iki tipte kurulacağı belirtilmiştir. Fon içtüzüklerinde belirtilmek suretiyle, portföy değerinin aylık ağırlıklı ortalama bazda en az %25'ini, devamlı olarak mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınan kamu iktisadi teşebbüsleri dâhil Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senetlerine yatırmış fonlar A tipi, diğerleri B tipi olarak adlandırılır ve bu tipler fon türleri ile birlikte belirtilir. A tipi yatırım fonlarının portföylerinin en az aylık ortalama bazda, % 25'i Türk şirketlerinin hisse senetlerinden oluşur. B tiplerinin portföylerinde böyle bir sınırlama yoktur. Fonların A veya B tipi olması konusunda önemli olan nokta A tipi fonlara vergi avantajı tanınmasıdır.

A ve B tipi olarak vergisel anlamda yapılan tip sınıflamasına ilave olarak bir de tür kavramı geliştirilmiştir. Bu uygulamanın amacı ise farklı portföy yapılarına sahip fonlar oluşturulmak yolu ile farklı yatırımcı tercihlerine hitap edebilmektir.

Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği 5. maddede Portföye alınacak menkul kıymetler göz önünde bulundurularak, 16 ayrı yatırım fonu türü tanımlanmıştır. Bunlar; tahvil ve bono fonu, hisse senedi fonu, sektör fonu, iştirak fonu, grup fonu, yabancı menkul kıymetler fonu, altın ve diğer kıymetli madenler fonu, değişken fon, karma fon, likit fon, endeks fon, fon sepeti, garantili fon, koruma amaçlı fon, özel fon, serbest yatırım fonları (hedge funds) dur.

Bu çerçevede fonun tipi vergileme açısından yatırımcıya bilgi verirken, türü portföyün ağırlıklı olarak hangi varlıklardan oluştuğunu göstermektedir.

SPKn a göre Fonlar aşağıda belirtilen türlerde kurulabilir.

Fon portföyünün en az % 51'ini devamlı olarak,

a) Kamu ve/veya özel sektör borçlanma araçlarına yatırmış fonlar "tahvil ve bono fonu",

b) Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senetlerine yatırmış fonlar "hisse senedi fonu",

c) Belirli bir sektörü (örneğin, çimento, tekstil gibi) oluşturan ortaklıkların menkul kıymetlerine yatırmış fonlar "sektör fonu",

d) Kurucunun iştiraklerince çıkarılmış menkul kıymetlere yatırım yapan fonlar "iştirak fonu",

e) Belli bir topluluğun menkul kıymetlerine yatırım yapan fonlar "grup fonu",

f) Yabancı özel ve kamu sektörü menkul kıymetlerine yatırmış fonlar, "yabancı menkul kıymetler yatırım fonu",

g) Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırmış fonlar "altın ve diğer kıymetli madenler fonu",

Portföyünün tamamı,

h) Hisse senetleri, borçlanma senetleri, altın ve diğer kıymet madenler ile bunlara dayalı sermaye piyasası araçlarından en az ikisinden oluşan ve her birinin değeri fon portföy değerinin %20' sinden az olmayan fonlar "karma fon",

i) Vadesine 180 günden az kalmış sermaye piyasası araçlarından oluşan ve portföyünün ortalama vadesi 45 günün üzerine çıkmayan fonlar "likit fon",

j) Portföy sınırlamaları itibariyle yukarıdaki türlerden herhangi birine girmeyen fonlar "değişken fon",

Portföyünün en az %80' i devamlı olarak,

k) Baz alınan ve kurul tarafından uygun görülen bir endeksin değeri ile fonun birim pay değeri arasındaki korelasyon katsayısı (ilişki/paralellik) en az %90 olacak şekilde, endeks kapsamındaki menkul kıymetlerin tümünden ya da örnekleme yoluyla seçilen bir kısımdan oluşan fonlar "endeks fon",

l) Diğer yatırım fonlarının ve borsa yatırım fonlarının katılma paylarından oluşan fonlar "fon sepeti",

Asgari olarak altı ay vadeli kurulmak kaydıyla;

m) Yatırımcının başlangıç yatırımının belirli bir bölümünün, tamamının ya da başlangıç yatırımının üzerinde belirli bir getirinin izahnamede belirlenen esaslar çerçevesinde belirli vade ya da vadelerde yatırımcıya geri ödenmesinin, uygun bir yatırım stratejisine ve garantör tarafından verilen garantiye dayanılarak taahhüt edildiği ve şemsiye fon şeklinde kurulan fonlar "garantili fon",

n) Yatırımcının başlangıç yatırımının belirli bir bölümünün, tamamının ya da başlangıç yatırımının üzerinde belirli bir getirinin izahnamede belirlenen esaslar çerçevesinde belirli vade ya da vadelerde yatırımcıya geri ödenmesinin, uygun bir yatırım stratejisine dayanılarak en iyi gayret esası çerçevesinde amaçlandığı ve şemsiye fon şeklinde kurulan fonlar "koruma amaçlı fon",

o) Katılma payları önceden belirlenmiş kişi veya kuruluşlara tahsis edilmiş fonlar "özel fon",

p) Katılma payları sadece nitelikli yatırımcılara satılmak üzere kurulmuş olan fonlar ise "serbest fon" (hedge fund) olarak adlandırılır. (Menkul Kıymet Yatırım Fonları",

Yukarıdaki sayılanlar dışında da, içtüzüklerde belirtmek suretiyle, oluşturulacak portföy yönetim stratejilerine uygun fon türleri, Kurul'ca uygun görülmesi koşuluyla belirlenebilir.

1.3.2.3. Yatırım Fonlarının Sağladığı Avantajlar

- Fonun profesyonel ve güvenilir yöneticiler tarafından yönetilmesi sağlanır.
- Yatırım fonu portföy yönetimi doğrultusunda değişik yatırım araçlarına yatırım yapmak suretiyle, yatırımcının riskinin en aza indirilmesini mümkün kılar.

- Menkul kıymetlerin değerlemesi ve kontrolü ile kupon, faiz ve temettü tahsilinin profesyonel fon yönetimince yapılması yatırımcıyı zaman ve teknik bilgi açısından rahatlatır.
- Yatırımcının belki de küçük tasarruflarla yapamayacağı kazanç potansiyeli yüksek menkul kıymetlere yatırım yapmasına olanak sağlar.
- Fon portföyündeki değer artışlarının portföy değerine günlük olarak yansıtılması nedeniyle yatırımcıya likidite açısından avantaj temin eder.
- Oluşturulan portföye büyük tutarlı alım satımlar nedeniyle yatırımcısına zaman ve para tasarrufu sağlar (<http://www.abigem.org>).

1.3.3. Sigorta Şirketleri

Sigorta, risklerin gerçekleşmesi sonucu doğabilecek zararları gidermek için kullanılan mali araçtır. İnsanların tüm varlık ve girişimleri risk (riziko) adı verilen belirsizliklerin tehdidi altındadır. Sigorta, risklerin gerçekleşmesi halinde doğan zararı karşılar, böylece geleceğin maddi açıdan belirli hale gelmesini sağlar. Sigorta kişi ve kurumlara güven sağlar, böylece geleceğin planlanmasını mümkün kılar, girişimciliği teşvik eder.

Küçük tasarrufları bir araya getirerek yatırıma yönlendirmesi ve sermaye piyasalarının gelişmesi ile ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması da bu sistemin öne çıkan özelliklerindedir. Sigortacılık, ekonomik faaliyetle çift taraflı ve yüksek oranda etkileşime sahip bir alandır. Sigortacılığın gelişmesi ve tabana yayılması ekonomik kalkınmaya da katkıda bulunmaktadır. Benzer şekilde, ticaret hacmindeki genişleme ve ekonomik büyüme de, sigortalanabilir menfaatleri artırmak ve yeni sigortalanabilir alanlar ortaya çıkarmak suretiyle sektörün gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Türkiye’de sigorta sektöründe oluşacak fonların ekonomik kalkınmaya katkısını sağlamak ve sigorta sözleşmelerinden doğan hak ve alacakları teminat altına almak üzere sigorta ve reasürans şirketlerinin kuruluşu, yönetimi, çalışma esasları, tasfiyeleri ve özel sigortacılıkla ilgili diğer hususlar “Sigorta Murakabe Kanunu” (SMK) ile düzenlenmiştir. Bu kanunun amacı, ülke sigortacılığının geliştirilmesi, güven içinde yürütülmesi, bu sektörde faaliyet gösteren kişi ve kuruluşların mesleki kurallar içinde faaliyet göstermelerini sağlamaktadır. Türkiye’de faaliyette bulunacak tüm sigorta

şirketlerinin Sanayi ve Ticaret Bakanlığında izin almaları zorunludur. Bu iznin yanı sıra kuruluş için;

- Anonim şirket şeklinde kurulmak,
- Ödenmiş sermayelerinin en az ilgili bakanlıkça ilgili yıl için belirlenmiş tutar kadar olması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve nama yazılı olması,
- Ana sözleşmenin SMK' ye uygun olması,
- Faaliyete başlamadan önce Hazine Müsteşarlığından faaliyet gösterilecek her branş için ayrı ayrı ruhsat alınması, şartlarının da yerine getirilmesi gerekmektedir (Erdoğan ve Özer, 1998: 26).

Tüm sigorta ve reasürans şirketleri kuruluş işlemlerinin tamamlanmasından ve müsteşarlıkça gerekli ruhsatların verilmesinden itibaren üç ay içinde bir kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'ne (TSRŞB) üye olmak zorundalardır.

Sigorta şirketlerinin mali yapılarının güçlü olması, sigortalıların mağdur olmaması ve sektöre duyulan güven açısından önem taşımaktadır. Sıkı bir denetime tabi bulunan sigorta şirketlerinden çeşitli teminatlar istenmektedir. Teminat sigortalıların alacaklarına karşılık oluşturmaktadır. İlaveten, sigorta şirketinin iflası veya tasfiyesi durumunda tesis edildiği sigorta branşındaki sigortalıların alacaklarının ödenmesinde kullanılmaktadır.

1.3.4. Sosyal Güvenlik Kuruluşları

Bir mesleki veya sosyal risk yüzünden geliri veya kazancı kesintiye uğramış kimselerin başkalarının yardımına ihtiyaç kalmaksızın, geçinme ve yaşama ihtiyaçlarını karşılayan bir sistem olarak tanımlanan sosyal güvenlik kavramı; Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre ise “ Toplumun kendi üyelerine bir takım kamusal tedbirlerle, hastalık, hamilelik, iş kazası, işsizlik, yaşlılık ve ölümden kaynaklanan tamamen veya esaslı bir şekilde kazanç kaybının neden olacağı ekonomik ve sosyal zorluklara karşı sağladığı koruma, tıbbi bakım tedariki ve çocuklu ailelerin desteklenmesidir.” (<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/kurumumuz>)

Ülkemizdeki sosyal güvenliğin genel yapısı sosyal devlet anlayışıyla birlikte sigortacılık esaslarına dayanmaktadır. Sigortalılara verilecek sigorta yardımlarının hangi hallerde ve miktarda verileceği önceden belirlenmiş olup, uzun ve kısa vadeli sigorta kollarında hizmet sunulmaktadır. Sosyal güvenlik sistemi, sosyal devletin gereği, özel sigortacılıktan farklı olarak birebir fayda/maliyet dengesi gözetilmeden oluşturulmuştur. Bu durum sosyo-ekonomik ve demografik değişimlerin neden olduğu tüm risklerin sistem tarafından taşınmasına neden olmaktadır.

Sigorta sistemimizin finansmanı alınan primler vasıtasıyla sağlanmakta olup, aktif sigortalılardan alınan primler, tüm sigortalıların ödemelerini karşılamak üzere kullanılmaktadır. Bu tür finansman, dağıtım yöntemi olarak adlandırılmakta ve nesiller arası paylaşım esasına dayanmaktadır.

1.3.5. Portföy Yönetim şirketleri

Sermaye Piyasası Mevzuatı kapsamında portföy yöneticiliği faaliyeti; “sermaye piyasası araçları, para piyasası araç ve işlemleri, vadeli işlemler ve opsiyonlar, nakit, döviz, mevduat ile kurulca uygun görülen diğer varlık ve işlemlerden oluşan portföylerin yatırımcının veya portföy yöneticisinin belirleyeceği risk-getiri tercihi doğrultusunda, müşterilerle yapılacak portföy yönetim sözleşmesi çerçevesinde vekil sıfatıyla yönetilmesi” şeklinde açıklanmaktadır.

Portföy yönetim şirketleri “ özel olarak portföy yöneticiliği faaliyetinde bulunmak üzere Sermaye Piyasası Mevzuatı'nda belirlenen şartları yerine getirerek SPK’ da yetki belgesi almış bir anonim şirkettir ” şeklinde tanımlanmaktadır. Münhasıran girişim sermayesine yönelik portföy yönetimi ve yatırım danışmanlığı hizmeti vermek üzere kurulan portföy yönetim şirketleri "Girişim Sermayesi Portföy Yönetim şirketi" olarak adlandırılmaktadır.

Portföy yönetim sözleşmesinin veya portföy yönetimi vekaletinin temelinde, yatırımcının yönetimi üstlenen aracı kuruma veya portföy yönetim şirketine güveni yatmaktadır. Bu sebeple portföy yönetimi hukuki niteliği itibarıyla bir inançlı hukuki işlemdir. Portföy yönetiminin de dâhil olduğu inançlı işlemlerde; işlemin bir tarafında kendisine inanılan, diğer tarafında mal varlığı üzerinde ona tasarruf etme yetkisi veren inanan bulunmaktadır.

Portföy yönetim sözleşmesinin konusunu, özel bir güven ilişkisine dayanarak yatırımcının mal varlığı üzerinde tasarrufta bulunmak üzere uzman kadrolara sahip bir yetkili kuruma yetki vermesi veya vekil tayin etmesi oluşturmaktadır.

Diğer taraftan Portföy Yöneticiliği Faaliyetine Ve Bu Faaliyette Bulunacak Kurumlara İlişkin Esaslar Tebliği, 13. madde' de portföy yönetim şirketlerinin sunmuş oldukları portföy yönetim hizmeti faaliyeti çerçevesinde aşağıdaki işlemleri yapmaları yasaklanmıştır:

- Aracılık faaliyetlerinde bulunamaz.
- Sermaye piyasası araçlarına ilişkin veya bunlardan bağımsız olarak kendi mali taahhütlerini içeren evrak çıkaramaz, ödünç para verme işlemleri yapamaz ve kredi alamaz.
- Portföy yöneticiliği ve yatırım danışmanlığı faaliyetleri ile bunlara ilişkin iş ve işlemler dışında; hiç bir ticari, sınaî ve zirai faaliyette bulunamaz, gerekli olanın üstünde taşınmaz mal edinemez.
- Bankalar Kanununda tanımlandığı üzere mevduat toplayamaz, mevduat toplama sonucunu verebilecek işlemler yapamaz.

Günümüzde portföy yönetim şirketleri, hem müşteri hem de yatırım fonları ile büyük portföyleri yönetmektedirler. Birikimini yatırım fonlarına yatıran bireysel yatırımcıların paraları, büyük miktarlarda fonlar oluşturmaktadır. Bu fonların bu tür kurumlar tarafından yönetilmesi, yatırımcının yararına olmakta ve piyasaların gelişmesi ve derinleşmesine katkıda bulunmaktadır.

1.3.6. Bireysel Emeklilik Sistemi ve Emeklilik Fonları

Ülkemizdeki kamu sosyal güvenlik reformunun bir parçası olarak ve kamu sosyal güvenlik sistemimizi tamamlayıcı nitelikte özel emeklilik programlarının oluşturulması amacıyla hazırlanan 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, 7 Nisan 2001 tarih ve 24366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yayımından itibaren 6 ay sonra yürürlüğe girmiştir.

Bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi suretiyle emeklilik döneminde ek bir gelir

sağlanarak refah düzeyinin yükseltilmesine, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılmasına ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasına, sosyal güvenliğin kapsamının genişletilmesine, kamunun sosyal güvenlik kaynaklanan yükünün azaltılmasına, mali sektörde uzun vadeli fonların artarak kurumsal yatırımcıların gelişmesine ve sermaye piyasalarının derinleşmesine olanak sağlayacak bir özel emeklilik sistemidir. Emeklilik fonu, emeklilik şirketi tarafından emeklilik sözleşmesi çerçevesinde alınan ve katılımcılar adına bireysel emeklilik hesaplarında izlenen katkıların, riskin dağıtılması ve inançlı mülkiyet esaslarına göre işletilmesi amacıyla oluşturulan malvarlığıdır.

Emeklilik fonları genelde sistem olarak “maaş esaslı” ve “prim esaslı” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Aralarındaki temel fark üye ve sponsor arasındaki riskin dağıtılmasından kaynaklanmaktadır. İlkinde sponsor, üyeye, emekli olduğunda son ve ortalama maaşının belirli bir yüzdesini çalışan yıl sayısına da göz önünde bulundurarak ödemede bulunmaktadır. Bu durumda üyeler emekli aylıkları için maaşlarını sermaye piyasasındaki uzun dönem getiri oranıyla mübadele ederken işverenler yatırım riskiyle karşı karşıya kalmakta ve fon yetersiz kaldığında ek ödemede bulunmaktadır (Erdoğan ve Özer, 1998: 22).

Emeklilik fonlarının yatırım yapabileceği araçlar şunlardır:

- Nakit, vadeli ve vadesiz mevduat ile katılma hesapları (TL ve yabancı para cinsinden),
- Borçlanma araçları (ters repo dâhil) ile hisse senetleri,
- Kıymetli madenlere ve gayrimenkule dayalı varlıklar,
- Repo işlemleri,
- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri,
- Borsa para piyasası işlemleri,
- Yatırım fonu katılma payları,
- Kurulca uygun görülen ve kamuya ilan edilen diğer para ve sermaye piyasası araçları

Bireysel Emeklilik Sisteminin (BES) temel özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

- Sistem, gönüllülük esasına göre işlemekte ve her kesimin katılımına açıktır.
- Tasarruflar, Hazine Müsteşarlığı'nın denetimine tabi olarak kurulan emeklilik şirketleri tarafından, Sermaye Piyasası mevzuatı çerçevesinde oluşturulan emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilmektedir.
- Emeklilik şirketleri en az 3 farklı risk ve getiri bileşimine sahip emeklilik yatırım fonu kurarak bireylerin kendi risk ve gelir beklentilerine uygun yatırım tercihleri yapabilmelerine olanak tanımaktadır.
- Yatırımların kamu borçlanma senetleri ve ters repo gibi sabit getirili yatırım araçlarının yanı sıra, hisse senedi gibi değişken getirili yatırım araçlarına da yönlendirilmesi mümkündür.
- Emeklilik yatırım fonları, SPK'ya tabi portföy yönetim şirketleri tarafından profesyonel portföy yönetim ilkeleri çerçevesinde yatırıma yönlendirilmektedir. Birikimlerin asgari bir süre sonunda başka bir emeklilik yatırım fonuna ya da emeklilik şirketine aktarılması mümkündür.
- Emeklilik yatırım fonunun varlıkları, emeklilik şirketinin malvarlığından ayrı olarak SPK'ca uygun görülen merkezi bir saklama kuruluşunda saklanmaktadır. Mevcut durumda bu kurum İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'dir.

Eski sistemde emeklilik şirketleri ile müşteriler arasında yaşanan büyük bir sıkıntı, durumun yargıya taşınması ile çözüm bulunmuş bunun üzerine meclis yeni bir yasa çıkartmıştır. Yeni yasaya göre BES kapsamındaki tek avantaj vergi indirimi olmayacak, bu yasa ile BES yaptırımlara %25 oranında devlet katkısı da getirilecektir.

Yeni BES Kanunu kapsamına alınan önemli maddelerden biri de şu ki; Bireysel Emeklilik ve Hayat Sigortası poliçeleri için eskiden hem anapara üzerinden hem de getiri üzerinden kesilen stopaj vergisi, yeni yasa ile birlikte artık sadece getiri üzerinden kesilecek, sistemden ayrılanlar için geçmişe yönelik stopaj kesintisi de geri alınabilecektir. Yeni yasaya göre:

- BES' den 10 yılını tamamlamadan yahut 56 yaşını doldurmadan ayrılanlar;
- 29 Ağustos 2012 tarihinden önce ayrılanlar sadece anapara üzerinden kesilmiş olan stopajlarını geri alabilecek. Getiriden kesilmiş olan stopajlar iade edilmeyecektir.

Yeni yasa 7 Ekim 2001 tarihinden sonra akdedilen poliçeleri kapsamaktadır. Stopaj kesintisinin iadesi için başvuru süresi 1 yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre 29.08.2013 tarihinde dolacaktır.

Bireysel emeklilik sisteminin önceki yıllarda olduğu gibi 2011 yılında da istikrarlı büyümesini sürdürdüğü ve toplam fon büyüklüğünün bir önceki yıla göre %19 artarak 14,3 milyar TL'ye, katılımcı sayısının ise %16 artış ile 2 milyon 642 bin kişiye ulaştığı görülmektedir. Bunun yanında, sistemde yer alan katılımcılardan 25-34 yaş grubunun, katılımcıların %37,5 ini oluşturması geleceğe ilişkin beklentilerimize olumlu etki yapmaktadır (Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu, 2011: 7).

İKİNCİ BÖLÜM

SİGORTA SEKTÖRÜ VE TÜRKİYE SERMAYE PİYASASINDA KURUMSAL YATIRIMCI OLARAK YERİ

2.1. SİGORTA

İnsanoğlu var olduğu günden beri karşısına çıkan, canını ve malını tehdit eden çeşitli tehlikelere yönelik önlemler alarak gerek hayatını, gerekse malını korumak ve sürdürmek amacıyla çeşitli çözüm yolları araştırmıştır. Bu tehlikeler ise, ekonomik risk faktörleri; dünya ve ülke ekonomisindeki değişiklikler ve üretim teknolojisindeki yeniliklerin karşılaştığı hükümetlerin aldıkları ekonomik kararlar, depresyon ve enflasyonun ekonomi üzerinde yarattığı baskılar, sosyal risk faktörleri; dolandırıcılık, hırsızlık, sahtekârlık ve tahripkârlık gibi kural dışı davranışlar ve fiziksel risk faktörleri; doğal afetler ve yangın gibi olumsuzluklar olmak üzere sınıflandırılmaktadır. İlk zamanlarda varlıklarını korumak için bireysel olarak hareket eden insanlar; zaman içinde doğal afetlerin, sosyo-ekonomik gelişme ve teknolojik değişikliklerin neden olduğu tehlikelerin yarattığı zararları önleyecek etkili önlemlerin, ancak topluluklar halinde yaşayanların olanaklarının bir araya getirilmesiyle alınabileceğinin bilincine varmışlardır.

Sigorta ortaklıkları bu bilinçlenme sonucunda ortaya çıkmış böylece can ve malın çeşitli tehlikelere karşı korunması ihtiyacına en doğru ve rasyonel şekilde hizmet vermeyi amaçlayan sigorta endüstrisi doğmuş ve gelişmiştir. Yani; insanların yaşamları boyunca karşılaştıkları tehlikelerin çoğunu önlemenin imkânsız olduğunu anlamalarından sonra, tehlikenin meydana getirdiği zararları en aza indirmek düşüncesi önem kazanmış ve sigorta denilen kavram ortaya çıkmıştır.

Toplum içinde yaşayan insanların malları ve yaşamı sayılmayacak kadar çeşitli tehlikelerle karşı karşıyadır. İnsanlar kazançlarının bir bölümünü tasarruf ederek bu gibi olayların zararlarını gidermeye çalışabilirler. Ancak mevcut tasarruf her zaman zararı karşılamayabilir. İnsanlar zararları tek başlarına karşılamak yerine birleşerek aralarında bölüşebilirler. Sosyal dayanışma - Sigorta öyle bir sözleşmedir ki, aynı tehlikeye maruz bulunan kişiler belirli bir miktar parayı öder ve toplanan miktar sadece o tehlikeye bilfiil maruz kalanların zararlarını gidermek için kullanılır (Güvel ve Güvel, 2004: 25).

Türkiye Sigorta ve Reasürans Birliğine göre;

Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nispeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar. Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Kişiler tek başına karşılayamayacakları zararları bir organizasyon aracılığıyla aralarında paylaşmaktadırlar. Bu organizasyon, “sigorta şirketi”, “sigorta ettiren” ve “bir sigorta sözleşmesi” nden oluşur. Bir sigorta sözleşmesinde; bir tarafta sigorta teminatı veren, ilgili kanun ve mevzuata göre sigortacılık faaliyetinde bulunmaya yasal olarak yetkili bulunan “sigortacı”, diğer tarafta da tehlikeyle karşı karşıya olan “sigorta ettiren” bulunmaktadır. Sigortalı; sigorta şirketinin bir tarafı olarak, teminat kapsamındaki tehlikelerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, meydana gelen hasara ilişkin tazmini talep etme hakkına sahip olan kişidir. Genellikle sigorta ettiren ile sigortalı aynı kişi olmakla birlikte, bu bir zorunluluk değildir. Sigortacının sigortalıyı koruma yükümlülüğüne karşılık, sigortalının da sözleşme ile saptanan prim adı altındaki bir meblağı ödeme zorunluluğu bulunmaktadır.

Sigorta poliçesi, sigortacı ile sigortalı arasındaki sigorta sözleşmesinin yazılı ve yasal delilidir. Bir sigorta poliçesinde genel olarak, sigortacıyı ve sigortalıyı tanımlayıcı bilgiler, sigorta konusuna ilişkin açıklamalar, teminatın kapsamı, sigorta bedeli, sözleşmenin süresi, prim miktarı, poliçenin düzenlenme tarihi, tarafların borç ve yükümlülükleri gibi bilgiler bulunmaktadır.

Sigorta bedeli, teminat kapsamındaki bir tehlikenin gerçekleşmesi veya sigortalının üçüncü şahıslara karşı sorumlu duruma düşmesi halinde, sigortacının ödemekle yükümlü olduğu, poliçede belirtilen ve tazminata esas oluşturan azami bedeldir. Tazminat sözleşmelerinde sigorta bedeli, sigortalının uğrayabileceği en büyük mali kayıptır. Sigorta konusunun hasar anındaki piyasa değerinin, sigorta bedelinden daha az olduğu durumda piyasa değeri esas alınmaktadır. Tazminat esaslı olmayan sigorta sözleşmelerinde ise (hayat sigortaları gibi), sigorta bedeli, teorik olarak istenilen

herhangi bir miktarda tespit edilebilmekte ve risk gerçekleştiği durumda poliçe üzerinde yazan sigorta bedeli eksiksiz ödenmektedir.

Sigorta süresi, teminat kapsamındaki tehlikeler nedeniyle meydana gelmesi muhtemel hasarlara ilişkin sigortacının sorumluluklarının devam ettiği süredir.

Sigorta başlangıç tarihi, sigorta teminatının yürürlüğe girdiği tarihtir. Bazı branşlarda sigortanın başlayabilmesi için, genellikle sigorta priminin bir kısmının ödenmesi gerekirken, bazı branşlarda ise böyle bir zorunluluk olmayıp, tarafların anlaşmasıyla birlikte teminat başlamış kabul edilir.

Sigortanın sona ermesi, sigorta sözleşmesinin her iki taraf ve üçüncü şahıslar bakımından artık geçerli olmaması halidir. Sözleşmenin sona ermesi çeşitli durumlarda söz konusu olabilir; poliçede yazılı olan sona erme tarihine ulaşılmasıyla, taraflardan birinin sözleşmede öngörülen bazı şartları yerine getirmemesinden kaynaklanan fesih hali nedeniyle, sigortalının kendi iradesiyle, sigortacının riskin ağırlaşması nedeniyle sözleşmeyi tek taraflı feshetmesiyle, bazı branşlarda rizikonun gerçekleşmesiyle, (hayat sigortalarında sigortalının ölümü, diğer bazı branşlarda tam zıya durumu gibi).

Sigorta konusu, kaybedilmesi veya hasara uğraması halinde, üzerinde menfaat sahibi kişi ya da kişiler için mali kayıplara neden olan; taşınır veya taşınmaz bir mal, meydana gelmesi durumunda yasal bir hakkın kaybedilmesine veya yasal bir sorumluluk oluşmasına neden olan herhangi bir olay, ölüm veya yaralanma halinde kişinin kendisi veya menfaat bağı ile bağlı olduğu kişiler için parasal kayıplara neden olabilecek bir hayat sigorta konusu olabilmektedir. Yangın poliçesi için bina veya içindeki eşyalar, nakliyat poliçesi için gemi veya taşınmakta olan yük, sorumluluk poliçesi için ilgili kişinin başkalarına verebileceği zararlar bakımından söz konusu olan yasal sorumluluğu, hayat poliçesi için sigortalı kişinin yaşamı sigortanın konusuna ilişkin örneklerdir.

Sigorta edilebilir risk, bir tehlikenin sigortacı açısından sigorta edilebilme ölçüsüdür. Hasara neden olması tamamen tesadüflere ve sigortalının kontrolü dışındaki olaylara bağlı, ekonomik, sosyal ve siyasal sonuçları bakımından geniş kitleleri etkilemeyen riskler, sigorta edilebilir niteliktedir. Ancak, günümüzde sigortacılığın gelişmesiyle birlikte, özellikle ekonomik olarak geniş kitleleri etkileyen riskler, örneğin savaş ve terör gibi tehlikeler için de sigorta teminatı verilebilmektedir. Ayrıca iklim

değişikliklerinin yol açtığı ve meydana gelmesi artık tesadüflere bağlı olmayan, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler sonucu meydana gelebileceği önceden tahmin edilebilen birçok tehlike (kasırga, sel gibi) sigorta edilebilir risk kapsamına girmektedir.

Sigorta sertifikası, sigorta şirketi tarafından düzenlenerek sigortalıya verilen ve sigorta sözleşmesinin varlığına kanıt olarak kullanılabilen bir belgedir. Belge, sigortalının kimliğine ilişkin bilgiler, sigorta teminatının kapsamı ve poliçe şartları hakkında genel bilgiler içermektedir.

Sigorta sahtekârlığı, kötü niyetli kişilerin haksız kazanç elde etmek amacıyla sigorta şirketini bilerek, kasıtlı olarak aldatmasıdır. Bu aldatma işlemi poliçe düzenlenmeden önce (tedbirli bir sigortacının normalde taraf olmayacağı sözleşmeye dâhil olmasını sağlamak amacıyla sigortacıya bilerek yanlış bilgi vermek veya önemli bir hususu gizlemek) ve poliçe düzenlendikten sonra (kasıtlı olarak hasar meydana getirmek) yapılabilmektedir.

Şimdi Türkiye Sigorta Birliği (TSB)' nin yayınladığı bilgiler doğrultusunda sigortacılığın dünyada ve Türkiye'deki tarihinden bahsedilmeye çalışılacaktır.

2.1.1. Dünyada Sigortacılık Tarihi

Dünyada sigortacılığa benzer ilk uygulamalara günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce Babilliler' de rastlanmaktadır. Zamanın ticaret merkezi durumundaki Babil' de, kervan tüccarlarına borç veren sermaye sahipleri, kervanların soyulması veya fidye ödeme durumuyla karşılaşmaları halinde tüccarların borçlarını silmekte, buna karşılık borcu tüccarlardan geri aldıkları zaman, taşıdıkları riskin karşılığı olarak ana borç miktarı üzerinden bir miktar para almışlardır. Bu olay daha sonra Kral Hammurabi tarafından yasallaştırılmıştır. Sonraki dönemlerde ise, sigortaya daha yakın uygulamalar özellikle deniz ticaretinin geliştiği yerlerde görülmektedir. İlk denizci uluslardan Kartacalılar, Romalılar, Yunanlılar arasında, geminin taşıdığı yük üzerinden borç verip, geminin limana varamaması riskini taşıyarak, taşıdığı bu risk için dönüşte anapara ile birlikte faiz alanlar olmuştur. Alınan faizlerin yüksekliği kilise tarafından hoş görülmeyip, bir süre sonra da yasaklanmıştır. Bu yasak, olabilecek tehlikelere karşı önceden prim alma biçimine, dolayısıyla da sigorta fikrinin doğmasına yol açmıştır. Prim esaslı sigorta yaklaşık MS 1250 yıllarında Venedik, Pisa, Floransa ve Cenova

şehirlerinde görülmüştür. Bugünkü anlamda sigortadan söz edilebilmesi için ise 14. yy'a uzanmak gerekir. 14. yüzyılda deniz ticaretinin en çok geliştiği İtalya'da sigortaya gereksinim duyulmuş ve deniz sigortası kavramı da ilk defa burada ortaya çıkmıştır. İlk sigorta poliçesi olarak kabul edilen bu sözleşme 23 Ekim 1347 tarihini taşımakta olup, İtalya'nın Cenova Limanı'ndan Mayorka'ya hareket eden "Santa Clara" adlı geminin yükünü teminat altına almak amacıyla düzenlenmiştir. İlk sigorta şirketi, 1424 yılında yine Cenova şehrinde kurulmuştur. Sigorta konusundaki ilk yasa ise 1435 yılında yayınlanan Barselona Fermanı'dır.

Kara sigortalarının doğmasına neden olay ise, Londra'da 1666 yılında meydana gelen ve dört gün sürerek 13.000 ev ile 100 kilisenin kül olmasına yol açan büyük yangındır. Bu olay halk üzerinde büyük etki yaratıp böyle felaketlerin sonuçlarına karşı önlem alınması fikrini doğurmuştur. Gelişen bu fikirden hareketle 1667 yılında "Fire Office" (Yangın Bürosu) kurulmasından sonra 1684 yılında buna rakip bir ortaklık şeklinde ortaya çıkan ilk yangın sigorta şirketi "Friedly Society" faaliyete geçmiştir. 1905 yılında Commercial Union tarafından devralınan Hand-in Hand; 1696'da kurulmuş olup karşılıklı (Mütüel) sigorta esasını ile çalışmıştır. 1710 tarihinde kurulan "The Sun Office" ise ticari mal ve eşyayı sigortalamaktadır. 1688 yılında İngiltere'de Lloyd's'un temellerinin atılmasıyla sigortacılıkta yeni bir dönem başlamıştır. Londra'da bulunan ve Edward Lloyd adında bir kişinin işlettiği kahvehane, gemi sahipleri, iş adamları ve tüccarların deniz ticaretine ilişkin bilgi alışverişinde buldukları bir mekân olmuştur. Burada sefere çıkan bir gemi veya geminin yükü üzerine teminat veren kişiler, "Underwriter" sıfatıyla belgeler düzenleyerek faaliyette bulunmaya başlamışlar ve yine bu kişiler, Edward Lloyd'un ölümünden sonra, kendi aralarında Lloyd's adında bir topluluk kurmuşlardır. Lloyd's 1871 yılında İngiltere Parlamentosunun çıkardığı bir kanunla Birlik haline getirilmiştir. Lloyd's ilk yıllarında sadece deniz sigortaları sahasında faaliyet gösterirken, sonraları kara sigortaları sahasına da geçmiş olup, günümüzde ise her türlü sigortanın yapılabildiği bir kuruluş haline gelmiştir. Lloyd's, dünyada başka benzeri olmayan, tamamen kendine mahsus bir sigorta kuruluşudur. Lloyd's bir sigorta şirketi olmayıp, sigorta teminatı veren şahısların oluşturduğu bir topluluk, bir birlik ve aynı zamanda dünya gemicilik istihbaratı konusunda bir merkezdir. Lloyd's'un en belirgin özelliği, kuruluş üyelerinin bütün varlıklarıyla sorumluluk taşımaları ve hiç bir zaman sigortalı ile doğrudan temas etmemeleri,

ilişkinin “Broker” denilen aracı kişi veya firmalarla temin edilmesidir. Broker’ lar Lloyd’s ile çalışabilmek için buraya kaydolmakta ve müşterinin gerek sigorta gerekse tazminat alma işlerini takip etmektedirler.

Modern sigortacılığın doğuşuna deniz, kara sigortacılığına yangın, kaza sigortacılığına tren kazaları ile ilişkin bireysel kazalar öncülük ederken, sanayinin gelişmesiyle yaşanan büyük teknik hasarlar, mühendislik sigortalarının gelişimine yol açmıştır.

Dünyada sigorta şirketleri 20. yüzyılın başlarında ise, her türlü sigorta ihtiyacına cevap verebilecek şekilde örgütlenmelerini tamamlamış kuruluşlar olarak etkin hizmet verebilecek düzeye ulaşmışlardır.

2.1.2. Türkiye’de Sigortacılık Tarihi

Türkiye için 19. yy.' in ikinci yarısından önce sigortacılıktan söz etmek pek mümkün olmamaktadır. Bazı Anadolu köylerinde bu tarihten önce köylülerin gereksinme halinde yardım sağlamak, halkın uğrayacağı zararı karşılamak amacıyla örgütlendikleri bilinmekteyse de, bunlar gerçek anlamda sigorta olmayıp güvenlik, yardımlaşma, sosyal dayanışma düşüncesi ile oluşturulmuş kurumlardır. Bunlar da bir kaç köye özgü kalmış, Anadolu' ya yayılarak bir gelişme göstermemişlerdir. Avrupa' daki gelişmeler Türkiye' yi etkilemiş ancak dinsel yasaklar yüzünden sigortacılık gelişme gösterememiştir. 19. yy.' in ikinci yarısında meydana gelen yangınlar ve bunların sonucunda uğranılan hasarlar, sigorta hakkındaki olumsuz düşünceler ve dinsel inançlar üzerinde az da olsa etki yapmış ve sigorta kavramının doğmasına neden olmuştur. Özellikle 1870 yazında Beyoğlu' ndaki yangında çok sayıda işyeri, ev, cami ve kilisenin yanması, bu bölgede de daha çok yabancı ve yabancılarla ilişkide olan zenginlerin oturması sigortanın gelişme sürecini hızlandırmıştır.

Sun, Northern ve North British adlı İngiliz sigorta şirketleri 1872 yılında açtıkları temsilciliklerle Türkiye’de ilk sigortacılık faaliyetlerini başlatmışlardır. Bank Hanson adlı İngiliz Bankası’nın teşvikiyle İstanbul'a gelen ve onun istekleri doğrultusunda çalışan şirketlerin çalışmaları, bu banka ile bir kaç İngiliz firmasının mallarını sigortalamaktan öteye gidememiştir. İngilizlerden sonra Fransızlar da Türkiye'ye ilgi göstermişler ve 1878 yılında La Foncière Şirketi ilk Fransız sigorta

şirketi olarak çalışmalarına başlamıştır. Bundan sonra Alman, İtalyan, Bulgar, Romen, İsviçreli ve Rus şirketlerin yangın dalında, bir Avusturya şirketinin de hayat sigortası dalında çalışmalara başlamasıyla sigortacılık hatırı sayılır bir kavram halini almıştır. Ayrıca 1891 yılında da Union de Paris (UAP) acentelik açmıştır. Bu tarihlerde sigorta şirketlerinin kuruluşunu ve sigorta faaliyetlerini düzenleyen devlet denetimini öngören yasaların, hatta bu konuya değinen bir hükmün dahi bulunmaması nedeniyle sigorta şirketleri tamamen denetimsiz bir biçimde çalışmışlar, diledikleri gibi hareket edip, merkezlerden aldıkları talimatlarla işlem yapmışlardır. Poliçelerini İngilizce veya Fransızca düzenleyip, anlaşmazlık durumunda da dava mercii olarak Londra mahkemelerini veya ilgili şirketin merkezinin bulunduğu yerel mahkemeleri gösterip diledikleri zaman sigorta poliçelerini iptal edebilmişlerdir.

Böylece hukuki mevzuat ve denetimden yoksun, tamamen yabancılara özgü bir çalışma alanında yer alan sigorta şirketleri, önceleri adlarını duyurmak, sigorta düşüncesinin yayılmasını sağlayarak portföylerini genişletmek amacıyla hareket etmelerine rağmen, vaatlerini yerine getirmediği gibi hasar ödemelerinde de dürüst davranmamışlardır. Zaman geçtikçe sigortacıların istedikleri gibi çalışmaları ve kapitülasyonların kendilerine sağladığı geniş olanakları kullanabilmeleri, bu şirketlere Türkiye'de kolaylıkla çok para kazanılabileceği izlenimini vermiştir. Bu durum, kısa zamanda çok fazla sigorta şirketinin çalışmasına, sigorta ahlakının bozulmasına, haksız rekabet ve ekspertiz suiistimallerine yol açmıştır. Dürüst tüccarların bundan olumsuz yönde etkilenmelerine rağmen, hiçbir denetimin olmaması, mevcut sigorta şirketlerinin uzun süre en normal yangın hasarlarını bile ödemekten kaçınıp, sigortalıların hak ve hukukunu hiçe sayan bir biçimde davranmalarına yol açmıştır.

Bu ortam içinde 1893 yılında Osmanlı umum sigorta şirketi ilk Türk sigorta şirketi olarak çalışmaya başlamıştır. Bunu izleyen yıllarda sigortacılığın düzene sokulabilmesi için yabancı şirketler arasında birlikte hareket etme eğilimi belirlemiştir. 12 Temmuz 1900 tarihinde 43 tanesi yabancı olmak üzere 44 sigorta şirketi bir araya gelerek, Türkiye'deki bir ilk olan sabit bir yangın tarifesi belirlemiştir. Böylece “Yangın Sigorta Şirketleri'nin Sendikası” adında bir örgütün oluşturulması ve sürekli bir denetim kurulunun bulunması kararı alınmıştır. Londra'da bulunan “Fire Office Committee”nin emirleriyle çalışmalarını yürüten sendika tarafından, yangınlara zamanında yetişerek yangının büyümesini önlemek ve nedenlerini araştırmak üzere

“Fasman” adlı bir örgüt kurulmuştur. Bu sayede denetim mekanizması ve içeriği geliştirilmiştir. Bu olumlu çalışmalarına rağmen çalışan şirketlerin tamamı sendikaya girmemişler ve haksız rekabet yapmaya, alınan kararların tersine davranmaya devam etmişlerdir.

1908 ve 1914 yıllarında kanunlarda yapılan değişikliklerle yabancı sigorta şirketleri kontrol altına alınmaya çalışılmış, somut olarak da şirketler teminat göstermeye ve vergi vermeye zorunlu tutulmuşlardır. Mevcut sendikanın adı ise "Türkiye'de Çalışan Sigorta Şirketleri" olarak değiştirilmiştir. Bu gelişmelerle yabancı şirketler Türkler ile ortaklık kurma yoluna gitmişlerdir. 1916 yılında Avusturyalı "Phoenix de Wien" kuruluş sermayesinin %25'i Türklere ait olmak ve her beş senede bir yabancı ortak hisselerinin %25'i Türklere devredilmek üzere "Türkiye Milli Sigorta Şirketi"ni kurmuştur. Uzun ömürlü olmayan bu şirketin kapanmasından az önce, 1918 yılında Fransız Union Assurance de Paris, Türk yasalarına göre “İttihadı Milli Şirketi”ni kurmuştur. Cumhuriyetin ilanından önce Türk mevzuatına göre kurulan en son şirket, 1923 yılında Réunion tarafından kurulan Şark Sigorta'dır. Cumhuriyetin kurulmasıyla birçok alanda olduğu gibi sigortacılıkta da gelişmeler olmuştur. 1924 yılında Türkçeyi kullanma zorunluluğu getiren kanunla poliçelerin İngilizce ve Fransızca düzenlenmesine son verilmiştir. Aynı yıl, dağıtılan Sigortacılar Cemiyeti yerine "Sigortacılar Kulübü" kurulmuş ve bu kuruluş bugünkü "Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği"nin çekirdeğini oluşturmuştur. Gelişen bankacılığın yanı sıra, sigortacılıkla da ilgilenmeye başlayan Türkiye İş Bankası A.Ş. 1925 yılında Anadolu Sigorta Şirketi'ni faaliyete geçirmiştir. Sayıları ve çalışmaları gittikçe artan yerli ve yabancı şirketlerin denetlenmesi, döviz çıkışının önlenmesi amacıyla yapılan hazırlıkların sonucunda 1927 yılında "Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi Hakkındaki Kanun"un yasalaşmasıyla sigortacılık gelişmeye, yerli sermaye ile kurulan şirketlerin sayısı artmaya başlamıştır. 1938 yılında ise Türkiye'de 6'sı yerli 31 şirket faaliyet göstermektedir. Sayıca az olmakla birlikte, yerli şirketlerin pazar payları %55 dolayındadır. 1939'da çıkan bir kanunla da sigorta şirketleri Ticaret Bakanlığı'na bağlanmıştır. Nihayet 1959 yılında 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkındaki Kanun yürürlüğe girerek sigorta sektörü ciddi bir biçimde ele alınmıştır. Bu kanundan sonra kurulan ilk şirket aynı yıl faaliyete geçen Başak Sigorta A.Ş. olmuştur. 1970'li yıllara gelindiğinde ise yerli şirketlerin sayısı 20'nin, pazar

payları ise %90'ın üzerindedir. Çeşitli gelişmelere rağmen 1959'daki kanun 1987 yılına kadar önemli bir değişime uğramamıştır.

Duyulan gereksinim üzerine en sonunda 11.06.1987 tarihinde çıkan 3379 sayılı yasa ile 7397 sayılı yasada önemli ve köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliğin amaçları, yasal alandaki boşluğu doldurmak, sigorta şirketlerini mali yönden güçlendirmek ve de sigorta aracılarının durumunu yeniden düzenlemek biçiminde sıralanabilir. Kanun, ilgili organlar ve faaliyetler açısından yönetmelik çıkarılmasını öngördüğünden Türkiye'de ilk kez bu tarihten itibaren sigorta faaliyetleri hakkında yönetmelikler yayınlanmaya başlamıştır. Acentelerin sigortacılıkla bağdaşmayan işlerle uğraşmayacakları, sigorta şirketlerinin ödenmiş sermayelerinin en az 5 milyar TL olacağı, yabancı sermayenin gelmesi amacıyla Türkiye'de çalışan yabancı şirketlerin anonim şirket olma zorunluluğu gibi koşullar getirilmiştir. O tarihten itibaren yenilemeler ve gelişmeler hızlanmış bir biçimde sürmektedir. Sigorta şirketleri Hazine Müsteşarlığı'na bağlanarak mali yapının bir parçası olarak kabul edilmiştir. Türkiye'nin Avrupa Topluluğu'na üye olmak üzere yaptığı girişim ve çabalar göz önüne alındığında, Türkiye'deki şirketler yabancılarla rekabet edebilecek düzeye gelmek durumundadır. 1989 yılında, sigorta primlerinin devlet tarafından belirlendiği ve kontrol edildiği tanzim edilmiş tarife rejiminden, tarife rejimine geçiş çalışmaları başlatılmıştır. Hazine Müsteşarlığı bu konuda aşamalı hareket etme kararı alarak ferdi kaza branşında sigorta şirketlerinin tarifenin %10'un altında veya üstünde fiyat belirleyebileceklerini duyurmuştur. 1990 yılına gelindiğinde ise, Mayıs ayında, makine montaj, tarım ve kaza branşlarında, Ekim ayında ise yangın ve nakliyat branşlarında serbest tarife rejimine geçilmiştir. Zorunlu trafik sigortasının çıkışı ise 18.05.1953 tarihine dayansa da bugüne kadar zorunlu sigorta konusu önemli bir gelişme göstermemiştir. Her geçen gün, trafiğe çıkan araç sayısında artma olmuşsa da, zorunlu trafik poliçelerinin sayısı buna paralellik gösterememiştir. Zorunlu sigortalar konusu da ele alınarak "otobüs koltuk", "tehlikeli madde", "tüp gaz" gibi zorunlu sigortaların yapılmasına başlanmıştır.

Yangın branşında da bazı sigortaların zorunlu hale getirilmesi gündemdedir. Zorunlu sigortaların sigortayı tabana yaymakta yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu değişikliklerle, çok geniş bir sigorta potansiyeli olduğu düşünülen Türkiye'ye son yıllarda yabancılar da artan bir ilgi göstermişler ve Türkiye'ye gelmeye başlamışlardır. Türkiye'deki yabancı şirketler, yasayla getirilen anonim şirket kurma zorunluluğu

yüzünden bu dönüşümü yaşamışlar; minimum sermaye koşuluna uymak istemeyen La Baloise, London Assurance, Manheim ve La Concorde gibi şirketler de faaliyetlerine son vermişlerdir. Buna karşılık İngiliz Commercial Union, Fransız UAP ve AGF, American Life ve Alman Gothaer gibi dünyaca tanınmış şirketler Türkiye'de anonim şirket kurmalarına rağmen, kısa sayılabilecek bir süre sonra gerek yasal boşluklar, gerekse sigorta şirketlerinin rekabet kurallarına uygun olmayan çalışmaları nedeniyle zarar ederek Türkiye piyasasından çekilmişlerdir. Günümüzde ise birçok uluslararası sigorta devi, Türkiye'deki büyük şirketlerle ortaklık kurarak yine sigorta pazarına girmektedirler.

Zaman içerisinde yeni kurulan sigorta şirketlerinin sayısı artarken, sigorta taleplerinin aynı ölçüde artmaması, ayrıca prim tahsilâtında yaşanan sorunlar nedeniyle, 1993 yılından itibaren çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler ile 7397 sayılı Kanunda birtakım düzenlemelere gidilmesi ihtiyacı hâsıl olmuştur. 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren sigorta primlerinin tahsili sorununa çözüm getirilmesi amacıyla, primlerin acente cari hesapları üzerinden takibi sistemi yürürlükten kaldırılarak, bunun yerine poliçe bazında takip sistemi uygulamaya konulmuştur.

1999 depremlerini takiben 2000 yılında meskenler için zorunlu hale getirilmiş bulunan deprem sigortalarını yürütmek üzere tesis edilen "Doğal Afet Sigortaları Kurumu" (DASK) Pool'u tesis edilerek yönetimi beş yıllık bir süre ile bu konuda deneyimli Millî Reasürans A.Ş.' ye verilmiştir. Diğer taraftan Türkiye'de 23.07.1927 tarih ve 1160 sayılı Yasa ile şekillendirilmiş zorunlu reasürans devri 31.12.2001'de sona ermiş, 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilen "Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu" ile kurulan BES de 27 Ekim 2003 yılında faaliyete geçmiştir.

14 Haziran 2005 tarihinde 5363 sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmış ve bu kanun kapsamında Sigorta Havuzu (TARSİM) kurulmuştur. Bu havuza ilişkin tüm iş ve işlemler, bu havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir.

Trafik Sigortası Bilgi Merkezi (TRAMER) 16.12.2003 tarih ve 25318 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Trafik Sigortası Bilgi Merkezi Yönetmeliği ile kurulmuştur. Trafik sigortası üretimi gerçekleştiren bütün sigorta şirketlerinin 01.01.2003 tarihinden itibaren tüm poliçe bilgileri ve bunların hasar ve ödeme kayıtları

TRAMER sistemine transfer edilmiş olup, yeni üretilen poliçeler ve hasar kayıtları günlük olarak transfer edilmektedir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 14 Haziran 2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu gelişmenin ardından 2008 yılında Sigortacılık Kanunu'nun getirdiği yeni tanım ve uygulamalarla ilgili ikincil mevzuat düzenlemeleri üzerindeki çalışmalar tamamlanmıştır.

Sigorta Bilgi Merkezi 9 Ağustos 2008 tarihinde 26962 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelikle faaliyetine başlamıştır. SBM nezdinde kurulan alt bilgi merkezleri, Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi (TRAMER), Sağlık Sigortası Bilgi Merkezi (SAGMER), Hayat Sigortası Bilgi Merkezi (HAYMER) ve Sigorta Hasar Takip Merkezi (HATMER) olarak kurulmuşlardır.

Ağustos 2011 tarihi itibarıyla Tablo 2.1' de görüldüğü gibi ülkemizde 35'i hayat dışı sigorta, 14'ü hayat ve emeklilik, 9'u hayat sigorta ve biri reasürans alanında olmak üzere toplam 59 sigorta, reasürans ve emeklilik şirketi faaliyet göstermektedir. Aktif olarak faaliyet gösteren şirketlerin dışında, ruhsat sahibi olmakla birlikte aktif faaliyet göstermeyen ya da faaliyeti kamu otoritesi tarafından durdurulmuş olan 4 hayat dışı ve 2 hayat sigorta şirketi ile 1 reasürans şirketi mevcuttur. Bunlarla birlikte ruhsat sahibi toplam şirket sayısı 66'dır. 59 sigorta şirketinden 53'ü özel, 6'sı kamu şirketi, 44'ü Türkiye'de kurulu yabancı ortaklı şirkettir (TSRŞB, 2011: 10).

Tablo 2.1. Ruhsat Sahibi ve Faal Şirket

Şirket Türü	2009		2010		2011	
	Faal	Değil	Faal	Değil	Faal	Değil
	Active	Not Active	Active	Not Active	Active	Not Active
Hayat Dışı Sig. Şirketi	33	4	34	4	35	4
Hayat Sigorta Şirketi	10	1	10	1	9	2
Emeklilik Şirketi	13	-	13	-	14	0
Reasürans Şirketi	1	1	1	1	1	1
Toplam	57	6	58	6	59	7

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (SBFHR) 2011 Sayfa 10

2.2. SİGORTACILIĞIN İŞLEVLERİ

Sigortacılık riskleri dağıtmak ve yardımlaşma sağlamak amacıyla gelişmiştir. Sigorta sistemi, değişik önemlere sahip birçok ekonomik ve sosyal işlevi yerine getirmektedir. Bunları şöyle özetlenebilir (SEGEM, 2009: 11-13):

– Fertlere ve kurumlara ekonomik ve sosyal hayatta öngörülebilirlik ve emniyet sağlar. Sigorta, geleceğin getireceği risklerden korkmadan yaşama, çalışma ve yeni teşebbüslere girebilme olanağı sağlar. Rizikoların tamamen önüne geçme olanağı olmasa da sigorta şirketleri, sigortalılarına koruma tekniklerini önererek, bilgi ve uzmanlık danışmanlığı yaparak, rizikoları önleme ve gerçekleşen rizikolardan en az zarar ile kurtulmaları konusunda onlara yardımcı olur.

– Kredi teminine yardım eder. Günümüzde kredisiz ne ticaret, ne sanayi ne de taşımacılık düşünülemez. Kredi karşılığı ipotek edilecek bir değer sigortalı olması alacaklının haklarını kuvvetlendirerek kredi alması işlemini kolaylaştırır. Kredi demek risk demektir, kredi veren bu riski de devretmek zorundadır.

– Tasarrufu geliştirir, sermaye oluşumuna katkı sağlar. Hayat sigortaları ve benzeri sigortalar uzun vadeli nitelikleri itibarıyla fon birikiminde büyük önem taşır. Çok küçük bir tasarrufla ödenebilen primlere karşılık belirlenen tarihte belirli bir meblağ elde edilebilmektedir. Ayrıca, tahsil edilen primin oluşturduğu sermaye, yatırımlarda kullanılarak iktisadi hayatta rol oynamaktadır.

– Toplumda huzur ve güven tesis eder, dayanışmayı sağlar. Sigortanın özellikle yatırımları artırıcı etkisiyle ülke ekonomisine katkıda bulunması, ayrı bir sektör oluşturup yeni iş alanları yaratması ve önemli felaketlerin çalışma yaşamında asgari kesintiyle atlatılmasını sağlaması istihdamı da arttırır. Ayrıca, ölüm, yangın, hırsızlık, doğal afetler, sakatlık gibi risklerin gerçekleşmesinden doğacak sosyo-ekonomik sorunların ve kayıpların önüne geçtiğinden, sosyal huzursuzlukların çoğalmasını engeller. Böylece, huzurlu ve güvenli bir ortamın oluşmasına katkıda bulunur. Diğer taraftan, sigorta aynı tehlikeyi görebilecek taraflar arasında “olası tehlike maliyetini” paylaştıran bir dayanışma unsurudur. Paylaşım kitesinin reasürans yolu ile genişlemesi bu dayanışmayı uluslararası kılar.

– Uluslararası ilişkileri geliştirir. Sigortacılık tekniği bakımından sigortanın başarıya ulaşması, mümkün olabildiğince geniş bir alana yayılmasına bağlıdır. Bu

nedenle, sigorta şirketleri yabancı ülkelerde şube açarak veya yabancı ülkelerdeki şirketlerle reasürans anlaşmaları yaparak rizikoya daha geniş bir topluluğun katılımını sağlayabilir.

– Finansal istikrarı artırır. Sigorta, kişilerin ve kuruluşların yaşamları, sağlıkları, malları ve finansal varlıkları için güvence sağlayarak finansal açıdan istikrarlı bir ortam yaratılmasına yardımcı olur. Sigorta olmasaydı, kişiler finansal olarak ailelerinden, yakınlarından veya devletten yardım almak zorunda kalabilecekti. Firmalar da sigorta kapsamında olmadıkları için, kayıplar ve zararlarla karşılaşacak ve bu durum iflasa ya da finansal kaynaklarında azalmaya yol açacaktı. Bunun sonucunda firmaların ekonomik büyümeye olan katkıları azalacak, işçiler işlerini kaybedecek, girişimciler işlerini kaybedecek ve hükümetlerin vergi gelirleri azalacaktı. Oysa sigorta sayesinde, karşı karşıya kaldıkları olası riskler için büyük fonlar ayırmak zorunda kalmayan şirketler, daha likit hale gelerek yeni yatırımlar yapmakta, üretimlerini artırmakta, teknolojilerini geliştirmekte ve araştırma-geliştirme faaliyetlerinde bulunabilmektedir.

– Girişimcileri ve ticareti destekler, iş sürekliliği sağlar. Sigorta ticaret ve sanayinin gelişmesine katkıda bulunur. Sigortacıların sağladıkları güvence çağdaş ekonomik yaşamın sürdürülebilmesi için, büyük öneme sahiptir. Sigorta kurumunun toplumsal işlevleri olarak yeni iş olanakları yaratması, istihdama katkıda bulunması toplumda genel bir güvence duygusunun yerleşmesine yardımcı olması sayılabilir.

Üretim, nakliye ve sağlık gibi birçok sektör önemli ölçüde sigorta sektöründen destek almaktadır. Birçok ürün ve hizmet ancak uygun sigortası olduğunda üretilebilir veya satılabilir. Ayrıca, sigorta iç ve dış ticaretin büyük bir kısmını etkilemektedir. Modern ekonomiler, ticaret miktarını artırabilmek için, uzmanlaşmış finansal ürünler ve esnekliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu da ancak sigorta sektörünün sağlayacağı geniş ürün yelpazesi ile mümkündür.

Sigortacıların zaman içinde elde ettikleri geniş bilgi birikimi ve deneyim, hasarların azaltılması için hasar öncesinde alınması gereken önlemler konusunda karar almada etkili olur. Sigorta, sözleşme aşamasında rizikoların gerçekleşmesini önleyici yolları gösterip aldurtmakla iş sürekliliğini sağlar. Hasardan sonra da, sigortalının, olayı mümkün mertebe en az zararla atlatmasına yardımcı olur.

– Sosyal güvenlik programlarının üzerindeki baskıyı hafifletir. Özellikle hayat sigortaları ve bireysel emeklilik sistemi, devletin büyük harcamalar gerektiren sosyal güvenlik programları için tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Örneğin, bireysel emeklilik sistemi sosyal güvenlik sistemine ek emeklilik ödemeleri ile sosyal güvenliğe katkıda bulunur. Böylece sosyal güvenlik sistemi üzerindeki yükü azaltarak, devlet bütçesi üzerindeki baskıyı hafifletir. Hükümetler de kaynaklarını başka yerlere ve yatırımlara aktarabilirler.

– Risklerin daha etkin yönetilmesini sağlar. Sigorta sektörü, ekonominin karşılaşacağı toplam riskleri ölçerek, yöneterek ve transfer edilmesini sağlayarak azaltır. Sigortacılar, riskin gerçekleşmesi durumunda olası hasar seviyesini öngörür ve buna göre prim belirler. Bu nedenle sigortalılar daha az prim ödeyebilmek için, risk gerçekleştiğinde bunu en az hasarla atlatmak için gereken tedbirleri alır. Böylece, kaynakların da daha düzgün ve verimli kullanılması sağlanır.

– Finansal sistemin etkinliğini artırır. Sigorta sektörü finansal sistemin etkinliğini üç şekilde artırmaktadır: işlem maliyetlerinin düşürülmesi, likidite sağlanması ve ölçek ekonomisi yaratılması. Sigortacılar çok sayıda kişinin küçük miktarlarda ödedikleri primleri toplayarak, üretimde kullanılmak üzere borç olarak verir. Sigortacılar bu aracılık görevini üstlenirken, poliçe sahiplerinden doğrudan ödünç alıp yatırım yaptıkları için, maliyetleri düşük olmaktadır. Bu işlem sayesinde, birikimler harekete geçmekte ve birikime yönelen ülkeler daha hızlı büyümektedir. İkinci olarak, sigortacılar likidite yaratır. Sigortacılar topladıkları fonları uzun vadeli olarak ödünç verirken, sigortalıların zararlarını kısa vadede ödemektedir. Böylece sigortalılar likit kalabilmekte ve yeni yatırımlara yönelebilmektedir. Diğer bir deyişle; Sigortacılar, sigortalılara fonları uzun vadeli olarak sağlarken ve sigortalıların hasarlarını kısa vadede öderken sigortalı nakit sıkıntısına düşmeden ödemelerini uzun vadede ve miktar olarak düşük miktarlarda öderken, hasarlarının erken ödenmesi de hasardan bir gün önceki durumuna dönesini çabuklaştırmaktadır. Bu anlamda sigortalı likit kalabilmekte ve yeni yatırımlara yönlenebilmektedir. Sigorta şirketlerinin rezervlerinde, hasar ödeme amacıyla çok büyük birikimler oluşur. Hasarlar ödeninceye kadar bu birikimler yatırımlara yönlendirilir. Dolayısıyla sigorta şirketlerinin sigorta tasarrufları ülkede para arzını artırır. Birçok gelişmiş ülkede sigorta tasarrufları, hem hane halkı tasarruflarının hem de toplam tasarrufların büyük bir bölümünü teşkil eder. Bu

tasarrufların büyüklüğü sermaye maliyetinin yani kredi faizlerinin düşmesine, yatırımcının daha ucuza yatırım sermayesi bulmasına olanak sağlar. Böylece ülkede yatırım ve likit kalabilen yatırımcı sayısı, başka bir deyişle girişim ve girişimci sayısı artar. Üçüncü olarak, sigortacılar yatırımlarda ölçek ekonomisi etkisi yaratır. Primlerini biriktirerek oluşturdukları fonlarla, büyük ve masraflı projelerin finansman ihtiyaçlarını karşılarlar. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yatırım projelerinin hayata geçmesinde sigortacıların fon yaratma kapasitesinin büyük payı vardır.

2.3. SİGORTA SÖZLEŞMESİ ve SİGORTANIN TARAFLARI

Türk Ticaret Kanunu'nun 1263. maddesine göre sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatine zarar verecek bir rizikonun meydana gelmesi halinde tazminat ödemeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım olaylar dolayısıyla para ödemeyi veya başka edalarda bulunmayı üstlendiği bir sözleşmedir.

Sigortacı tarafından düzenlenecek sigorta poliçesine,

- Sigortacının, sigorta ettirenin ve varsa sigortadan faydalanacak kimsenin adı ve soyadı veya ticaret unvanı ile ikametgâhlarının,
- Sigortanın konusunun,
- Sigorta kapsamındaki rizikolar ile teminatın başlayacağı ve sona ereceği anın,
- Sigorta bedelinin,
- Sigorta priminin tutarı ile ödeme zamanı ve yerinin,
- Sigorta teminatı kapsamındaki rizikoların gerçek niteliklerini tamamen tayin eden tüm hallerin,
- Poliçenin düzenlenme tarihinin yazılması; ayrıca, Hazine Müsteşarlığı tarafından onaylanmış ve zahmetsizce okunabilecek tarzda bastırılmış sigorta genel şartlarının da eklenmesi gerekir.

Sigorta sözleşmesinin tarafları kısaca aşağıda belirtildiği şekilde tanımlanabilir (SEGEM, 2009: 18):

Sigortacı, sigorta sözleşmesinde sigorta himayesi sağlama borcunu üzerine alan taraftır. Sigortacılık mevzuatına uyarınca, sigortacılık yapmak üzere kurulan anonim

şirketler ile kooperatif şirketler, ruhsatname almış olmak kaydıyla sigortacılık yapabilir. Yabancı sigorta şirketleri Türkiye’de şube şeklinde faaliyet gösterebilir.

Sigorta ettiren, sigortacı ile sigorta sözleşmesi akdederek sigortalının menfaatini sigortacı nezdinde prim ödemek suretiyle teminat altına alan kişiyi ifade eder. Sigorta ettiren kendisi ya da temsilci aracılığı ile kendi adına ve hesabına sigorta sözleşmesini akdedebilir. Sözleşmeden doğan prim ödeme borcu gerçek veya tüzel kişi olan sigorta ettirene aittir. Sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan menfaat eğer sigorta ettirene ait ise, “kendi hesabına sigorta”, sigorta sözleşmesi ile teminat altına alınan menfaat sigorta ettirene ait değil ise “başkası hesabına sigorta” söz konusudur.

Sigortalı, genellikle sigorta ettiren kişiyle aynı kişidir. Fakat bazı durumlarda, sigortalı ile sigorta ettiren ayrı kişiler olabilir. Sigortalı, zarar sigortalarında menfaati teminat altına alınan, can sigortalarında ise üzerinde riziko gerçekleşme ihtimali olan kişiyi ifade etmek için kullanılır. Aynı zamanda hayat sigortalarında hayatı sigorta edilen şahsın belirli bir tarihte hayatta olması ya da ölümü rizikoyu oluşturduğundan sigortalıya “riziko şahsı” da denilir. Zarar sigortalarında ise sigortalı, sigortadan yararlanan şahıstır. Sigorta ettiren tarafından akdedilen sigorta sözleşmesinden doğan haklar sigortalıya aittir. Diğer bir ifadeyle, teminat kapsamındaki tehlikelerden herhangi birinin gerçekleşmesi durumunda, sigortalı meydana gelen hasarın tazmini talebinde bulunmaya yasal olarak yetkili olan kişidir.

Lehtar, can sigortalarında, sigorta sözleşmesine taraf olmamakla birlikte, lehine sigorta sözleşmesi akdedilen ve rizikonun gerçekleşmesi hâlinde kural olarak sigorta tazminatını sigortacıdan isteme hakkına sahip olan kişiyi ifade eder. Lehtar, sigorta ettiren tarafından başlangıçta veya sözleşmenin devamı sırasında atanabilir.

İpotekli alacaklı, sigortalı kıymet üzerinde kanunen tanınmış öncelikli bir hakka sahip olan taraf ve gerçek hak sahibidir. Poliçede tanımlanan riziko gerçekleşmeden önce tesis edilmiş olması şartıyla, sigorta tazminatını talep hakkı bu öncelikli alacaklıya ait olur; sigortacı onay almak şartıyla sigorta tazminatını ödeyebilir.

Zarar gören üçüncü şahısa sorumluluk sigortalarında kanun ya da sözleşmesi ile doğrudan sigortacıya başvurma hakkı tanınabilir. Bu halde zarar gören, doğrudan sigortacıya başvurup sigorta tazminatının kendisine ödenmesini talep edebilir (örneğin, trafik ve ihtiyari mali mesuliyet sigortasında olduğu gibi).

2.4. SİGORTANIN GENEL PRENSİPLERİ

Sigortanın temel prensiplerini 6 ana başlık altında toplamak mümkündür (SEGEM, 2009: 17):

- Azami İyi niyet Prensibi
- Sigortalanabilir Menfaat Prensibi
- Tazminat Prensibi
- Halefiyet Prensibi
- Yakın Sebep Prensibi
- Hasara Katılım Prensibi

2.4.1. Azami İyi Niyet Prensibi

Bu prensip sigorta sözleşmelerinin tüm aşamalarında ve sözleşmenin doğurduğu tüm ilişkilerde tarafların birbirine karşı iyi niyetle hareket etmelerini öngörür. Tarafların birbirine tüm bilgileri talep edilmese dahi vermesi ve hile yapmaktan kaçınmaları, sigortalının hasarı önleyecek gerekli tedbiri alması ve hasar oluşunca koruma önlemini alması, hasar oluşuktan sonra fazla hasar bildirerek iyi niyete aykırı davranmaması sigortacının kısa sürede hasarı ödemesi ve poliçe düzenlemede dürüstlük gibi ilkeleri kapsamaktadır. Sigorta acenteleri teknik personel eğitim programı ders notlarında bahsedildiği üzere sigortacı, dürüstlük ilkeleri çerçevesinde; sözleşmenin müzakeresi, kurulması ve devamı sırasında sigorta ettirene, sigortayla ilgili teknik konularda yardımcı olmak, yapılacak veya yapılmış sigortacılık işleminin özellikleri ve sözleşmeye konu sigorta teminatı ile sigortanın işleyişi hakkında gerekli her türlü bilgiyi sözlü ve yazılı olarak sağlamak ve sigorta ettireni yanıltıcı her türlü hâl ve davranıştan kaçınmak zorundadır.

2.4.2. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Sigorta menfaati, sigorta hukukunda, bir kimse ile bir şey arasında bulunan iktisadi ilişkiyi tanımlamak için kullanılır. Sigorta konusu değer korunmasında sigortalının yasal bir menfaatinin olması gerekir. TTK' nin 1269. maddesine göre, rizikonun gerçekleşmesi hususunda hiçbir menfaati bulunmayan kimse, tazminat yani zarar sigortası yaptıramaz.

Can sigortalarında ise bir kimsenin kendi hayatı üzerinde sınırsız bir mali menfaati olduğu kabul edilir. Bu nedenle kişi hayatını istediği meblağa kadar sigorta ettirebilir. Mal sigortalarında ise malik (sahip) olmakla sigortalanabilir bir menfaate sahip olunmaktadır. Ancak malik olmaksızın da sigortalanabilir menfaatten söz edilebilir durumlar vardır. Bunlar emanetçi ve yed-i emin intifa hakkı sahibi ipotek ve rehin hakkı sahibi kiracı.

2.4.3. Tazminat Prensibi

Tazminat prensibi, sigortalı malı hasardan önceki değerine getirecek meblağın hesaplanarak ödenmesini gerektirir. Diğer bir deyişle, sigorta sözleşmesinin amacı, zarar görenin ekonomik durumunu zarardan önceki düzeyine getirmektir. Bu ilkenin hem sigortacı hem de toplumun bütünü açısından önemi vardır. Sigortalı, zararında haksız bir kazanç sağlıyorsa (TTK' nin sebepsiz zenginleşme ile ilgili maddesi) sigorta şirketlerinin kaynaklarını tükettiği gibi, diğer sigortalıların ödedikleri primleri de kötü niyetle elde ediyor demektir. Sigorta şirketleri bu tür talepleri dikkatli izlemeli, ancak zarar görenlerin zararlarını da kısa sürede tespit ederek ödemelidir. Tazmin edilecek meblağ hiçbir zaman poliçenin azami limitinin üzerinde olamaz. Mahkeme kararları ile ödenmesi kararlaştırılan ve ödeme rakamının içerisinde faiz, avukatlık masrafları ve mahkeme giderlerinin bulunduğu tazminatlar bundan hariçtir (SEGEM, 2009: 23).

2.4.4. Halefiyet Prensibi

TTK' nin 1301. maddesinde halefiyet şu şekilde tanımlanmıştır: “Sigortacı, tazminat bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kimse yerine geçer. Sigorta ettiren kimsenin vaki zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde sigortacıya intikal eder.” Buna göre halefiyet hakkı sigortacı için kanundan doğan bir haktır. Sigortacı halefiyet ilkesi gereğince, ödediği tazminat kadar bir meblağ için sigortalının yerine geçer. Böylelikle sigortacı, ödediği tazminat kadar meblağı hasara sebep olanlara rücu ederek geri ister. Mal ve sorumluluk sigortalarında, sigortalının hem sigorta şirketinden, hem de hasara sebep olan (özel ya da tüzel) kişilerden çifte tazminat alması da bu şekilde önlenmiş olur.

2.4.5. Yakın Sebep Prensibi

Yakın sebep prensibi, prim hangi teminatın karşılığında alınmış ise tazminatın da o rizikonun gerçekleşmesi halinde ödeneceğini ifade eder. Örneğin, ferdi kaza poliçesi yaptırmış bir kişinin merdivenden inerken ayağı takılır ve düşer ölürse tazminat ödenir. Ama kalp krizi nedeniyle öldükten sonra düşerse veya kriz sebebiyle düşme veya ölüm olursa ferdi kaza poliçesi kapsamında tazminat ödenmez. Sigortacılık uygulamasında yakın sebep, bir hasarın meydana gelmesine neden olan en etkili ve hâkim sebeptir. Yakın sebebi diğer sebeplerden ayıran en önemli özellik, hasarın oluşumuna etki ya da katkıda bulunmasının ötesinde tek başına belirleyici olmasıdır (SEGEM, 2009: 25)

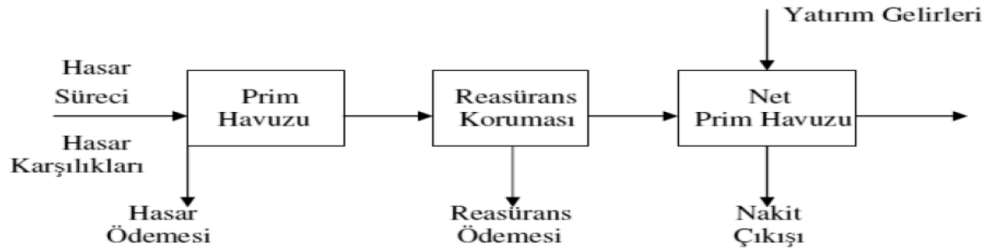
2.4.6. Hasara Katılım Prensibi

Hasara katılım prensibi, poliçe koşullarına göre hasarı ödemiş olan bir sigortacının, aynı hasardan dolayı herhangi bir şekilde sorumlu olan diğer sigortacıları hasarı paylaşmaya davet hakkıdır. Hasara katılımın söz konusu olabilmesi için iki ya da daha çok sayıda tazminat sigortası poliçesi bulunması, bütün poliçelerin aynı sigorta konusu ile ilgili olması, söz konusu poliçelerin hepsinin hasara yol açan tehlikeyi temin etmiş olması, hasar anında bütün poliçelerin yürürlükte olması, aynı sigortalının aynı menfaat ilişkisini temin etmiş olması, hasara katılımdan alıkoymak bir hüküm içermesi gerekmektedir. Hasara katılımda genel kural, sigortalının tazminatı sigortacıların herhangi birinden talep etmesi, bu sigortacının da ödemeyi yaptıktan sonra, diğer sigortacılara rücu etmesi yönündedir (SEGEM, 2009: 25).

2.5. SİGORTACILIK SÜRECİ

Bir sigorta pazarında geleneksel sigorta süreci Şekil 2.1' deki gibi işlemektedir. Bir sigorta şirketinin sürekli gelişmesi, operasyonların şirket faaliyetlerine olan etkilerini yansıtacak bir şekilde sistematik olarak şekildeki gibi gösterilebilir. Şekildeki dönem sigorta ürününün satılması, primin tahsili ve rezervlerin oluşturulması ile başlamaktadır. Daha sonra şirket primlerin bir kısmını reasüröre devreder. Rezervler yatırımlarda kullanılır ve yatırım gelirleri elde edilir. Aynı zamanda yönetim maliyetleri

artar. Muhasebe dönemi içinde aktifler alınıp satılır ve hasarlar için ödemeler, borçlanma ve faiz ödemeleri, vergi ve kar payı ödemeleri yapılır (Yanık, 2001: 10).

Şekil 2.1. Bir Sigorta Şirketinin En Önemli Girdi Çıktı Süreci

Kaynak: Yanık, 2001: 10

2.6. REASÜRANS

Reasürans, en yalın tanımıyla; sigorta edilmiş riskin belli bir kısmının veya tamamının yeniden sigorta edilmesidir. Diğer bir ifadeyle, reasürans sigortacının üstlendiği sorumluluğun bir kısmını veya tamamını diğer bir sigortacıya devretmesi olarak tanımlanabilir. Türk sigorta sektöründe 2011 yılında toplam 17,2 milyar TL prim üretimi gerçekleştirilmiş, Toplam üretiminin 16,8 milyar TL'lik kısmı direkt prim üretimi olup, 400 milyon TL'lik kısmı sigorta şirketleri tarafından reasürans yoluyla sağlanmıştır (TSRŞB 2011: 1). Bir reasürans anlaşmasının iki tarafı vardır: Reasürör ve sigortacı. Sigortacı, risk devri yaptığı için genellikle devreden (sedan) taraf olarak bilinir.

Reasürans temel olarak ihtiyari reasürans ve zorunlu reasürans olmak üzere ikiye ayrılır. İhtiyari reasürans uygulanmakta olan en eski reasürans yöntemidir. Genellikle bireysel risklerin reasüre edilmesinde kullanılır. Ne sedan şirketin herhangi bir riziko üzerinden reasürans devri yapma ne de reasürörün devredilen işi kabul zorunluluğu vardır. Sedan şirket hangi riskleri devredeceğini, aynı şekilde reasürans şirketi de bunlardan hangisini kabul ya da reddetmek istiyorsa serbestçe belirler. Azami iyi niyet ilkesi bu reasürans yönteminde tam bir uygulama alanı bulur. Reasürans portföyünün dilenildiği şekilde yönlendirebilmesi bu yöntem sayesinde mümkündür. İhtiyari reasürans uygulamasında sedanın iş kabul politikasını öğrenebilmek mümkündür. Masraflı, işgücü ve zaman kaybı yüksek bir reasürans türü olduğu için yaygın kullanılamamaktadır. Ancak çok büyük ve reasürans anlaşmalarının dışında kalan

spesifik risklerde ya da bölüşmeli reasürans türlerinin reasürans anlaşmasının dışında kalan kısımlarının güvencesinde kullanılmaktadır. Reasürans komisyonu düşüktür (SEGEM, 2009: 27).

Zorunlu reasürans uygulamada genellikle trette reasüransı olarak adlandırılır. Bu uygulamada, sedan şirket reasürör ile imzaladığı bir anlaşma uyarınca tanımlanmış riskleri anlaşmada belirlenen şartlar çerçevesinde reasüröre devretmek ve reasürör de bunları kabul etmek zorundadır.

TSRŞB e göre reasüransa duyulan gereksinimin nedenleri:

- Rizikonun yayılması,
- Sigortacının iş kabul kapasitesinin artması,
- Sigortacının iş kabul esnekliğinin artması,
- Sigorta şirketinin mali yapısının desteklenmesi,
- Birikim (Kümü) fazlasının yol açabileceği doğal afet hasarlarının kontrolü,
- Reasürörden sigortacıya teknik bilgi aktarımıdır.

2.7. SİGORTA TÜRLERİ

Sigorta, farklı bakış açıları ile çeşitli açılardan sınıflandırılabilir. Bu kapsamda, özel sigorta ve sosyal sigorta en temel ayrımlardandır. Sosyal sigorta, toplumun karşılaştığı birtakım temel risklere karşı güvence sağlanabilmesi amacıyla devlet desteği ile uygulamaya konulan sigorta türüdür. Diğer taraftan, özel sigorta gerçek ya da tüzel kişilerin sahip olduğu riskleri transfer etmek için ihtiyari ya da zorunlu olarak alınan sigortadır. Özel sigortaları çeşitli şekilde sınıflandırmak mümkündür. Bu konuda kullanılan bir sınıflandırma, ihtiyacın karşılanması kıstası açısından Bedel “(Meblağ) Sigortası” ve “Tazminat sigortası” şeklinde yapılmaktadır. Tazminat sigortalarında amaç uğranılan gerçek ekonomik kaybın karşılanmasıdır. Poliçede yazılı sigorta bedeli, sigortacının sorumluluğunu sınırlar. Tazminat prensibinin doğal bir sonucu olarak, tazminat sigortası gerçek değer üzerinde yaptırılamaz, yaptırılırsa aşan kısım geçerli olmaz. Yangın, hırsızlık, sorumluluk, tarım sigortaları vb. bu gruba girer. Bedel sigortalarında poliçede yazılı sigorta bedeli tazminata esas teşkil eder. Örneğin bedel sigortalarından olan hayat sigortalarında insan hayatının değeri para ile ifade edilmekle beraber sınırlanmamaktadır. Bu nedenle, fertler istediği sigorta bedeli üzerinden sigorta yaptırabilir ve tazminata bu bedel esas teşkil eder.

Sigorta türlerini rizikonun niteliği açısından deniz sigortaları, kara sigortaları olarak; primin tespiti ve ödenmesi açısından sabit primli sigorta ve değişir primli sigorta olarak; rizikonun yönelik olduğu şey açısından malvarlığı sigortaları, şahıs sigortaları olarak sınıflandırmak mümkündür.

Diğer yandan sigorta konusu işlevsel bir bölümlendirme yapıldığında;

- Poliçe sahibinin malı ile ilgili sigortalar,
- Poliçe sahibinin sorumluluğu ile ilgili sigortalar,
- Poliçe sahibinin şahsı ile ilgili sigortalar,
- Poliçe sahibinin hakları ve mali menfaati ile ilgili sigortalar, şeklinde gruplandırılabilir.

Sigortanın sınıflandırılmasında yaygın olarak kullanılan bir diğer ayırım ise aşağıdaki üçlü sınıflandırmadır (SEGEM, 2009: 30):

- Mal sigortaları (örneğin yangın, hırsızlık, deprem vb)
- Can sigortaları (örneğin hayat, ferdi kaza)
- Sorumluluk sigortaları (örneğin üçüncü kişiler mali sorumluluk, mesleki sorumluluk)

2.7.1. Mal Sigortaları

Mal varlığı değerlerinin oluşturduğu sigortalardır. Bir kişi veya kuruluşun mal varlığını tehdit eden rizikoların sonuçlarına karşı yapılır. Bu sigortanın amacı, sigorta ettirenin uğradığı zararı tazmin etmektir. Bu nedenle mal sigortalarına tazminat sigortaları da denmektedir. Mal sigortasının konusu, değeri para ile ölçülebilen ve önceden belirlenebilen her türlü mal, hak ve alacaklardır. Mal sigortalarında temel kural, sigortaya konu olan malın değerinin sigorta değerine eşit olmasıdır. Aksine durumda aşkın ve eksik sigorta hükümleri uygulanır. Mal sigortalarında sigortacı tazminatı ödedikten sonra sigorta ettirenin üçüncü kişilere karşı sahip olduğu dava haklarını elde eder. Başka bir ifade ile sigortacı, sigorta ettirenin halefi olur. Mal sigortalarına örnek olarak yangın, deprem, su baskını, yer kayması, terör, kara nakliyesi, kaza, hırsızlık ve benzeri sigortalar gösterilebilir. Mal sigortaları; yangın, kaza, nakliyat, mühendislik ve tarım sigortaları gibi muhtelif alt branşlarda gruplandırılabilir.

Yangın Sigortaları: Taşınır ya da taşınmaz mallarda doğrudan çıkan veya çevreden sirayet eden yangının, yangına sebebiyet vermiş olsun olmasın yıldırımın veya infilakın, doğrudan doğruya vereceği zararları sigorta teminatı altına almaktadır. Yangın ana teminatına ek olarak Deprem, Grev-Lokavt-Kargaşalık-Halk Hareketleri-Kötü Niyetli Hareketler-Terör, Fırtına, Kar Ağırlığı, Sel ve Su Baskını, Yer Kayması Dâhili Su, Kara Taşıtları, Hava Taşıtları, Deniz Taşıtları, Duman ek teminatları poliçelerde güvence altına alınabilmektedir. Ayrıca, DASK tarafından sunulan zorunlu deprem sigortaları da sigorta şirketleri içinde yangın sigortaları içinde incelenmektedir.

Kaza Sigortaları: Ülkemizde sigorta şirketlerinin toplam portföylerinde önemli bir payı olan Kaza Sigortaları, uygulamada Oto ve Oto Dışı Sigortalar olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır. Oto Sigortaları kapsamında Trafik, Yeşil kart, Kasko ve İhtiyari Mali Sorumluluk sigortaları yer almaktadır. Oto Dışı Sigortalar kapsamında ise Hırsızlık, Cam Kırılması ve Sorumluluk Sigortaları (İşveren, Üçüncü Şahıs Sorumluluk gibi) yer almaktadır.

Nakliyat Sigortaları: En eski sigortacılık dalı olan Nakliyat Sigortaları, emtia ve kıymet nakliyatı sigortaları, tekne sigortaları ve sorumluluk sigortaları (Taşıyıcı mali sorumluluk sigortaları gibi) olmak üzere üç ana bölüme ayrılmaktadır.

Mühendislik Sigortaları: Sigorta sektöründe Makine-Montaj Sigortaları olarak da ifade edilen Mühendislik Sigortaları; İnşaat Bütün Riskler (All Risks) Sigortası, Montaj Bütün Riskler Sigortası, Makine Kırılması Sigortası ve Elektronik Cihaz Sigortası olmak üzere dört alt branşa ayrılmaktadır.

Tarım Sigortaları: Tarımsal üretimi ve hayvanları beklenmeyen risklere karşı sigorta güvencesi altına alan Tarım Sigortaları; Dolu Sigortaları, Sera Sigortaları ve Hayvan Hayat Sigortaları gibi alt branşlara ayrılmaktadır. Ayrıca, 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu ile oluşturulan Tarım Sigortaları Havuzu tarafından kapsama alınacak bitkiler, bitkisel ürünler ve seralar, tarımsal yapılar, tarım alet ve makineleri ile çiftlik hayvanları için, Devlet destekli sigorta teminatı sunulmaktadır.

2.7.2. Can Sigortaları

İnsan hayatına yönelik rizikoları teminat altına alan sigortalara can sigortaları denir. Can sigortaları insanları ölüm, sakatlık, hastalanma, yaşlanma, kaza geçirme gibi

tehlikelere karşı teminat altına alır. Can sigortaları ferdi kaza sigortası, sağlık sigortası ve hayat sigortalarından oluşur. Örneğin can sigortaları kapsamında yer alan hayat sigortaları, sigorta konusu insan hayatı olan, genellikle uzun vadeli sigortalardır. Hayat sigortaları, meblağ sigortalarındandır.

Başlangıçta, hayatı sigorta konusu olan kişinin sigorta süresi içerisinde ölmesi halinde, poliçeden yararlanan kişi veya kişilere ya da sigortalının yasal varislerine toplu para ödenmesi amacıyla düzenlenen hayat poliçeleri, zaman içinde kişilerin emeklilik programlarına bir destek niteliğinde ve yatırım amaçlı kullanılır olmuştur. Bu nedenle TSRŞB ye göre hayat sigortaları kendi içinde risk ağırlıklı ve birikimli olarak gruplanabilir.

Risk Ağırlıklı Hayat sigortalarında sigorta süresi içinde, bu süre genellikle bir yıldır, sigortalının yaşamını kaybetmesi durumunda belirlenen tazminat tutarı kanuni varislere ya da poliçede lehdar olarak belirlenen kişilere ödenmektedir. Bu başlık altında verilen ikinci teminat yaşam kaybı riski yanında kişinin malül kalması durumunda uğrayacağı maddi kayıplara karşı teminat sağlayan maluliyet teminatıdır. Bu poliçelerle hastalık veya kaza sonucu oluşacak tam veya kısmi kalıcı maluliyet durumunda poliçede belirlenen tazminat tutarı ödenmektedir.

Birikimli Hayat sigortaları, sigorta süresi en az 10 yıl olan uzun dönemli sigortalardır. Yaşam kaybı, ferdi kaza ve maluliyet teminatlarının yanı sıra toplanan primlerden risk primi, genel gider ve komisyon kesintileri yapıldıktan sonra kalan tutar yatırıma yönlendirilmektedir. Birikimli Hayat sigortaları iki temel güvence sağlamaktadır.

– Sigorta süresince prim ödeyen sigortalının, sigorta süresi dolmadan ölümü halinde poliçede belirlenen tazminat tutarına kar paylı birikim tutarı eklenerek varislerine ya da poliçede lehdar olarak gösterilen kişilere toplu para ödenmektedir. Yaşam kaybı riski dışında teminat altına alınmışsa poliçe süresi içinde hastalık veya kaza sonucu oluşacak maluliyet nedeniyle uğranacak kayıplar poliçede belirlenen limitler dâhilinde sigortalıya ödenmektedir.

– Poliçe süresi içinde teminat altına herhangi bir riskin gerçekleşmemesi ve en az 10 yıl prim ödemek koşuluyla vade sonunda toplu bir para veya gelir ödemesi şeklinde poliçeden yararlanılabilmektedir.

Ferdi kaza sigortaları sigortalının iradesi dışında meydana gelen ani ve harici olaylar neticesinde (kaza) bedensel bir sakatlığa maruz kalmasına veya ölmesi durumlarına karşı teminat sunmaktadır. Can sigortaları kapsamındaki bir diğer sigorta olan sağlık sigortaları, sigortalıların sigorta süresi içinde hastalanmaları ve/veya herhangi bir kaza sonucu yaralanmaları halinde tedavileri için gerekli masrafları ve varsa gündelik tazminatlarını karşılar.

2.7.3. Sorumluluk Sigortaları

Sigorta ettirenin sorumluluğu dâhilindeki eylem ve fiillerden veya kazalardan dolayı üçüncü şahısların mallarında ve canlarında meydana gelen zararları tazmin eden sigortalardır. Sorumluluk sigortaları ile sigortalı sorumluluğunu kabul etmekte, ancak sorumluluğun neticesi olan zararı karşılama veya tazminat ödeme borcundan kurtulmaktadır. Hukuki sorumluluk sigortaları, motorlu taşıt üçüncü şahıs mali sorumluluk sigortası ve tehlikeli maddeler sorumluluk sigortası bu tür sigortalara örnek olarak verilebilir.

2.8. ÜLKEMİZDE UYGULANAN SİGORTA BRANŞLARI

Ülkemizde uygulanmakta olan sigorta branşları 11.07.2007 tarihli ve 26579 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2007/1 sayılı Sigorta Branşlarına İlişkin Tebliğ ile belirlenmiştir. Bu tebliğe göre, sigorta branşları aşağıda yer aldığı Tablo 2.2' de hayat dışı grubu ve hayat grubu olmak üzere alt ayrımlara tabi tutulmuştur. Hayat sigorta konusu insan hayatı olan, genellikle uzun vadeli menfaat veya meblağ sigortalardır. Hayat dışı sigortalar ise hayat sigortası tanımının kapsamı içerisinde bulunmayan yangın, nakliyat, kaza, tarım, mühendislik ve sağlık sigortalardır. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu gereği, sigorta şirketleri hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterecek olmakla birlikte, Hastalık/Sağlık ve Kaza branşları her iki grup altında yer aldığından, söz konusu branşta gerek hayat gerekse hayat dışı grubunda faaliyette bulunan sigorta şirketleri teminat verebilir. Daha önce hayat dışı sigorta şirketleri tarafından yapılan Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası, Kaza Branşında (II/6) ruhsatı olan hayat sigorta şirketleri tarafından da yapılabilir. Sigortacılık Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce mevzuatta yer alan ve

Mülga Sigorta Murakabe Kanununa göre düzenlenmiş branş ayrımlarına yapılan atıflar, genel hukuk kuralları çerçevesinde bunların yeni branş ve branş alt ayrımlarına yapılmış sayılmaktadır (TSRŞB, 2011: 29).

Tablo 2.2. Türkiye’de Sigorta Branşları

YANGIN	a) Yangın Sigortası b) Kar Kaybı Sigortası
NAKLİYAT	a) Tekne Sigortası b) Kıymet Nakliyat Sigortası c) Emtia Nakliyat Sigortası
KAZA	a) Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası b) İşveren Mali Sorumluluk Sigortası c) Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Mali Mesuliyet Sigortası d) Üçüncü Şahıslara Karşı Mali Mesuliyet Sigortası e) Kara Taşıtları Kasko Sigortası f) Hırsızlık Sigortası g) Cam Kırılmasına Karşı Sigorta h) Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası ı) Tüp gaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası i) Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk j) Uçak Yolcu Kaza k) Uçak Mali Mesuliyet
FERDİ KAZA	a) Ferdi Kaza Sigortaları b) Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası
SAĞLIK	a) Hastalık Sigortası
HUKUKSAL KORUMA	a) Hukuksal Koruma Sigortası
KREDİ	a) Kredi Sigortası b) İhracat Kredi Sigortası
MAKİNE MONTAJ (MÜHENDİSLİK)	a) Makine Kırılması Sigortası b) Montaj Sigortası c) İnşaat Sigortası d) Elektronik Cihaz Sigortası e) Yapı Denetimi Mali Sorumluluk
ZORUNLU TRAFİK	a) Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası b) Motorlu Kara Taşıt Araçları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası c) Zorunlu Karayolu Taşımacılık Mali Sorumluluk Sigortası
DOLU	a) Tarım Ürünleri Dolu Sigortası b) Sera Sigortası
HAYVAN HAYAT	a) Hayvan Hayat Sigortası b) Kümes Hayvanlarının Hayat Sigortası
HAYAT	a) Hayat Sigortası
ZORUNLU DEPREM SİGORTASI	a) Zorunlu Deprem Sigortası

Kaynak: TSPAKB, Sigorta Branşları sayfasından uyarlandı (<http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/sigorta-branslari> 12.2.2012).

2.9. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜ

Başlık altında Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında yayınladığı rapordan yararlanılarak sektör verileri değerlendirilecektir.

Prim Büyüklüğü ve Dağıtım Kanalları

Tablo 2.3’ de Türk sigorta sektöründe 2011 yılında hayat dışı branşlarda 14,5 milyar TL, hayat grubunda ise 2,7 milyar TL olmak üzere toplam 17,2 milyar TL prim üretimi gerçekleştirildiği görülmektedir. Toplam üretiminin 16,8 milyar TL’lik kısmı direkt prim üretimi olup, 400 milyon TL’lik kısmı sigorta şirketleri tarafından reasürans yoluyla sağlanmıştır (Sigortacılık Ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor 2011: 1).

Tablo 2.3. Toplam Prim Üretimi Seyri

(Milyon TL)	2007	2008	2009	2010	2011
Prim Üretimi					
Hayat Dışı Prim	9.600	10.204	10.614	11.949	14.479
Hayat Prim Üretimi	1.331	1.576	1.822	2.181	2.685
Toplam Prim	10.931	11.780	12.436	14.130	17.164
Hayat Dışı Payı (%)	87,82	86,62	85,35	84,57	84,36
Hayat Payı (%)	12,18	13,38	14,65	15,43	15,64
Teminat Tutarı					
Hayat Dışı Teminat(*)	11.756.248	22.452.225	24.722.284	30.402.210	38.822.439
Hayat Teminatı	154.566	224.314	215.594	259.525	340.612
Toplam Teminat	11.910.814	22.676.538	24.937.878	30.661.735	39.163.051

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 1

Ülkemizde hayat dışı sigorta dallarındaki prim üretimi yıllar itibariyle hayat grubundan daha yüksektir. Toplam prim üretimi içinde hayat dışı sigorta dallarının payı son üç yılda ortalama % 85, hayat sigortalarının payı ise %15 düzeyindedir.

Toplam Prim, Teminat ve Birikim Tutarları ile GSYH

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla (GSYH) 2011 yılında cari fiyatlarla 1,3 trilyon TL’ye ulaşmıştır. Bu dönemde Türk sigorta sektöründe 17,2 milyar TL prim üretildiği ve sigortalılara 39,2 trilyon TL teminat verildiği dikkate alındığında, sektörde GSYH’ nin % 1,33’ü kadar prim üretildiği ve 30

katı kadar sigortalılara teminat verildiği ortaya çıkmaktadır. BES’ de biriken fon tutarı ise aynı dönemde GSYH’ nin % 1,11’i düzeyinde gerçekleşmiştir. Tablo 2.4’ te son beş yıllık döneme ilişkin prim, teminat ve birikim tutarları ile bu tutarların GSYH içindeki payları karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 2.4. Toplam Prim, Teminat ve Birikim Tutarları ile GSYH

(Milyon TL / %)	2007	2008	2009	2010	2011
Prim Üretimi	10.931	11.780	12.436	14.130	17.164
Teminat Tutarı	11.910.814	22.676.538	24.937.878	30.661.735	39.163.051
Hayat Birikim Tutarı	4.215	4.739	4.946	5.299	5.714
BES Fon Tutarı	4.603	6.400	9.125	11.999	14.315
GSYH	843.178	950.534	952.559	1.098.799	1.294.893
Prim / GSYH	1,30	1,24	1,31	1,29	1,33
Teminat /GSYH	1.412,61	2.385,66	2.617,99	2.790,48	3.024,42
Hayat Birikim Tutarı /GSYH	0,50	0,50	0,52	0,48	0,44
BES Fon Tutarı /GSYH	0,55	0,67	0,96	1,09	1,11

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 4

Direkt Prim Üretiminin Seyri

Sigortacılık, ekonomideki gelişmelerden hızlı ve yüksek oranda etkilenen finansal sektörlerin başında gelmektedir. Bu nedenle, yaşanan ekonomik krize paralel olarak sigorta sektörü 2008 yılını negatif büyüme ile kapatmış, ancak krizin etkilerinin azalmasıyla birlikte 2009 yılından itibaren yeniden reel büyüme sürecine girmiş, 2011 yılında ise GSYH’ nin üzerinde bir büyüme göstermiştir. 2011 yılında direkt prim üretimi reel olarak % 11,84 oranında artmıştır. Tablo 2.5’ te son beş yıllık dönemde hayat dışı ve hayat branşı ayırımında direkt prim tutarlarının nominal ve reel artış oranları GSYH’ deki artış oranları ile karşılaştırmalı olarak verilmektedir. 2011 yılında hayat branşında direkt prim üretimi bir önceki yıla göre reel olarak % 12,99 oranında artarken, hayat dışı branşlarda % 11,62 oranında yükselmiş ve hem hayat hem hayat dışı prim üretimindeki reel büyüme GSYH’ deki değişimin üzerinde gerçekleşmiştir.

Tablo 2.5. Direkt Prim Üretiminin Seyri

(Milyon TL)	2007	2008	2009	2010	2011
HD Direkt Prim	9.370	9.995	10.371	11.673	14.154
Hayat Direkt Prim	1.331	1.564	1.822	2.148	2.637
Direkt Prim Toplamı	10.701	11.560	12.193	13.822	16.791
Nominal Değişim (%)	12,95	8,02	5,48	13,36	21,48
Reel Değişim (%)	6,33	-3,55	0,17	7,27	11,84
HD Değişim (%) (Nominal)	15,83	6,67	3,76	12,56	21,25
Hayat Değişim (%) (Nominal)	-3,90	17,56	16,45	17,92	22,74
HD Değişim (%) (Reel)	9,05	-4,75	-1,46	6,51	11,62
Hayat Değişim (%) (Reel)	-9,53	4,97	10,60	11,59	12,99
GSYH	843.178	950.534	952.559	1.098.799	1.294.893
Nominal Değişim (%)	11,18	12,73	0,21	15,35	17,85
Reel Değişim (%)	4,67	0,66	-4,83	9,16	8,49

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 4 Reel değişim oranları 1998 bazlı sabit fiyatlar esas alınarak hesaplanmıştır.

Sektörün İstihdam Durumu

Ülkemizde sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinde faaliyet gösteren 59 sigorta, reasürans ve emeklilik şirketinde 2011 yılı sonu itibariyle toplam 16.783 kişi istihdam edilmektedir. Diğer yandan, sigorta ve emeklilik şirketlerinin sigortacılık faaliyetine aracılık etmek üzere kurulan ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde tutulan Levha’ya kayıt yaptırmış acente sayısı 16.616, BES’ de aracılık yapmak üzere EGM’ ye kayıtlı bireysel emeklilik aracıları sayısı ise 17.868’dir. Yıl sonu itibariyle mevcut 92 adet brokerin 69’u sigorta ve reasürans, 20’si sadece sigorta, 3’ü ise sadece reasürans alanında ruhsat sahibidir. Sektörde mevcut 1.343 adet gerçek kişi sigorta eksperinden 586 adedi tek başına, 757 adedi ise bir tüzel kişi sigorta eksperine nezdinde çalışmaktadır. Sektörde ayrıca 1.318 adet tarım eksperine bulunmaktadır. Şirketlerle anlaşmalı olarak faaliyet gösteren aktüer sayısı ise 44’tür. Açıklanan rakamlar, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinde 2011 yılı sonu itibariyle 80 binden fazla kişiye istihdam sağlandığını göstermektedir. Son beş yıla ait şirket, aracı ve personel sayılarına ilişkin bilgiler Tablo 2.6 ‘da verilmiştir

Tablo 2.6. Sektörün İstihdam Durumu

	2007	2008	2009	2010	2011
Toplam Şirket Sayısı (*)	53	54	57	58	59
Hayat Dışı Sigorta Şirketi	29	30	33	34	35
Hayat Sigorta Şirketi	12	11	10	10	9
Emeklilik Şirketi	11	12	13	13	14
Reasürans Şirketi	1	1	1	1	1
Personel Sayısı	15.138	16.069	15.602	16.029	16.783
Hayat Dışı Sigorta Şirketi	7.553	8.406	8.701	9.046	9.241
Hayat Sigorta Şirketi	1.119	1.014	752	740	775
Emeklilik Şirketi	6.265	6.446	5.939	6.024	6.549
Reasürans Şirketi	201	203	210	219	218
Broker Sayısı	64	73	72	81	92
Sigorta Acente Sayısı	16.011	13.250	15.579	16.205	16.616
Bireysel Emeklilik Aracıları	12.422	13.735	15.666	16.716	17.868
Ekspert Sayısı	963	901	908	1.095	1.343
Tarım Eksperti Sayısı	v.y	v.y	1.154	1.649	1.318

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 11

(*) Prim ve katkı payı üretiminde bulunmayan şirketler hariç

Police ve Sözleşme Sayıları

Sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından 2011 yılında hayat dışı dallarda 44.196.063 adet ve hayat branşında 16.392.861 adet olmak üzere toplam 60.588.924 adet poliçe tanzim edilmiştir. Tanzim edilen toplam poliçe sayısı 2011 yılına göre % 24,51 oranında artmıştır. Yıl içinde tanzim edilen poliçelerden iptal ve fesih olanlar ile birikimli hayat sigortası poliçelerinden iştirah, vefat ve vade gelimi gibi nedenlerle ayrılmalar dikkate alındığında, 2011 yılı sonu itibariyle 21.344.509 adet hayat sigortası poliçe ve sertifikasının yürürlükte olduğu görülmektedir. BES de ise yılsonu itibariyle 2.641.843 katılımcı ve bu katılımcılara ait 2.938.333 adet sözleşme bulunmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından yıl içinde düzenlenen poliçe sayısı 2011 yılında bir önceki yıla göre hayat dışı branşlarda % 15,62, hayat branşında ise % 57,07 oranında artmıştır. Diğer yandan, aynı yılda BES’deki sözleşme sayısı % 15,92, katılımcı sayısı ise % 15,80 oranında artış göstermiştir. Bu durum, poliçe, sözleşme ve katılımcı sayıları itibariyle sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin ülkemizde aralıksız olarak büyümeye ve gelişmeye devam ettiğini göstermektedir. Tanzim edilen poliçe ve sözleşme sayıları ile katılımcı sayısına ilişkin bilgilere Tablo 2.7’de yer verilmiştir

Tablo 2.7. Poliçe, Sözleşme ve Katılımcı

	2007	2008	2009	2010	2011
Hayat Dışı Branşlar					
Poliçe Sayısı	26.196.486	29.953.681	33.281.456	38.225.736	44.196.063
Sözleşme Sayısı (*)	38.905.265	44.902.822	48.828.381	54.460.397	64.268.017
Hayat Branşı					
Yeni Poliçe/Sertifika Sayısı	5.630.518	6.003.797	7.839.579	10.436.831	16.392.861
Yürürlükteki Ferdi Poliçe Sayısı	6.631.637	7.515.924	2.534.331	2.536.583	2.156.012
Yürürlükteki Sertifika Sayısı (**)	-	-	10.819.920	12.679.216	19.188.497
BES Sözleşme Sayısı	1.600.157	1.932.686	2.203.491	2.534.793	2.938.333
BES Katılımcı Sayısı	1.457.704	1.745.354	1.987.940	2.281.478	2.641.843

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 12

(*) Paket poliçe içinde yer alan sözleşmeler dâhil

(**) 2009 yılından itibaren grup poliçeleri içindeki sertifikalar ayrıca değerlendirilmiştir

Şirketlerin Sermaye Yapısı ve Yabancı Sermaye Payı

Türkiye’de sigortalılık oranının halen düşük ve potansiyelin de yüksek olması yabancı yatırımcıların bu piyasaya ilgisini çekmeye devam etmektedir. Tablo 2.8’ de Ülkemizde 2001 yılında 15 olan yabancı sermayeli şirket sayısı 2010 yılı sonunda 44’e yükselmiştir.

Tablo 2.8. Yabancı Sermayeli Şirket Sayısı

Yıl	Şirket Sayısı	Yabancı Ortaklı Şirket Sayısı	Yabancı Ortak Payı					Yabancı Sermaye Payı ≥%50
			100%	%90- %100	%50-%90	%20- %50	%20 <	
2001	58	15	2	4	2	4	3	8
2002	52	14	2	4	2	3	3	8
2003	48	14	2	3	1	4	4	6
2004	47	16	2	3	2	4	5	7
2005	50	20	2	5	2	6	5	9
2006	51	24	5	4	6	8	1	15
2007	53	32	7	5	10	9	1	22
2008	54	41	16	11	7	6	1	34
2009	57	43	18	12	5	7	1	35
2010	58	44	20	14	3	5	2	37
2011	59	44	21	14	2	6	1	37

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 13

Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Sektörünün Türk Finans Sistemindeki Yeri

Türk finans sektörü bankacılık ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Bankacılığı sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörleri takip etmektedir. 2010 yılı sonunda 1,3 trilyon TL olan Türk finans sektörü varlık toplamı 2011 yılı sonunda 1,5 trilyon TL’ye

yükselmiştir. Bu tutarın yaklaşık 1,4 trilyon TL’lik kısmını bankacılık sektörü (TCMB dâhil) oluşturmakta iken, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin varlık toplamı 42,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Varlık toplamı içerisinde bankacılık sektörünün payı % 89,83, sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinin payı ise % 2,80’dir. Tablo 0’ da Türk finans sektörünün son beş yıla ilişkin varlık toplamları ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 02.9. Türk Finans Sektörü Bilanço Büyüklükleri

(Milyar TL)	2007	2008	2009	2010	2011
TCMB	106,6	113,5	110,0	128,5	146,2
Bankalar	581,6	732,5	834,0	1.006,0	1.217,6
Sigorta, Reas. Emeklilik Şirk. <i>Emeklilik Yatırım Fonları</i>	23,4	27,9	33,4	36,8	42,5
Menkul Kıymet Yat. Fonları	4,6	6,4	9,1	12,0	14,3
Finansal Kiralama Şirketleri	26,4	24,0	29,6	33,2	32,2
Faktöring Şirketleri	13,7	17,1	14,6	15,7	18,6
Tüketici Finans Şirketleri	7,4	7,8	10,4	14,5	15,7
Aracı Kurumlar	3,9	4,7	4,5	6	8,9
GYO	3,8	4,2	5,2	7,5	9,6
Finansal Holding Şirketleri	4,1	4,3	4,7	17,2	18,7
KGF	3,8	5,0	4,9	5,1	5,5
Menkul Kıymet Yat. Ort.	v.v	0,1	0,1	0,1	0,2
Varlık Yönetim Şirketleri	0,7	0,6	0,7	0,8	0,7
Portföy Yönetim Şirketleri	0,2	0,4	0,4	0,7	0,9
Girişim Sermayesi Yat. Ort.	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
	0,2	0,1	0,2	0,2	0,6
Genel Toplam	776,0	942,5	1.053,0	1.272,6	1.518,2

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 15

Varlık / Yükümlülük Dağılımı

Tablo 2.10’ da görüldüğü gibi 2011 yılı sonunda sektörün aktif toplamı 42,5 milyar TL’ye ulaşmıştır. Aktiflerin 32,5 milyar TL’lik kısmı cari, kalan kısmı ise cari olmayan varlıklardan oluşmaktadır. Cari varlıkların aktif toplamı içinde payı yaklaşık % 77’dir.

Tablo 2.10. Varlıkların Alt Hesapları Bazında Dağılımı

(Milyon TL)	2007	2008	2009	2010	2011
Cari Varlıklar	17.176	21.780	25.330	28.236	32.539
Nakit Varlıklar	3.385	5.033	5.227	7.183	8.956
Finansal Varlıklar	7.878	8.752	9.665	9.384	9.303
Esas Faal. Alacaklar	5.610	6.779	6.850	10.234	12.680
Sigortacılık Faal. Alacaklar	2.974	3.043	3.210	3.342	4.213
Emeklilik Faal. Alacaklar	2.278	3.205	3.323	6.454	7.949
Diğer Cari Varlıklar	303	1.216	3.588	1.435	1.600
Cari Olmayan Varlıklar	6.183	6.115	8.062	8.550	9.935
Esas Faal. Alacaklar	2.341	3.207	5.953	5.785	6.622
Emeklilik Faal. Alacaklar	2.323	3.202	5.811	5.609	6.454
Finansal Varlıklar	3.153	2.030	877	1.232	1.403
Maddi / Maddi Olm. Varlıklar	676	795	1.128	1.140	1.655
Diğer Cari Olmayan Varlıklar	13	83	104	394	255
Varlık Toplamı	23.359	27.895	33.392	36.786	42.474

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 17

2.10. DÜNYADA SİGORTA SEKTÖRÜ VE TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN DÜNYADAKİ YERİ

Dünya prim üretimi 2011 yılında bir önceki yıla göre % 0,8 oranında küçülmüştür. Toplam 4,6 trilyon ABD doları olan prim üretiminin 2,6 trilyon ABD doları hayat, 2,0 trilyon ABD doları ise hayat dışı branşlarda gerçekleştirilmiştir. Prim üretimi hayat branşında % 2,7 oranında azalmış iken hayat dışı branşlarda % 1,9 oranında artmıştır. Tablo 2.11’ de reel büyüme oranları verilmiştir.

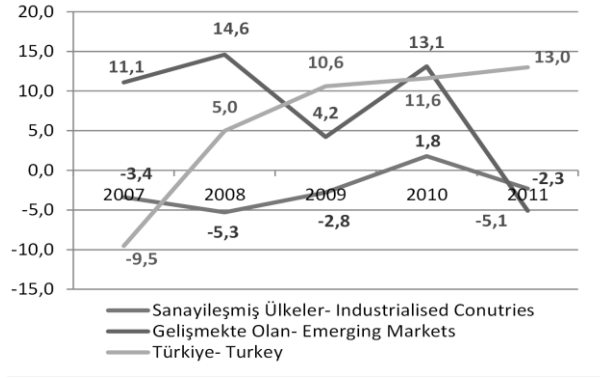
Tablo 2.11. Reel Büyüme Oranları 2010-2011

	2010			2011		
	Hayat	Hayat Dışı	Toplam	Hayat	Hayat Dışı	Toplam
Sanayileşmiş Ülkeler	1,8	1,0	1,1	-2,3	0,5	-1,1
Gelişmekte Olan Piyasalar	13,1	8,5	9,9	-5,1	9,1	1,3
Toplam	3,2	2,1	2,4	-2,7	1,9	-0,8
Türkiye	11,6	6,5	7,3	13,0	11,6	11,8

Kaynak: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 7

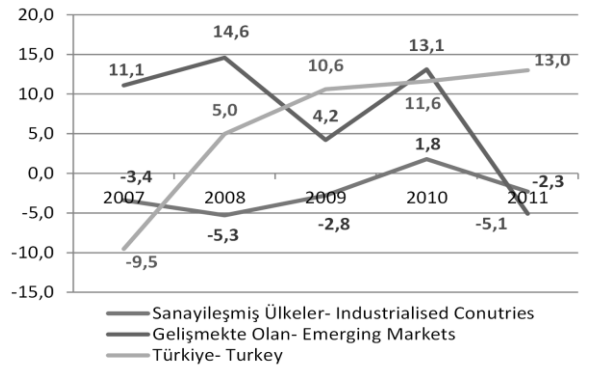
Ülkemizde sigorta sektörü genellikle gelişmekte olan piyasalara benzer bir durum sergilemektedir. Ancak, 2008 ve 2009 yıllarında gelişmekte olan piyasalar prim üretimlerini artırmasına rağmen küresel krizin etkisiyle ülkemizde toplam prim üretimi 2008 yılında reel olarak azalmıştır. 2010 yılından itibaren Türkiye’de sigorta sektörü

tekrar büyümeye başlamıştır. Şekil 2.2' de ve Şekil 2.3' de, Türkiye ile sanayileşmiş ve gelişmekte olan piyasalardaki reel prim artış oranları gösterilmiştir.

Kaynak: SBFHR 2011 Sayfa 7

Şekil 2.2. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Direkt Prim Reel Artış Oranları

Kaynak: SBFHR 2011 Sayfa 7

Şekil 2.3. Hayat Sigorta Şirketlerinin Direkt Prim Reel Artış Oranları

2011 yılında dünya toplam prim üretiminde sanayileşmiş ülkeler %85, gelişmekte olan ülkeler ise %15 oranında bir paya sahiptir. Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerde prim artışının sanayileşmiş ülkelere göre daha yüksek olması nedeniyle bu ülkelerin payı yükselmektedir. 2008 yılında % 12 ve 2009 yılında % 13 olan gelişmekte olan ülkelerin payı 2010 yılında % 15'e yükselmiş ve 2011 yılında da bu oran korunmuştur. Tablo 2.12' de 2011 yılında toplam prim üretiminin hayat ve hayat dışı branşlar ile ülke grupları arasında dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 2.12. 2011 Yılı Dünya Prim Üretimi Dağılımı

(Milyar ABD Doları)	Hayat	Hayat Dışı	Toplam
Sanayileşmiş Ülkeler	2.262	1.635	3.897
Amerika Birleşik Devletleri	538	667	1.205
Japonya	525	131	656
İngiltere	210	109	319
Fransa	175	98	273
Almanya	114	131	245
İtalya	105	55	160
Hong Kong	25	3	28
Gelişmekte Olan Piyasalar	365	334	699
Latin Amerika ve Karayipler	65	89	154
Merkez ve Doğu Avrupa	21	72	93
Güney ve Doğu Asya	228	119	347
Orta Doğu ve Merkez Asya	10	30	40
Afrika	46	22	68
Dünya	2.627	1.969	4.596

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 8

Tablo 2.13’ de görüldüğü gibi dünyada 661 ABD Doları olan kişi başına prim üretimi ülkemizde 2010 yılında 125 ABD Doları iken 2011 yılında 135 ABD Dolarına yükselmiştir. Direkt primin GSYH’ye oranı ise ülkemizde % 1,30 (toplam primin payı % 1,33) iken, dünyada % 6,6’dır.

Tablo 2.13. Yılı Kişi Başı Prim Üretimi (\$) ve Direkt Prim Üretimi/GSYH Oranı

(ABD Doları)	Kişi Başına Prim Üretimi	Prim / GSYH
Sanayileşmiş Ülkeler	3.712	% 8,58
Gelişmekte Olan Piyasalar	118	% 2,73
Türkiye	135	% 1,30
Dünya	661	% 6,60

Kaynak: T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, Türkiye’de SBFHR 2011 Sayfa 8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

3.1. PERFORMANS ÖLÇÜMÜ

Analizin tanımının daha net anlaşılabilmesi ve ayrıntılarına inilebilmesi için etkinlik ve etkinlikle ilgili diğer kavramların açıklanması ve VZA ile ilişkilendirilmesi gerekmektedir. İlk olarak performans kavramından bahsedilecektir.

Günümüzde işletmeler müşteri odaklı ve süreç yönelimli, yeni yönetim anlayışına göre yaşamlarını sürdürmektedirler. İşletmeleri buna iten neden her geçen gün artan ve ağırlaşan rekabet şartlarıdır. Bu amaçla yeni yönetim ve yeni yöntemler ile yakından ilişkilidirler ve diğer firmalara tercih edilememek için en kaliteli mamulleri sunmaya çalışmaktadırlar. Bunu aksini yapmaları piyasadan kayıp gitmelerine neden olabilmektedir. İşletmelerin amaçlarını ne ölçüde gerçekleştirebildiklerini bilmeye ihtiyaçları vardır. Bunun içinde her işletmenin içinde yerleşmiş bir ölçme değerlendirme sistemi olmalıdır. Bu sistem her bölümün ayrı ölçüm kriteri olduğundan ayrı ayrı yapılmalıdır. Örneğin pazarlama bölümünün amacı en az maliyetle en kaliteli ürünü üretmekken pazarlama bölümünün amacı ürünü en yüksek karla satmaktır. İşte bunun gibi örneklerden dolayı işletme içi her bölüm performans göstergeleri farklıdır. Kurulacak olan performans ölçüm sistemlerinin işletmeyi başarıya götüreceği farklı göstergeleri içermesi gerekmektedir. Doğru olarak seçilen performans göstergeleri işletme içi ve işletmenin ilişkide olduğu çevreyi olumlu etkileyecektir (Başkaya ve Avcı, 2011: 9-10).

3.2. VERİMLİLİK

İşletme performansını ölçmek için pek çok yöntem geliştirilmiştir. Klasik anlamda performans ölçümü verimlilik ölçümü ile aynı anlamda kullanılmaktadır (Başkaya ve Avcı, 2011: 12). Şirketlerin performanslarının değerlendirilmesinde en çok kullanılan yöntemlerin başında verimlilik analizi gelmektedir. Verimlilik ve etkinlik çoğu zaman aynı anlamda kullanılmakla birlikte; etkinlik, sektördeki mevcut teknoloji ile firmanın ne kadar iyi bir performansa sahip olduğunu belirtirken, verimlilik kullanılan teknolojinin zaman içindeki evrimini göstermektedir (Kılıçkaplan ve Karpat, 2004: 2).

3.3. ETKİNLİK

Genel bir tanımlama ile etkinlik işletmelerin belirlemiş oldukları amaçlar doğrultusunda harcadıkları çabalar sonucunda, bu amaçlara ne ölçüde ulaşabildiklerini belirleyen performans göstergesidir. Etkinlik, işletmelerin buldukları sektör içinde durumlarına yönelik olarak belirledikleri amaçlarla ilgilidir. İşletme için elde edilen sonuçlar, tüm bölümlerin ve işletmeme bünyesindeki tüm unsurların ortak elde ettikleri sonuçlar olduğundan etkinlik, toplam performansı yansıtan en önemli performans göstergesidir (Başkaya ve Avcı, 2011: 43).

Etkinlik ölçümleri, performans geliştirme çalışmalarında yönetime iki büyük imkân sağlamaktadır (Akal, 2011: 18):

1. Elde bulunan koşullar altında tüm kaynakların tam kapasite kullanılmasına ulaşmak,
2. İşletme içi ve dışı kısıtlamaları göz ardı ederek ideal bir potansiyel belirlemek.

Etkinlik kavramı çoğu zaman verimlilikle aynı anlamda kullanılsa da kavram olarak da matematiksel hesaplama yöntemi olarak da birbirinden ayrı anlaşılmaları gerekmektedir. Verimlilik en basit tanımıyla çıktının girdiye oranıdır. Kavram olarak oldukça geniş ve etkinliği içinde barındıran bir ölçümdür. Verimliliğin matematiksel incelemesi yapıldığında görece bir kavram olmadığı, incelenen karar birimlerinin ayrı ayrı hesaplaması mümkün olduğundan ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra etkinlik kavramı, özellikle çok sayıda üretim faktörü (girdi) ve çok sayıda ürün (çıkıtı) üreten işletmelerin etkinlikleri söz konusu olduğunda görece bir kavram olmaktadır.

Verimlilik ve etkinlik özdeş kavramlar değildirler. Verimlilik bir referans noktasına ihtiyaç duyulan yalnız bir karar verme birimi (KVB) için hesaplanabilecek bir performans göstergesi iken işletmeler arası karşılaştırılmaların yapılabilmesi için etkinlik ölçümlerine dâhil edilebilecek karar birimlerinin oluşturduğu referans kümesine ihtiyaç duyulmaktadır. Etkin üretim minimum girdi ile istenen çıktıyı üretmeyi başarmak noktasında maksimum verimlilikle aynı anlamda görünse de etkin üretim en iyi verimliliği garanti edemez (Tarım ve Karan, 2001: 12).

3.3.1. Teknik Etkinlik, Ölçek Etkinliği, Tahsis Etkinliği

En uygun girdi bileşimi ile üretim süreci sonunda elde edilebilecek en yüksek üretim miktarlarından meydana gelen teorik sınıra üretim sınırı denilmektedir. Etkin üretim sınırı üzerinde bulunan karar birimleri tam etkinliğe sahiptir. Teknik etkinliğin derecesi, girdi ve çıktılarının fiyatları ve maliyetleri dikkate alınmaksızın, veri bir teknoloji düzeyinde, belirli bir çıktı miktarının elde edilmesinde girdilerin fazla kullanılıp kullanılmadığını belirler (Aktaş, 2001: 164).

Etkinlik ölçümü, işletmelerin bulunduğu sanayi kolunda hangi konumda olduklarının belirlenmesine imkân vermekte ve işletmelerin ellerinde bulundurdukları girdilerle ne ölçüde ideal çıktı üretebileceklerinin göstermektedir. Bu işletmelerin ellerinde bulunan girdi bileşimini en optimum şekilde kullanarak mümkün olan en çok çıktıyı üretmede ki başarısı “teknik” etkinlik, girdi ve çıktı göz önünde bulundurarak en uygun girdi bileşimini seçmedeki başarısı tahsis etkinliği ve en uygun ölçekte üretim yapmadaki başarısı da “ölçek” etkinliği olarak tanımlanmaktadır. Bu bileşenlerin tümü, işletmenin genel ekonomik etkinliğini belirlemektedir (Yolalan, 1993: 6). Teknik etkinlik ve ölçek etkinliği birlikte "toplam etkinlik" veya "VZA etkinliği" olarak adlandırılır: “toplam etkinlik=teknik etkinlik x ölçek etkinliği” (Armağan ve Cingi, 2000: 11).

3.3.2. Farrell Etkinlik Ölçümü

Bu yaklaşım da Farrell işletme etkinliğinin iki bileşenden oluştuğunu vurgulamaktadır. Bunlardan birincisi verilen girdi kümesinden maksimum çıktı elde etme becerisini gösteren teknik etkinlik, ikincisi ise verilen fiyatları ile optimum oranda girdi kullanım becerisini gösteren tahsis (fiyat) etkinliğidir. Bu iki ölçümün bileşimi toplam etkinliğin (üretim etkinliği) ölçümü sağlanmaktadır. Etkinlik ölçümü girdi veya çıktı temelli olarak yapılmaktadır. Girdi temelli ölçütlerde üretilen çıktı miktarı sabitken girdi miktarının ne kadar azaltılabileceği araştırılırken, çıktı temelli ölçütlerde ise, kullanılan girdi miktarları sabitken çıktı miktarlarının ne kadar artırılabilceği araştırılmaktadır. (Başkaya ve Avcı, 2011: 58).

3.3.3. Sınır Üretim Fonksiyonu ile Etkinlik Ölçümü

Bu yöntemi, kendi arasında parametrik ve parametrik olmayan yöntemler olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür.

Parametrik yöntemlerde karşılaştırılması yapılacak olan işletmelerin bağlı bulunduğu sanayi kollarına ait üretim fonksiyonunun analitik bir yapısı olduğu varsayılır ve ilgili fonksiyonun parametreleri belirlenmeye çalışılır. Üretim fonksiyonu, tek çıktı ve birçok girdiyi ilişkilendirerek tanımlanmaktadır. Parametrik yaklaşımların alternatifi olan parametresiz yöntemler matematiksel programlama tabanlı yöntemler içermektedir. Üretim fonksiyonu altında herhangi bir analitik formun varlığını öngörmezler. Bu özellikleri nedeniyle daha esnek bir yapıya sahip oldukları söylenebilir. Çok sayıda girdi ve çıktıyı değerlendirdiklerinden işletmeler ve bölümler arasındaki karşılaştırmalar için oldukça uygundur (Yolalan, 1993: 5). Parametrik olmayan yöntemlerde arasında en sık kullanılan yöntem veri analizidir.

3.4. VERİ ZARFLAMA ANALİZİ

VZA doğrusal programlamanın özel bir uygulama şekli olup, aynı amaç ve hedeflere sahip işletmelerin göreceli olarak ve etkinliğinin ölçmede kullanılan bir yöntemdir (Tetik, 2003: 222).

İşletmeler amaçlarını gerçekleştirebilmek için dış çevreden sağladıkları girdileri, belirli bir üretim teknolojisinden yararlanarak mal ve hizmet biçiminde çıktılara dönüştürebilmektedirler. Yoğun rekabet koşulları altında işletmeler üretim süreci içinde kıt kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak durumundadırlar. Kaynaklarını etkin bir şekilde kullanıp kullanmadıklarının ölçümü, aynı sektörde faaliyet gösteren ve benzer üretim faktörleri kullanarak benzer ürün üreten işletmelerle karşılaştırılmaları yolu ile gerçekleştirilebilir. İşletmeler rekabet ettikleri ve yaşamlarını sürdürdükleri sektör içinde diğer işletmelerle aralarındaki teknik etkinlik farkını bilmelidirler. Negatif yönde ortaya çıkacak olan bir teknik etkinlik farkı kaynaklarını israf ettiklerinin göstergesi olmaktadır. İşletmeler, sektör içinde teknik etkinliği en yüksek olan işletmeyi kendilerine referans olarak seçip, kaynak kullanım ya da üretim düzeylerinden herhangi birini referans olan işletmeye yaklaştırmalıdır. İşletmenin istenen çıktı düzeylerini elde etme sürecinde, girdilerini ne ölçüde kullandıklarının

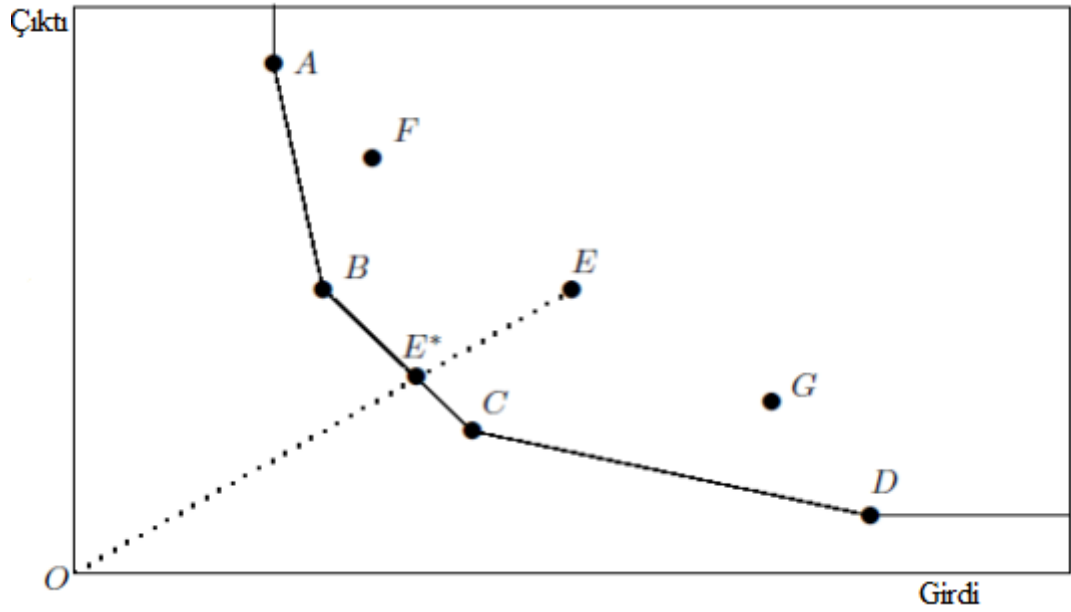
belirlenmesinde görelî etkinlik ölçümü çok önemli bir yere sahiptir (Başkaya ve Avcı, 2011: 71).

VZA farklı ölçeklerle ölçülmüş ya da farklı ölçü birimlerine sahip çok sayıda girdi ve çıktının karar birimleri arasında karşılaştırma yapılmasını zorlaştırdığı durumlarda, karar birimlerinin görelî etkinliklerini ölçmeyi amaçlayan, doğrusal programlama tabanlı parametrik olmayan bir yöntemdir.

VZA adı etkinlik sınırını üretim imkânları kümesindeki en az bir noktadan geçmesi ve diğer tüm noktaların bu sınırın üzerinde olması ya da altında kalması özelliğinden yola çıkarak verilmiştir. Çünkü matematik dilinde bu türde sınırın bu noktaları “zarfladığı” söylenmektedir (Cooper, Lawrence ve Kaoru, 2004: 3). Örneğin tek girdinin bulunduğu bir durum incelendiğinde, girdi-çıkıtı düzleminde bulunan noktalar ile bulunacak olan etkin sınırın aşağıdaki adımlar izlenmektedir:

- Yatay eksene paralel olarak alınan bir doğru noktasına temas edene kadar yukarı kaydırılır,
- Gözlem noktasına temas edildiğinde, gözlem pivot noktası olacak şekilde, doğrunun sol tarafı saat yönünde çevrilir,
- Çevirme işlemi yeni bir gözlem noktasına temas edilene veya doğrunun sol tarafı düşey eksene paralel olana kadar sürer,
- Doğrunun sol tarafı düşey eksene paralel olduğunda işlem sona erer, aksi halde ikinci adıma dönülür.

Bu adımlar sayesinde, tüm gözlemlerin etkin sınır tarafından zarflanması sağlanmış olmaktadır ve bu sınırın dışında hiçbir KVB kalmamaktadır. Etkin karar birimleri tarafından oluşturulan zarf Şekil 3.1’ de açıkça görülmektedir. Etkin sınır olarak tanımlanan zarf, görelî olarak etkin olan karar birimlerinin geometrik yerleridir. Zarfın içinde kalan tüm gözlemler, zarf üzerinde bulunan gözlemlerin doğrusal kombinasyonlarıyla yaratılabilecek hipotetik gözlemlerden daha düşük performans göstermiş olacaktır (Tarım, 2001: 24).

Kaynak: Tarım, 2001: 24

Şekil 3.1. Etkin Karar Birimlerinin Oluşturduğu Zarf

VZA'nın göreceli etkinliği ölçme biçimi iki aşamalı olarak kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Yolalan,1993: 27-28):

1. İlk olarak, herhangi bir gözlem kümesi içinde en az girdi kullanarak, en fazla çıktı bileşimini üreten en iyi gözlemler (ya da etkinlik sınırını oluşturan karar birimlerini) belirlenir.

2. Daha sonra, etkin karar birimlerinin oluşturduğu etkinlik sınırı referans olarak kabul edilip, etkin olmayan karar birimlerinin, etkinlik olan uzaklıkları (ya da etkinlik düzeyleri) radyal olarak ölçülür.

3.4.1. VZA'nın Gelişimi

Üretim sınırı yaklaşımı ile etkinlik ölçüm çalışmaları, M. J. Farrell' in etkinlik tanımlamalarından yola çıkılarak yapılmıştır. Farrell' in 1957'deki çalışmalarının uzantısı olarak, J. N. Bones (1966) ve S.N. Afriat'ın (1972) üretim fonksiyonunun belirlenmesi için matematiksel programlamaya dayalı bazı önerileri olmuş; ancak bu çalışmalar fazla dikkat çekmemiştir. A. Charnes, W.W. Cooper ve E. Rhodes tarafından, 1978 yılında Farrell' in göreceli etkinlik ölçümü tanımlamalarından yola çıkılarak

yayınlanan ve yaklaşıma VZA adını veren çalışmayla birlikte bu alan yoğun ilgi görmeye başlamıştır (Cingi ve Tarım, 2000: 2).

Charnes, Cooper ve Rhodes (CCR) öncelikle, VZA' da kesirli programlama modelini geliştirmişlerdir. Daha sonra kesirli programlama modelinin çözümündeki zorluklar göz önüne alınarak, model girdiye ve çıktıya yönelik olarak doğrusal programlama modeline dönüştürülmüştür. CCR modeli, ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında uygulanmaktadır.

1984 yılında Banker, Charnes ve Cooper (BCC) ölçeğe göre değişken getiri (ÖGDG) varsayımını ortaya çıkarmışlardır.

VZA modelinin gelişiminde, 1994'de Fare, Grosskopf ve Lovell, 1994'te Charnes, Cooper, Lewin ve Seiford, 1998'de Coelli, Rao ve Battese, 2000'de Cooper, Seiford ve Tone, son olarak 2001'de Thonassoulis'in yaptıkları çalışmaların büyük etkileri bulunmaktadır.

VZA, ilk başlarda kamu sektörü gibi kar amacı olmayan kuruluşların karşılaştırmalı verimliliklerinin ölçülmesini amaçlamış ve bu sektörlerde kullanılmışken, daha sonraları kar amaçlı üretim ve hizmet sektörlerinde de kullanılmaya başlamıştır.

3.4.2. VZA'nın Uygulanmasındaki Amaçlar

VZA'nın uygulanmasındaki amaçlar aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir (Başkaya ve Avcı, 2011: 89-90):

1. Karşılaştırılması yapılan karar birimlerinin her biri için girdi-çıkıtı boyutlarından herhangi birisinde göreceli etkinsizliğin ve kaynaklarının tanımlanması,
2. Karar birimlerinin etkinlik değerlerine göre sınıflandırılması,
3. Karşılaştırılması yapılan karar birimlerinin yönetimlerinin değerlendirilmesi,
4. Karar birimlerinin kontrolleri dışındaki program ve politikaların etkinliklerinin değerlendirilmesi ve program etkinsizliği ile yönetsel etkinsizliğin ayırt edilmesi,

5. Değerlendirilmesi yapılan karar birimleri için kaynakların kullanımı ile ilgili niceliksel bir temel oluşturulması ve sınırlı kaynakların, istenilen çıktı düzeyini elde etmekte daha etkin kullanabilecek birimler arasında değiştirilmesi,

6. Spesifik girdi çıktı ilişkileri için belirtilen standartların, gerçekleşen performansla karşılaştırılması ve incelenmesi,

7. Karar birimlerinin buldukları eş gruplar içerisindeki performanslarının değerlendirilmesi,

8. Karşılaştırılması yapılan karar birimlerinin içinde bulunduğu sektör için yeterli standartların belirlenmesi,

9. Belirlenen standarda göre etkin olan karar birimleri kullanılarak, etkin olmayan karar birimleri için referans girdi ve çıktı miktarlarının tespit edilmesi,

10. Referans karar birimlerinden hareketle, etkin olmayan karar birimlerine, etkin hale gelebilmeleri için, girdi miktarlarını ne kadar azaltmaları veya çıktı miktarlarını ne kadar arttırmaları gerektiğinin gösterilmesi amaçları ile VZA yöntemine ihtiyaç duyulmaktadır.

3.5. VZA’NIN UYGULAMA AŞAMALARI

VZA yönteminin uygulanmasında izlenen ana adımlar aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır (Başkaya ve Avcı, 2011: 91):

- Gözlem kümesinin seçimi,
- Girdi ve çıktı kümelerinin belirlenmesi,
- Verilerin elde edilebilirliği ve güvenilirliği,
- VZA ile görelî etkinlik ölçümü,
- Etkinlik değerleri ve etkinlik sınırı,
- Referans grupları,
- Etkin olmayan karar birimleri için hedef belirlenmesi,
- Gözlem kümesi için genel sonuçların değerlendirilmesi.

3.5.1. Gözlem Kümesinin Seçimi

VZA yönteminde ilk aşama, aralarında karşılaştırma yapılacak olan karar birimlerinin seçilmesidir. Karar birimlerinin birbirlerine benzer olmaları, diğer bir ifade ile gözlem kümesinin homojen bir yapıya sahip olması, elde edilecek sonuçların anlamlı olması açısından çok önemlidir. Gözlem kümesinin homojen olma karar birimlerinin aynı girdi-çıktı kombinasyonlarına sahip olmaları gerektiği anlamına gelmektedir. Gözlem kümesinin içerdiği karar birimlerinin sayısının belirli bir değerin üzerinde olması gerekmektedir. Aksi halde, herhangi bir çıktı/girdi oranında avantajlı olan karar birimi tüm ağırlıkları kendi açısından maksimum duruma getirir ve etkinlik sınırına erişir. Bu nedenle, etkinlik ölçümünün anlamlı olabilmesi için gözlem kümesinin seçiminde çok dikkatli davranılması gerekmektedir (Yolalan, 1993: 65).

VZA yönteminin yapısı gereği, girdi sayısı “m” ve çıktı sayısı “s” ile gösterildiğinde, gözlem kümesine dâhil edilecek olan karar birimi sayısı en az “m + s + 1” olmalıdır (Esenbel, Erkin ve Erdoğan, 2001: 4).

Karşılaştırılması yapılacak olan karar birimlerinin oluşturacağı homojen grup aşağıdaki özellikleri taşımalıdır (Başkaya ve Avcı, 2011: 91):

1. Tüm karar birimleri benzer görevleri yürüten benzer 1 deflere sahip olmalıdırlar.
2. Karar birimleri aynı piyasa şartlarında faaliyet göstermeleri gerekmektedir. (Bu durum, okullar, askeri birimler, devlet hastaneleri gibi kar amacı gütmeyen kuruluşların değerlendirilmesinde oldukça önemlidir.)
3. Grup içerisindeki karar birimlerinin performansını karakterize eden tüm faktörler (girdi ve çıktılar) yoğunlukları veya büyüklükleri dışında aynı olmalıdır.

3.5.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Belirlenmesi

VZA yönteminde kullanılacak olan girdi ve çıktılar, yapılacak olan etkinlik ölçümünde karar birimleri arasındaki karşılaştırmanın temelini oluşturdukları için, büyük bir dikkatle seçilmelidir. Eğer modelde önemli bir değişken göz ardı edilirse, hesaba katılmayan bu değişkeni etkin olarak kullanmakta olan karar birimlerinin etkinlik değerleri düşük çıkacaktır (Çekin, 1999: 29).

Bu aşamada amaç, üretim fonksiyonunu en iyi şekilde ifade edebilecek girdi ve çıktıların seçilmesidir. Bu nedenle, üretimde kullanılan tüm aday girdilerin ve üretim süreci sonunda üretilen çıktılarının listesi yapılmalı ve etkinlik ölçümünü yapacak olan uzmanın yardımı ile üretime direkt etkisi olmayan değişkenler elenmelidir. Girdi ve çıktı sayılarının azaltılmasıyla VZA yönteminin ayrıştırma yeteneği artmaktadır. Girdi ve çıktı sayısının çok fazla olması karar birimi sayısının da artmasını gerektirir. Bu durum gözlem kümesinin homojenliğini bozmaktadır.

3.5.3. Verilerin Elde Edilebilirliği ve Güvenilirliği

VZA yöntemi için girdi ve çıktılar belirlendikten sonra, tüm karar birimleri için kullanılacak olan girdi ve çıktı verilerinin elde edilmesi gerekmektedir. Herhangi bir karar birimi için gerekli verilerin elde edilememesi durumunda ilgili karar birimi yapılan çalışmadan çıkarılmaktadır. Uygulamada verilere ulaşıp ulaşılamaması girdi ve çıktı seçimini etkileyebilmektedir. Eğer bir girdi veya çıktı için verilere ulaşılamıyorsa, üretim ilişkisini açıklayabilecek ve kolay veri elde edilebilecek farklı girdi ve çıktılarının araştırılması gerekmektedir. Verilerin elde edilebilirlikleri kadar güvenilirlikleri de önemlidir. Doğru olmayan veriler, ait oldukları karar biriminin etkinlik değerini etkilemelerinin yanında, göreceli etkinlikleri nedeniyle tüm karar birimlerinin etkinlik değerlerini tartışmalı hale getirmektedir.

3.5.4. VZA İle Göreceli Etkinlik Ölçümü

Karşılaştırmalı olarak analizi yapılacak olan karar birimlerinden oluşan gözlem kümesi, ilgili girdi-çıkıtı kümeleri seçildikten ve verilerin güvenilirlikleri kontrol edildikten sonra, etkinlik ölçümünü yapacak olan analist, mevcut üretim ortamı için en uygun VZA modelini kurar ve her bir karar birimi için ilgili doğrusal programlama modellerini çözerek çözüm kümelerine ulaşır (Yolalan, 1993: 66).

Doğrusal programlama modellerinin çözümünde bilgisayar programlarından yoğun bir şekilde yararlanılmaktadır. Kurulan VZA modelini çözebilmek için doğrusal programlama modülü içeren herhangi bir paket program kullanılabilir. Son yıllar da VZA modellerini çözebilen özel paket programlar da geliştirilmiştir. Windows

altında çalışabilen bu özel programlar (DEAP 2.1, Frontier Analyst, Warwick DEA Software v.b.) da VZA modellerini çözmek için kullanılabilirlerdir.

3.5.5. Etkinlik Değerleri ve Etkinlik Sınırı

CCR'un etkinlik tanımlamalarında, herhangi bir karar birimi için;

1. Çıktı Yönelimi: Bir ya da birden fazla girdinin artırılması veya diğer çıktılardan bazılarının azaltılması durumlarının dışında hiçbir çıktı artırılmıyorsa ve

2. Girdi Yönelimi: Çıktılardan bazılarının azaltılması veya diğer bazı girdilerinin artırılması durumlarının dışında hiçbir girdisi azaltılmıyorsa,

% 100 etkinlik durumu söz konusu olmaktadır. VZA ile yapılan analiz sonucunda her karar birimi için 0 ile 1 arasında bir etkinlik değeri hesaplanmaktadır. Etkinlik değeri 1'e (% 100) eşit olan karar birimleri etkinlik sınırını oluşturmaktadırlar. Etkinlik değeri 1'den küçük olan karar birimleri ise görece olarak etkin değildirlir. Görece olarak etkin olmayan karar birimlerinin 1'den sapma oranları görece etkinsizlik ölçüsü olarak adlandırılmaktadır (Charnes, Cooper ve Rhodes, 1981: 669).

3.5.6. Referans Grupları

VZA yöntemi etkin olmayan karar birimlerinin görece etkin karar birimlerinin uyguladığı yöntemleri uygulayarak etkinlik seviyesine ulaşabilecekleri varsayımı üzerine kurulmuştur (Aydemir, 2002: 90). Gözlem grubundaki etkin olmayan karar birimleri için VZA, etkinlik sınırı üzerinde bulunan bir grup etkin karar birimini referans olarak belirlemekte ve yapılan karşılaştırmanın gözlem grubuna oranla daha küçük bir grup ile yapılmasını, dolayısıyla daha detaylı olmasını sağlamaktadır. İşletmeler arasında yapılacak olan derinlemesine bir karşılaştırma referans gruplarının işletmeye katkılarının çok daha büyük boyutlara ulaşmasını sağlayacaktır.

3.5.7. Etkin Olmayan Karar Birimleri İçin Hedef Belirlenmesi

VZA ile yapılan karşılaştırma, gözlem kümesinde yer alan karar birimlerinin birbirleri ile olan benzerliklerinden hareket etmektedir. VZA'nın sağladığı en büyük fayda, etkin olmayan karar birimlerine performanslarını iyileştirebilmeleri için hedef

belirlemesidir. Söz konusu olan hedefler, referans kümesinde yer alan etkin karar birimlerinin elde edilebilir bir teknoloji kullandıkları varsayılarak belirlendiğinden, etkin olmayan karar birimleri için de ulaşılabilir olarak kabul edilmektedir. Ancak bu durum uygulamada her zaman mümkün olmamaktadır. Etkin olmayan karar birimlerinde fiziksel kısıtlamalar olduğunda, hedeflere doğru girişilen geliştirme çabaları sonuçsuz kalmaktadır (Yavuz, 2001: 53).

3.5.8. Gözlem Kümesi İçin Genel Sonuçların Değerlendirilmesi

VZA yönteminin son aşamasında, karar birimleri detaylı olarak incelendikten sonra, her bir karar birimi için tüm girdi ve çıktıların dikkate alındığı genel bir değerlendirme yapılarak, etkin olan ve olmayan karar birimleri için ortak bulgular araştırılmaktadır. Ayrıca, gözlem kümesini oluşturan karar birimlerinin ait olduğu sektörün genel durumu hakkında değerlendirmeler yapılmaktadır.

VZA uygulandıktan sonra, işletme yönetimi performans ölçümünde özet olarak (Ulucan, 2002: 188):

1. Etkin karar birimleri,
2. Etkin olmayan karar birimleri,
3. Etkin olmayan karar birimleri tarafından kullanılan fazla kaynak miktarları,
4. Etkin olmayan karar birimlerinin mevcut girdi düzeyleri ile üretmeleri gereken çıktı düzeyi (çıktılarını arttırmaları gereken düzey),
5. Etkin olmayan karar birimlerinin, etkin referans kümesini oluşturan karar birimleri gibi sonuçlar elde etmektedir.

3.6. VZA'NIN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ

VZA'nın güçlü ve zayıf yönleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Başkaya ve Avcı, 2011: 99):

3.6.1. Güçlü Yönleri

– VZA, birçok girdi ve birçok çıktının bulunduğu üretim ortamlarında, işletmenin değişik boyutlarını tek bir etkinlik ölçütüne indirgemeye imkân

sağlamaktadır. Bu durumu da seçilen imkânları kümesinin ardında bulunan varsayımlar yardımıyla gerçekleştirmektedir.

– VZA’da etkinlik ölçütleri girdi ve çıktı ölçüm birimlerinden bağımsızdırlar. Bu özellikleri ile de işletmelerin değişik boyutlarının eş zamanlı olarak ölçülebilmesini sağlamaktadır.

– VZA, üretim fonksiyonunun analitik yapısı hakkında herhangi bir varsayım gerektirmemektedir. Bu açıdan parametrelili yöntemlere göre daha esnek bir yapıya sahiptir.

– VZA, her bir karar birimi için göreceli etkinliği hesaplarken amaç fonksiyonlarını ayrı ayrı maksimum yapmaktadır ve her bir karar birimi için optimum çözümü belirlemektedir. Parametrelili yöntemlerde ise sektörün tümü göz önüne alınarak, ortalama etkinliğe göre ölçüm yapılmaktadır (Yolalan, 1993: 86).

– VZA etkin olmayan bir karar biriminin performansını belirlemek ve gözlem kümesi içerisindeki göreceli olarak etkin karar birimlerinin seviyesine ulaştırabilmek için alternatif yollar belirlemektedir. Karar birimine uygun olan iyileştirme yolunun seçimi, etkinlik analizini yapan araştırmacının tecrübesine ve işletme yönetiminin kararına bağlıdır (Yavuz, 2001: 54).

– VZA uygulaması, özellikle yöneticilerin, ilgili tüm girdi ve çıktıları tanımlayarak üretim sürecini iyi tanımlarını sağlamaktadır.

– VZA çalışmasında ihtiyaç duyulan verileri ve analiz sonuçlarını içeren detaylı bir veri tabanı yaratabilmektedir ve böylelikle konu ile ilgili belgelendirme güçlenmektedir (Aydemir, 2002: 91).

– VZA ile karşılaştırılması yapılan karar birimlerinin, hangilerinin etkin ve hangilerinin etkin olmadığı belirlenmektedir. Yöntem, etkin olmayan karar birimlerinin etkin olabilmesi için alınacak tedbirler hakkında önemli bilgiler vermekte ve işletme yönetimine büyük destek olmaktadır.

3.6.2. Zayıf Yönleri

– VZA, veri hatalarına karşı oldukça duyarlıdır. Bu nedenle, etkinlik ölçümünde kullanılan parametrik yöntemlerde olduğu gibi girdi ve çıktı verilerinin olabilecek hatalardan arındırılması için özen gösterilmelidir.

– VZA yöntemi, bazı durumlarda yetersiz kalmaktadır. Özellikle, doğal olarak zarflama olanağının bulunmadığı durumlarda kuramsal karar birimi yeterince anlamlı olmamaktadır.

– VZA’da gözlem kümesinde bulunan aşırı derecede büyük ya da küçük girdi ve çıktı değerlerine sahip olan bazı karar birimleri, etkinlik sınırının belirlenmesinde problem yaratabilmektedirler.

– VZA, her ne kadar etkin olan ve etkin olmayan karar birimlerini ayrı ayrı belirleyebiliyorsa da, etkinlik sınırını oluşturan karar birimlerini ayrı ayrı belirleyebiliyorsa da, etkinlik sınırını oluştur karar birimlerinin birbirleriyle karşılaştırılmasında yetersiz kalmaktadır (Yolalan, 1993: 86-87).

– VZA, statik bir analizdir ve tek bir zaman kesitinde değerlendirme yapabilmektedir (Esenbel, Erkin ve Erdoğan, 2001: 6). Fakat bazı karar birimlerinin girdilerini çıktılara dönüştürmesi bir dönemden daha uzun sürebileceğinden, üretim süreci dinamik bir özellik göstermektedir. Bu nedenle, farklı dönemlerdeki veriler için uygun bir indirgeme oranı kullanılması gerekmektedir.

– Karar birimlerinin, girdi ve çıktılarının üretim sürecini doğru olarak yansıtabilmesi, yöntemin sağlıklı sonuçlar vermesi açısından oldukça önemlidir. Kritik olan bir girdi veya çıktı, karşılaştırma dışında bırakıldığında, analizin vereceği sonuçlar yanıltıcı ve yanlı olabilmektedir (Aydemir, 2002: 92).

VZA yöntemi ile ulaşılan sonuçları değerlendirirken dikkat edilmesi gereken husus, bu analizde elde edilen teknik etkinlik değerleri tahmin edilen birimlerin gözlem kümesini oluşturan birimlere göre etkinliklerinin ölçülmüş olmasıdır. Şüphesiz “etkinlik” mutlak bir kavram olmayıp, analiz için seçilen girdi-çıktı ve kullanılan yöntemle yakından ilgilidir. Bu nedenle bu sonuçlar, bazı çalışmalar ile benzer sonuçlar vermekle birlikte birtakım farklı çalışmalarda farklı sonuçlar içermesi de kaçınılmazdır (Atan, 2003: 211).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DE SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL YATIRIMCI OLARAK FİNANSAL PİYASALARDAKİ ETKİNLİĞİNİN VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE ÖLÇÜMÜ

4.1. TÜRKİYE’DE FAALİYET GÖSTEREN HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN VZA İLE ETKİNLİK ANALİZİ

Bu çalışmada, ülkemizde henüz gelişmekte olan sigorta sektöründe hayat dışı alanlarda faaliyet gösteren sigorta şirketleri ayrı ayrı ele alınarak etkinlik analizleri yapılacak ve sonuçlar değerlendirilmektedir.

Söz konusu etkinlik ölçümü olan VZA, birçok girdi ve birçok çıktıyı içeren ve bu girdi ve çıktıların tek bir girdi veya tek bir çıktı şeklinde ifade edilemediği üretim durumlarında karar birimlerinin birbirleri ile olan göreceli etkinliklerini ölçmeye yarayan ölçüm tekniğidir.

2010 yılında Türk sigorta sektöründe hayat dışı alanlarda faaliyet gösteren 32 hayat dışı sigorta şirketlerinin faaliyet etkinlikleri ve kurumsal yatırımcı olarak finansal piyasalardaki etkinliklerinin ölçümü DEAP 2.1 adındaki VZA bilgisayar programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Analizlerde çıktı maksimizasyonu modeli kullanılmış, referans kümeleri çıktıya yönelik olarak belirlenmiştir.

4.1.1. KVB’ nin Seçilmesi

Sigorta şirketleri için yapılan analizlerin ortak amacı, şirketlerin mali bünyesinin sağlamlığını saptamaktır (Başpınar, 2005: 7). Şirketlerin mali yapısının sağlamlığı elbette ki sektörün ve buna bağlı olarak ekonominin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

VZA uygulamalarında karşılaştırma yapılacak olan KVB’ lerin homojen bir grup oluşturması gerekmektedir. KVB T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, 2010 yılında Türkiye’de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Raporlarından alınmıştır. Raporla yer aldığı üzere uygulamanın yapıldığı yılda 34 hayat dışı sigorta şirketi bulunmaktadır.

Hayat dışı alanda da söz konusu raporda yer almasına rağmen, 2010 yılı içerisinde faaliyetine son verilmiş olan ve kendi kendini tasfiye etmiş olan şirketler analizde yer almamaktadır. Ayrıca girdi ve çıktı değerlerinin bazıları “sıfır” olan şirketler de analize dâhil edilmemiştir. Bu durumda uygulamada KVB olarak ele alınacak hayat dışı sigorta şirketi sayısı 32’ye düşmüştür. Ayrıca hayat branşında yapılan değerlendirmede girdi ve çıktı sayısındaki toplam şartı sağlamlayamama oranı yüksekliğinden analizin sonucunda önemli değişiklikler yapacak olmasından dolayı analize dâhil edilmemişlerdir.

4.1.2. Girdi ve Çıktıların Belirlenmesi

Belirlenen KVB’ ler girdi ve çıktı grupları olarak ayrılmaktadır. VZA sonuçları değişkenlerin seçimine ve veri hatalarına karşı aşırı derecede duyarlı olduğundan, girdi ve çıktıların belirlenmesinde çok titiz davranmak gerekmektedir. Nedensel olarak birbiriyle ilişkili olduğu düşünülen girdi ve çıktılar veri setine dâhil edilmelidir. Bu çalışmada belirlenen girdi ve çıktılar Tablo 4.1’ de verilmiştir.

Tablo 4.1. Analizde Kullanılan Girdi ve Çıktılar

Girdi	Çıktı
Likit Aktifler (TL)	Üretilen Prim Miktarı (TL)
Çalışan Sayısı (Adet)	Teknik Sonuçlar (TL)
Acente Sayısı (Adet)	
Sabit Varlıklar (TL)	
Özsermaye (TL)	

Çalışmada girdi değişkenleri likit aktifler, çalışan sayısı, acente sayısı, sabit varlıklar ve özkaynaklar olarak belirlenmiştir. Şimdi girdilerden kısaca bahsedilecektir.

Likit aktifler, bir işletmenin en az maliyetle, en kısa süre içinde nakde dönüştürebileceği varlıkların tümüdür. Sigorta şirketleri güvence sağlayan kuruluşlar olduklarından fonlarını yatırımlarda değerlendirirken diğer yatırımlara göre daha fazla

likidite ve güvence ilkelerini göz önüne almak zorundadırlar. Sigorta şirketleri birçok mali kurumdan farklı olarak eldeki fonları, öncelikle güvenlik ilkesini, daha sonra likidite ve kârlılık prensiplerini göz önünde bulundurarak yatırıma dönüştürmektedirler. Ayrıca yatırımlarında riskin dengeli dağılımı ilkesine de önem vermektedirler (Kılıçkaplan ve Karpat, 2004: 8).

Çalışan sayısı, sigorta sektörünün olmazsa olmazı insan gücü sigorta şirketlerinde merkezde ve acentede çalışan bir başka deyişle personel sayısının toplamı olacaktır.

Acente sayısı, sigorta şirketleri topladığı primleri arttırabilmek amacıyla sigortalanan kişilere ulaşmada çeşitli yollar izlemektedir. Şirketlerin rekabet güçlerini arttırmada ve satışı desteklemede önemli bir unsur olan sigorta acentesi, Sigorta Kanunu 2. maddeye göre ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişiyi ifade eder. Bankalar da sigorta aracılığı faaliyetinde bulunmaktadırlar ancak sigorta hizmeti asli fonksiyonları arasında yer almadığından bu çalışmada sigorta aracısı olarak bankalara yer verilmeyecek olup, sigorta hizmeti veren araçlar arasında acente sayıları analize dâhil edilecektir.

Sabit varlıklar, işletmenin maddi ve maddi olmayan duran varlıklardan oluşur. İşletmenin varlıkları ile bu varlıkları elde etmek için yararlanılan kaynakları belirten mali raporlardan bilançoda, dönem (cari) varlıklar ve sabit veya duran varlıklar ayrımı yapılır. Bu ayrımın ilkesi, tahmin edilen hizmet süresinin bir yıl veya daha kısa olması halinde dönen varlık gösterilmesidir. Sabit varlıkları, duran varlıklar içinde faaliyetlerde kullanılan varlıklar ve maddi duran varlıklar olarak adlandırılan fiziken tanımlanabilen, dokunulabilen varlıklar olup, satılmak için değil de faaliyetin sürekliliğini teminen uzun dönem kullanılmak üzere satın alınmış arsa, bina, tesis, teçhizat gibi varlıklar ile bir harcama şeklinde ortaya çıkan ve fiziki yapıya sahip olmayan duran varlıklar oluşturmaktadır.

Özkaynaklar ve yabancı kaynaklardan oluşan fon kaynaklarından özkaynakları, Sigortacılık Kanunu sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin ödenmiş veya Türkiye'ye ayrılmış sermayeleri, her türlü yedek akçeleri, yeniden değerlendirme fonu, dağıtılmamış kâr, kâr ve sermaye yedekleri ile Müsteşarlıkça uygun görülecek sermaye benzeri kaynaklar ve diğer kaynaklardan varsa bilanço zararı ile Müsteşarlıkça uygun görülecek diğer değerlerin düşülmesinden sonra bulunan tutar şeklinde tanımlanmaktadır.

Çıktı olarak alınan değişkenler ise prim üretim miktarı ve teknik sonuçlardır. Şimdi bunlardan kısaca bahsedilecektir.

Prim üretim miktarı, değişik sigorta hizmetleri karşılığı kişilerin ve şirketlerin bir yılda ödedikleri paranın toplamı demektir. Bu para sigorta şirketlerinin gelirini oluşturur. Sigorta piyasasının en önemli göstergelerinden birisi olan prim üretimiyle şirketlerin finansal piyasalarda ne kadar aktif olduğu hakkında bilgi edinilebilecektir.

Teknik sonuçlar, sigorta şirketlerinin sigortacılık faaliyetleriyle ilgili gelir ve giderleri arasındaki fark; kâr veya zarar olarak tanımlanmakta, sigortacılık işlemlerinden ne kadar kâr edildiğini ortaya koymaktadır. Tüm sektörlerde olduğu gibi sigorta sektöründe de mali performansın en önemli göstergelerinden biri kârlılıktır.

Net Teknik Kâr = Teknik Gelir – (Personel Giderleri + Yönetim Giderleri)
eşitliği teknik kârın matematiksel ifadesidir (Yurtseven, 2007: 148).

Teknik faaliyet sonucu sağlanan kazanç, menkul veya gayrimenkul yatırımlarında değerlendirilmektedir. Sigorta şirketlerinin fon yaratma imkânı buradan kaynaklanmaktadır. Net teknik gelirden vergiden sonra şirketlere kalan net kardan, yatırımlara ayrılan kısımlar ne kadar küçükse, şirketler menkul ve gayrimenkul yatırımlarına yeni kaynaklar tahsis edememekte, açık anlatımla fon yaratamamaktadırlar (Ünal, 1994: 55). Sigorta şirketleri portföylerini teknik kârlılık istikametinde oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Tüm bunların yanı sıra girdi ve çıktılarla ilgili bazı sayısal gerekliliklerin varlığı önceki bölümlerde belirtilmiştir. Buna göre;

$$\text{KVB Sayısı} > \text{Girdi Sayısı} + \text{Çıktı Sayısı} + 1$$

$$\text{KVB Sayısı} > (\text{Girdi Sayısı} + \text{Çıktı Sayısı}) * 2 \text{ sonucunu sağlamalıdır.}$$

Çalışmada 5 girdi ve 2 çıktı toplam yedi değişkenin ve 32 KVB olduğu göz önüne alındığında yukarıdaki şartları sağladığı görülmektedir.

4.1.3. Kullanılacak VZA Modelinin Belirlenmesi

Yapılacak tüm analizlerde etkinlik değerleri ve referans kümeleri CCR ve BCC modelleri kullanılarak ayrı ayrı hesaplanacaktır. BCC modeli teknik etkinlik ve ölçek etkinlik skorlarının bağımsız olarak ölçülebilmesine imkân vermektedir BCC modeli kullanılarak yapılan analiz sonucunda belirlenen omega değeri pozitif ise ölçeğe göre artan getiri, negatif ise ölçeğe göre azalan getiri söz konusudur. Bu değer sıfır olduğunda ise ölçeğe göre sabit getiriden (ÖGSG) söz edilir (Cooper, Seiford ve Tone, 2004: 121). Bu nedenle bu yöntem yardımıyla KVB' lerinin ölçeğe göre artan, azalan ya da sabit getiri özelliklerinden hangisini gösterdiği belirlenmiş olacaktır.

4.1.4. Verilerin Toplanması ve Analize Hazırlanması

Etkinlik analizine dâhil edilecek sigorta şirketlerinin belirlenen girdi ve çıktı değerlerine ilişkin veriler T.C.Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Sigorta Denetleme Kurulu tarafından hazırlanan 2010 Yılı Türkiye'de Sigorta ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapordan elde edilmiştir. Sıfır ya da negatif girdi ya da çıktı değerlerine sahip olan KVB' leri pozitif değerlere sahip olan KVB' ler ile etkinlik açısından karşılaştırılmayacağından sıfır değeri bulunan KVB analize dâhil edilmemiş, girdi ve çıktılarda negatif değer olması durumunda da, tüm verilerin pozitif yapılabilmesi amacıyla, mutlak değeri en büyük olan negatif değer mutlak değerinin 1 fazlası söz konusu girdi ya da çıktıya ait tüm verilere eklenmiştir (Thanassoulis, 2003: 112). Bu şekilde oluşturulan girdi ve çıktı değerleri Ek 1' de yer almaktadır. Ancak bu şekilde girdi ve çıktı değerlerinde değişiklik yapılması sonucu, girdi ve çıktı değişkenleri arasındaki oransal ilişkinin bir ölçüde bozulduğu dikkate alınmalıdır. Girdilerin ve çıktılarının kendi aralarında korelasyon analizi yapılması gerekmektedir. Bu nedenle SPSS 16.0 paket programında % 95 güven aralığında, kullanılacak girdi ve çıktılar için ayrı ayrı korelasyon analizi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.2' de görülmektedir.

Tablo 4.2. Etkinlik Analizinde Girdi ve Çıktı Teşkil Eden Değişkenlerin Korelasyon Matrisi.

	Girdi 1	Girdi 2	Girdi 3	Girdi 4	Girdi 5	Çıktı 1	Çıktı 2
	Likit Aktifler	Çalışan Sayısı	Acente Sayısı	Özkaynaklar	Sabit Varlıklar	Üretilen Prim Miktar	Teknik Sonuç
Likit Aktifler	1						
Çalışan Sayısı	-0,1019725	1					
Acente Sayısı	-0,1577985	0,6324774	1				
Özkaynaklar	-0,0566825	0,8178386	0,7172903	1			
Sabit Varlıklar	-0,085697	0,3612189	0,840232	0,5332538	1		
Üretilen Prim Miktarı	-0,0165339	0,8894732	0,7212708	0,8926619	0,4069829	1	
Teknik Sonuç	0,0811283	0,4731713	0,2524318	0,648813	0,1800529	0,6058167	1

Tablo 4.2’de sigorta şirketlerinin faaliyet etkinlikleri ile ilgili yapılacak analizde kullanılacak girdi ve çıktıların korelasyon katsayılarını göstermektedir. Korelasyon analizi ile iki farklı değişken arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti hakkında bilgi edinilebilmektedir. Sonuçlar -1 ile +1 arasındadır. Sonucun işareti veriler arasındaki ilişkinin yönünü, rakamın kendisi ise veriler arasındaki ilişkinin şiddetini vermektedir. Sonuç + ise, veriler arasında aynı yönlü; - ise, veriler arasında ters yönlü bir ilişki olmaktadır. Rakam 0’a yaklaştıkça ilişkinin kuvveti azalmakta, +1 ya da -1’e yaklaştıkça da ilişkinin kuvveti artmaktadır. Bu verilere göre, likit aktiflerle yalnızca teknik sonuç arasında pozitif bir ilişki vardır. Likit aktiflerle diğer tüm girdi ve çıktılar arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Likit aktiflerle tüm girdi ve çıktılarının ilişkisi zayıf olmasına rağmen bunlar içinde en kuvvetli olanı ise, ters yönlü olan acente sayısıdır. Likit aktifler haricindeki girdi ve çıktılarının birbiriyle olan ilişkisi aynı yönlü olup, bunlar arasında en kuvvetlisi ise, özkaynaklarla üretilen prim miktarı arasındadır.

4.1.5. Türkiye’ de 2010 Yılında Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Görelî Etkinliğinin VZA ile Ölçümü

Bir ürünün çıktı miktarındaki oransal artış, girdi miktarındaki artıştan daha fazla ise ölçeğe göre artan getiri vardır. Bu durumun tam tersinde yani girdi miktarında oransal bir artış yapıldığında, çıktı miktarındaki artış daha az ise ölçeğe göre azalan getiri söz konusudur. Analizden elde edilen etkinlik değerleri Tablo 4.3’ de verilmiş, etkinlik seyri Şekil 4.1’ de gösterilmiştir.

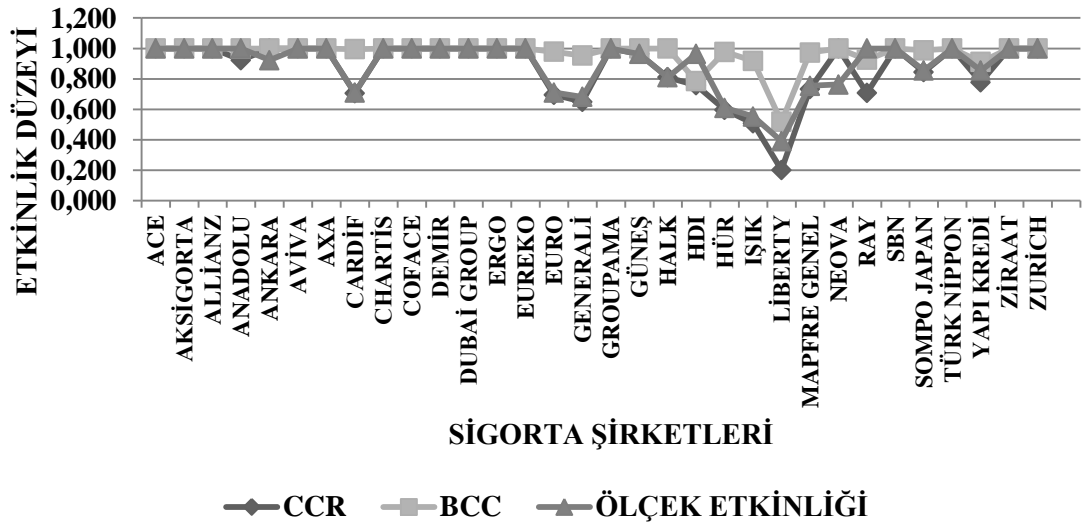
Tablo 4.3. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Değerleri

	CCR	BCC	ÖLÇEK ETKİNLİĞİ	ÖLÇEĞE GÖRE GETİRİ
ACE	1,000	1,000	1,000	
AKSİGORTA	1,000	1,000	1,000	
ALLIANZ	1,000	1,000	1,000	
ANADOLU	0,923	1,000	1,000	
ANKARA	1,000	1,000	0,923	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
AVİVA	1,000	1,000	1,000	
AXA	1,000	1,000	1,000	
CARDIF	0,706	0,995	0,709	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
CHARTİS	1,000	1,000	1,000	
COFACE	1,000	1,000	1,000	
DEMİR	1,000	1,000	1,000	
DUBAİ GROUP	1,000	1,000	1,000	
ERGO	1,000	1,000	1,000	

Tablo 4.3 Devam

EUREKO	1,000	1,000	1,000	
EURO	0,696	0,979	0,711	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
GENERALİ	0,650	0,953	0,682	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
GROUPAMA	1,000	1,000	1,000	
GÜNEŞ	0,964	1,000	0,964	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
HALK	0,810	1,000	0,810	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
HDI	0,758	0,785	0,965	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
HÜR	0,597	0,978	0,610	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
IŞIK	0,508	0,918	0,553	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
LIBERTY	0,202	0,518	0,391	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
MAPFRE GENEL	0,734	0,973	0,755	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
NEOVA	1,000	1,000	0,763	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
RAY	0,707	0,926	1,000	
SBN	1,000	1,000	1,000	
SOMPO JAPAN	0,845	0,988	0,856	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
TÜRK NİPPON	1,000	1,000	1,000	
YAPI KREDİ	0,778	0,911	0,854	Ölçeğe Göre Azalan Getiri
ZİRAAT	1,000	1,000	1,000	
ZURİCH	1,000	1,000	1,000	
ORTALAMA	0,871	0,966	0,892	

Etkinlik değeri %100 olan şirketler, görece olarak etkin olan şirketlerdir. Etkinlik değeri %100' ün altında olanlar görece olarak etkin olmayan KVB olarak nitelendirilmektedirler. Tabloda görüldüğü CCR modeli kullanılarak elde edilen sonuçlara göre 18 hayat dışı sigorta şirketi görece olarak etkinken BCC modeli kullanılarak yapılan analizde ise 21 hayat dışı sigorta şirketi görece olarak etkindir. Toplam çıktı etkinliği, teknik çıktı etkinliğinden büyük olduğundan BCC modeli kullanılarak gerçekleştirilen analizde etkinlik sonuçları CCR modelinden daha yüksek çıkmıştır. Tablo 4.3' te görüldüğü gibi analizden elde edilen sonuçlara göre CCR modeline göre Ace, Aksigorta, Allianz, Ankara, Aviva, Axa, Chartis, Coface, Demir, Dubai Group, Ergo, Eureka, Groupama, Neova, Sbn, Türk Nippon, Ziraat, Zurich sigorta şirketleri etkinken Anadolu, Cardif, Euro, Güneş, Halk, Hdi, Hür, Işık, Liberty, Mapfre Genel, Sompoto Japan, Yapı Kredi sigorta şirketleri etkin olmayan şirketlerdir; BCC modeline göre Ace, Aksigorta, Allianz, Anadolu, Ankara, Aviva, Axa, Chartis, Coface, Demir, Dubai Group, Ergo, Eureka, Groupama, Güneş, Halk, Neova, Sbn, Türk Nippon, Ziraat, Zurich sigorta şirketleri etkinken CARDIF, Euro, Generalı, Hdi, Hür, Işık, Liberty, Mapfre Genel, Ray, Sompoto Japan, Yapı Kredi sigorta şirketleri etkin olmayan şirketlerdir.

Şekil 4.1. 2010 Yılı Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin CCR ve BCC Modellerine Göre Etkinlik Değerleri

4.1.6. Etkin Olmayan Karar Birimleri İçin Hedef Belirlenmesi

Hayat dışı branşlarda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin faaliyet etkinliği ile ilgili etkinlik değerleri ve referans kümeleri Tablo 4.4'te görülmektedir.

Tablo 4.4. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Görelî Etkinlik Değerleri ve Referans Kümeleri

Sigorta Şirketleri (KVB)	CCR Modelinde Etkinlik Değerleri	CCR Modelinde Referans Kümesi	BCC Modelinde Etkinlik Değerleri	BCC Modelinde Referans Kümesi
ACE	100.0%	ACE	100.0%	ACE
AKSİGORTA	100.0%	AKSİGORTA	100.0%	AKSİGORTA
ALLIANZ	100.0%	ALLIANZ	100.0%	ALLIANZ
ANADOLU	92.3%	ACE, AXA, EUREKO	100.0%	ANADOLU
ANKARA	100.0%	ANKARA	100.0%	ANKARA
AVİVA	100.0%	AVİVA	100.0%	AVİVA
AXA	100.0%	AXA	100.0%	AXA
CARDIF	70.6%	DEMİR, ACE	99.5%	COFACE, ACE, ZİRAAT
CHARTİS	100.0%	CHARTİS	100.0%	CHARTİS
COFACE	100.0%	COFACE	100.0%	COFACE
DEMİR	100.0%	DEMİR	100.0%	DEMİR
DUBAİ GROUP	100.0%	DUBAİ GROUP	100.0%	DUBAİ GROUP
ERGO	100.0%	ERGO	100.0%	ERGO
EUREKO	100.0%	EUREKO	100.0%	EUREKO
EURO	69.6%	ALLIANZ, COFACE, ACE, SBN, ZİRAAT	97.9%	COFACE, ZİRAAT, AXA, SBN
GENERALİ	65.0%	SBN, ALLIANZ, ZÜRİCH, ACE, ERGO	95.3%	SBN, ZİRAAT, AXA, COFACE
GROUPAMA	100.0%	GROUPAMA	100.0%	GROUPAMA
GÜNEŞ	96.4%	AKSİGORTA, EUREKO, EUREKO, ALLIANZ	100.0%	GÜNEŞ
HALK	81.0%	EUREKO, ACE, ZİRAAT, COFACE, SBN, ALLIANZ	100.0%	HALK
HDI	75.8%	DUBAİ GROUP, ZİRAAT, EUREKO, SBN, AXA	78.5%	ERGO, AVİVA, SBN, DUBAİ GROUP
HÜR	59.7%	DUBAİ GROUP, TÜRK NİPPON, ACE, SBN	97.8%	SBN, AXA, ZİRAAT, COFACE

Tablo 4.4 Devam

IŞIK	50.8%	ERGO, DUBAİ GROUP, ZURİCH, EUREKO, SBN, ACE	91.8%	CHARTİS, ANADOLU, ZİRAAT, COFACE
LİBERTY	20.2%	EUREKO, ACE, ALLİANZ, SBN, ERGO, AXA	51.8%	ZİRAAT, AXA, COFACE
MAPFRE GENEL	73.4%	COFACE, EUREKO, AKSİGORTA, ALLİANZ	97.3%	COFACE, EUREKO, AXA
NEOVA	100.0%	NEOVA	100.0%	NEOVA
RAY	70.7%	DUBAİ GROUP, ZURİCH, ACE, ZİRAAT, ERGO	92.6%	ERGO, SBN, ZİRAAT, AXA, COFACE
SBN	100.0%	SBN	100.0%	SBN
SOMPO JAPAN	84.5%	ACE, EUREKO, ZURİCH, ALLİANZ, AXA, EUREKO	98.8%	EUREKO, AXA, AVİVA, ALLİANZ, SBN
TÜRK NİPPON	100.0%	TÜRK NİPPON	100.0%	TÜRK NİPPON
YAPI KREDİ	77.8%	ZURİCH, AXA, ACE, EUREKO	91.1%	CHARTİS, COFACE, ZİRAAT, EUREKO, AXA, ZURİCH
ZİRAAT	100.0%	ZİRAAT	100.0%	ZİRAAT
ZURİCH	100.0%	ZURİCH	100.0%	ZURİCH
ORTALAMA	87,1%		96,6%	

Görel olarak etkin oldukları için referans kümeleri yine kendileridir. Etkin olmayan hayat dışı sigorta şirketlerinin referans kümeleri ise yine söz konusu tabloda yer almaktadır.

4.1.7. Görel Olarak Etkin Olmayan ve Hayat Dışı Alanda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri İçin Detay Analizi

VZA, etkin birimleri belirlerken, etkin olmayan birimlere de etkin olmaları için girdilerinin veya çıktılarının miktarlarında yüzdesel olarak ne kadar değişiklik yapmaları gerektiğini de açıklamaktadır. Tablo 4.5' te etkin olmayan şirketler ve başvuru grupları yer almaktadır.

Tablo 4.5. 2010 Yılında Türkiye’de Faaliyet Gösteren ve Etkin Olmayan Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin CCR Modeline Göre Başvuru Grupları (%)

ANADOLU	ACE(2.31), AXA(66.6), EUREKO(85.2)
CARDIF	DEMİR(0.1), ACE(145.7)
EURO	ALLIANZ(0.1), COFACE(43.5), ACE(61.3), SBN(39.5), ZİRAAT(8.3)
GENERALİ	SBN(38.1), ALLIANZ(0.3), ZURİCH(20.3), ACE(108.3), ERGO(2.2)
GÜNEŞ	AKSİGORTA(1.3), EUREKO(11.8), EUREKO(173.5), ALLIANZ(19.2)
HALK	EUREKO(47.8), ACE(3.8), ZİRAAT(9.9), COFACE(75.1), SBN(6.1), ALLIANZ(1.4)
HDI	DUBAI GROUP(6.8), ZİRAAT(0.1), EUREKO(75.2), SBN(40.2), AXA(2)
HÜR	DUBAI GROUP(28.9), TÜRK NİPPON(118.3), ACE(28.8), SBN(18.4)
IŞIK	ERGO(0.1), DUBAI GROUP(3.2), ZURİCH(2.6), EUREKO(66.7), SBN(0.2), ACE(152.2)
LİBERTY	EUREKO(17.2), ACE(260.9), ALLIANZ(1.5), SBN(28.7), ERGO(18), AXA(1.2)
MAPFRE GENEL	COFACE(100), EUREKO(9.8), AKSİGORTA(40.5), ALLIANZ(12.4)
RAY	DUBAI GROUP(47.8), ZURİCH(0.4), ACE(64.89), ZİRAAT(1.1), ERGO(40.2)
SOMPO JAPAN	ACE(46), EUREKO(66.1), ZURİCH(23.5), ALLIANZ(5.6), AXA(2.2), EUREKO(6.1)
YAPI KREDİ	ZURİCH(195.7), AXA(14.9), ACE(745.8), EUREKO(21.3)

Elde edilen tabloya göre Anadolu Sigortanın etkin hale gelebilmesi için girdi düzeyini değiştirmeden çıktılarını, Ace Sigorta’ya göre %2.3, Axa Sigorta’ya göre %66.6, Eureko Sigorta’ya göre %85.2 oranında artırması gerekmektedir. CARDIF Sigorta, Demir Sigorta’ya göre %10, Ace Sigorta’ya göre %145.7; Euro Sigorta, Allianz Sigorta’ya göre %10, Coface Sigorta’ya göre %43.5, Ace Sigorta’ya göre %61.3, Sbn Sigorta’ya göre %39.5, Ziraat Sigorta’ya göre %8.3; Generali Sigorta, Sbn Sigorta’ya göre %38.1, Allianz Sigorta’ya göre %30, Zurich Sigorta’ya göre %20.3, Ace Sigorta’ya göre %108.3, Ergo Sigorta’ya göre %2.2; Güneş Sigorta, Aksigorta’ya göre %1.3, Eureko Sigorta’ya göre %11.8, Eureko Sigorta’ya göre %173.5, Allianz Sigorta’ya göre %19.7; Halk Sigorta, Eureko Sigorta’ya göre %47.8, Ace Sigorta’ya

göre %3.8, Ziraat Sigorta'ya göre %9.9, Coface Sigorta'ya göre %75.1, Sbn Sigorta'ya göre %6.1, Allianz Sigorta'ya göre %1.4 Hdı Sigorta, Dubai Group Sigorta'ya göre %6.8, Ziraat Sigorta'ya göre %0.9, Eureko Sigorta'ya göre %75.2, Sbn Sigorta'ya göre %40.1, Axa Sigorta'ya göre %2; Hür Sigorta, Dubai Group Sigorta'ya göre %28.9, Türk Nippon Sigorta'ya göre %118.3, Sbn Sigorta'ya göre %18.4; Işık Sigorta, Ergo Sigorta'ya göre %0.1, Dubai Group Sigorta'ya göre %3.2, Zurich Sigorta'ya göre %2.6, Eureko Sigorta'ya göre %66.7, Sbn Sigorta'ya göre %0.2, Ace Sigorta'ya göre %152.2; LIBERTY Sigorta, Eureko Sigorta'ya göre %17.2, Allianz Sigorta'ya göre %1.5, Sbn Sigorta'ya göre %28.7, Ergo Sigorta'ya göre %18; Axa Sigorta'ya göre %1.2; Mapfre Genel Sigorta, Coface Sigorta'ya göre %100, Eureko Sigorta'ya göre %9.8, Aksigortaya' ya göre %40.5, Allianz Sigorta'ya göre %12.4; Ray Sigorta, Dubai Group Sigorta'ya göre %47.8, Zurich Sigorta'ya göre %0.4, Ziraat Sigortaya' ya göre %1.1, Ergo Sigorta'ya göre %40.2; Sompo Japan Sigorta, Ace Sigorta'ya göre %46, Zurich Sigorta'ya göre %23.5, Allianz Sigortaya' ya göre %5.6, Eureko Sigorta'ya göre %6.1; Yapı Kredi Sigorta, Zurich Sigorta'ya göre %195.7, Axa Sigortaya' ya göre %14.9, Ace Sigorta'ya göre % 745.8, Eureko Sigorta'ya göre %21.3 oranında çıktılarını artırırorsa etkin olabilmektedir.

Etkin olmayan karar birimlerinin etkin karar birimlerinin uyguladığı yöntemleri uygulayarak aynı etkinlik düzeyine ulaşabileceklerini varsayar. Etkin olmayan karar birimlerinin etkinliklerini arttırabilmeleri için girdi miktarlarını ne kadar azaltmaları ve çıktı miktarlarını ne kadar arttırmaları gerektiği aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

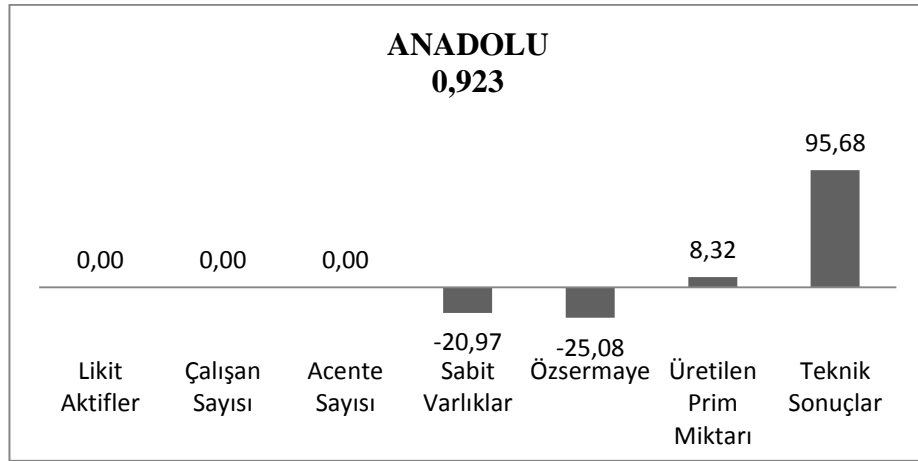
Tablo 4.6. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren ve CCR Yöntemi Sonucunda Etkin Olmayan Sigorta Şirketlerinin Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar (%)

	Girdi					Çıktı	
	Likit Aktifler	Çalışan Sayısı	Acente Sayısı	Sabit Varlıklar	Özsermaye	Üretilen Prim Miktarı	Teknik Sonuçlar
ANADOLU	0,00	0,00	0,00	-20,97	-25,08	8,32	95,68
CARDIF	-68,59	-52,78	0,00	-57,49	0,00	100,36	41,66
EURO	0,00	0,00	0,00	-50,81	0,00	43,72	43,72
GENERALİ	0,00	0,00	0,00	-80,60	0,00	53,81	53,81
GÜNEŞ	0,00	0,00	0,00	-86,53	0,00	3,69	92,50
HALK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23,44	23,44
HDI	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	31,94	8464480,88
HÜR	0,00	-30,80	-46,89	0,00	0,00	67,49	67,49
İŞIK	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	96,78	96,78
LİBERTY	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	393,89	393,89
MAPFRE GENEL	0,00	0,00	0,00	-47,72	-50,34	36,21	36,21
RAY	0,00	0,00	0,00	-29,16	0,00	41,48	41,48
SOMPO JAPAN	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	18,28	18,28
YAPI KREDİ	0,00	0,00	0,00	-2,34	0,00	28,54	495,33

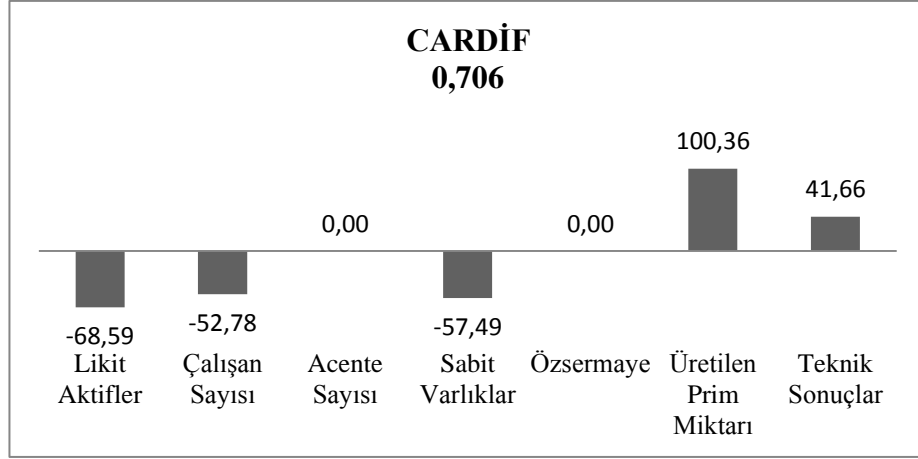
Tablo 4.6’da görüldüğü gibi şirketlerin büyük çoğunluğunun prim miktarlarını büyük ölçüde arttırmaları gerekmektedir. Özellikle üç sigorta şirketinin teknik sonuç anlamında önemli bir gelişme göstermesi gerektiği de görülmektedir. Girdiler

incelendiğinde ise çoğu şirketin çalışan sayıları, sahip oldukları sabit varlıkları ve likit aktifleri yeterli olduğu görülmektedir. Göreli olarak etkin olan diğer şirketler, daha az girdi kullanarak yeterli miktarda çıktı elde edebilmektedirler. Burada belirtilen, göreli etkin olmayan şirketlerin çıktı miktarlarını attırmanın yanı sıra, girdilerini de azaltmaları gerekmektedir. Uygulama çıktıya yönelik olduğundan, etkin olmayan şirketler çıktı maksimizasyonu esas alınarak belirlenmiştir. Dolayısıyla etkin olmayan bu şirketlerin her biri primlerini ve teknik karlarını ciddi anlamda arttırmak durumundadırlar.

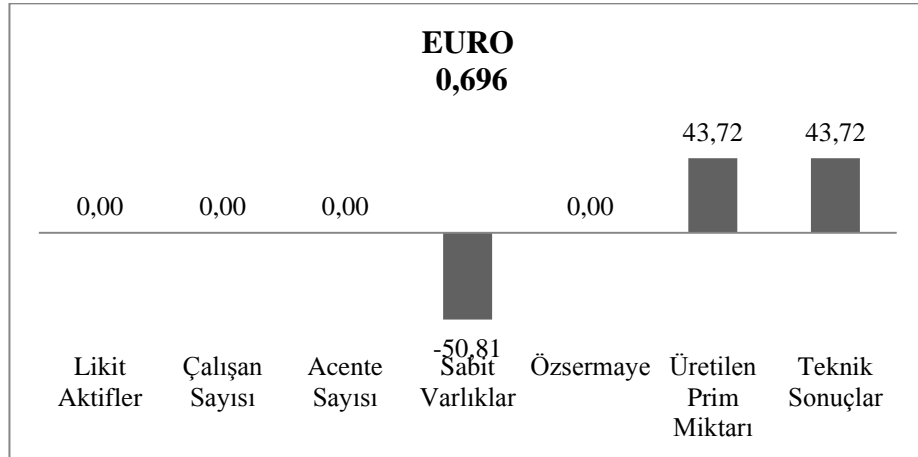
CCR ve BCC modelleri sonucunda etkin olmayan karar verme birimlerinin etkin hale gelebilmeleri açısından yönetime fikir verecek olan hedef değerlerini hesaplayabilmek için belirlenen yoğunluk değerleri Ek 3' te ve Ek 4' te hayat dışı sigorta şirketleri için ayrı ayrı verilmiştir. Aşağıda CCR modeline göre göreli olarak etkin olmayan sigorta şirketlerinin hedef değerlerine ulaşabilmeleri için girdi ve çıktılarında gerçekleşmesi gereken artışlar ve azalışlar % olarak grafikleştirilmiştir. Hayat dışı faaliyet alanındaki Türk sigorta şirketlerinin CCR modeline göre VZA etkinlik skorları ve tavsiyelerine yer verilmiştir. Sigorta şirketleri bu gibi tavsiyeler uydıkları zaman israf azalarak poliçe fiyatına yansımayacak, firmanın fiyat rekabeti şansı artacak ve daha etkin çalışmış olabileceklerdir.

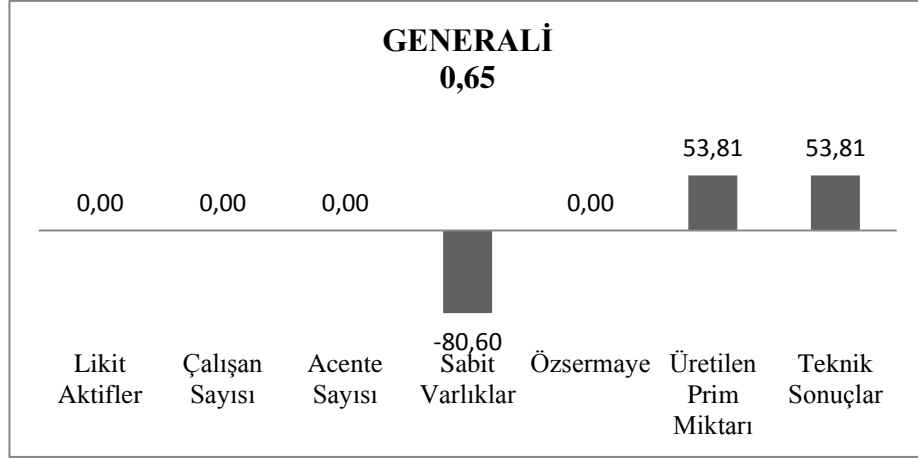
Şekil 4.2. ANADOLU Sigorta Şirketinin CCR Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

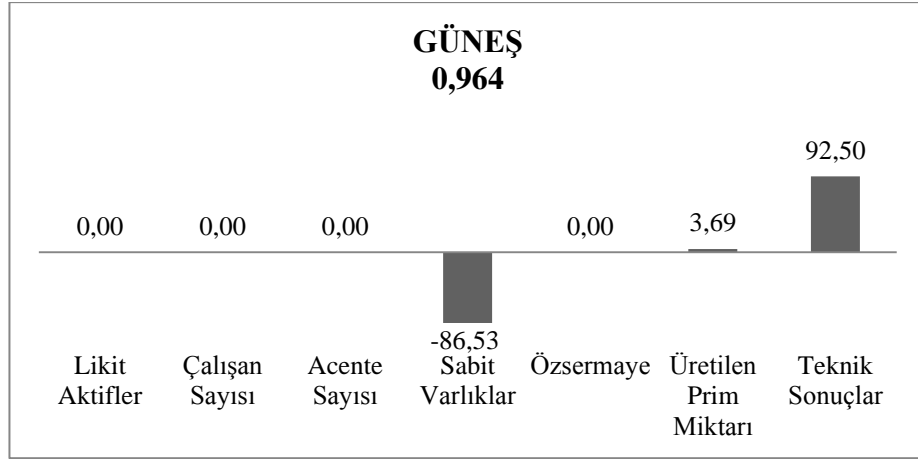
Şekil 4.3. CARDİF Sigorta Şirketinin CCR Modelne Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

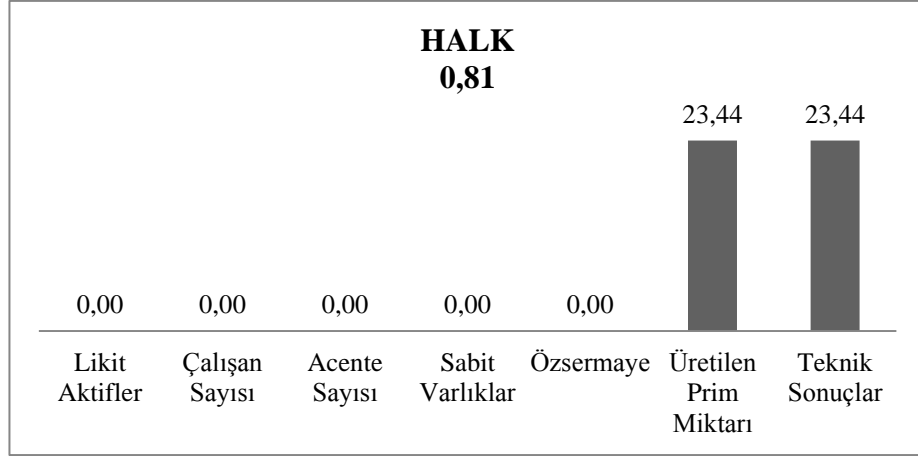
Şekil 4.4. EURO Sigorta Şirketinin CCR Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

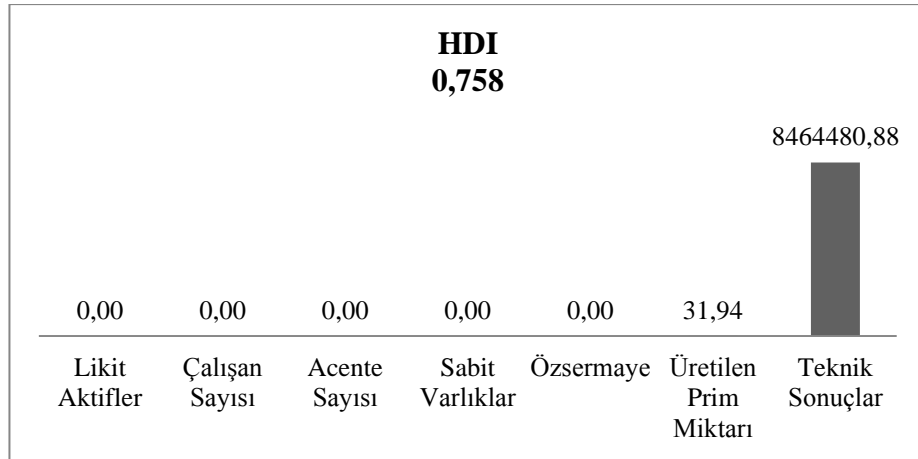
Şekil 4.5. GENERALİ Sigorta Şirketinin CCR Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi Ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

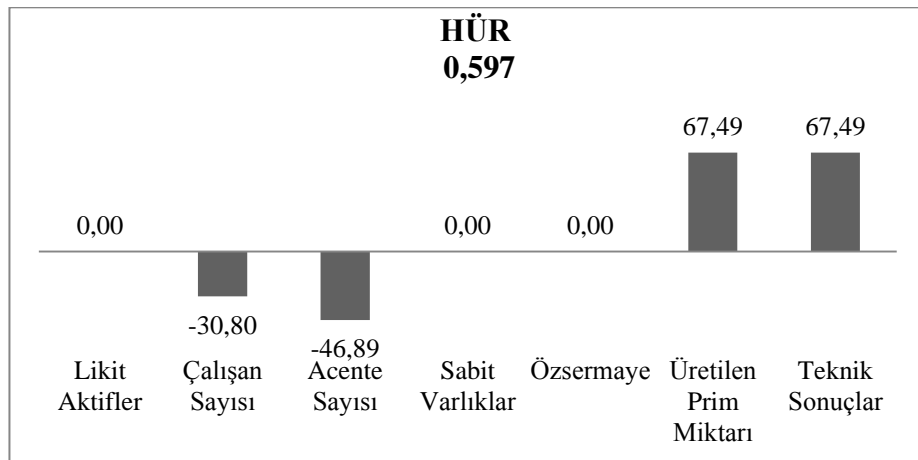
Şekil 4.6. GÜNEŞ Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

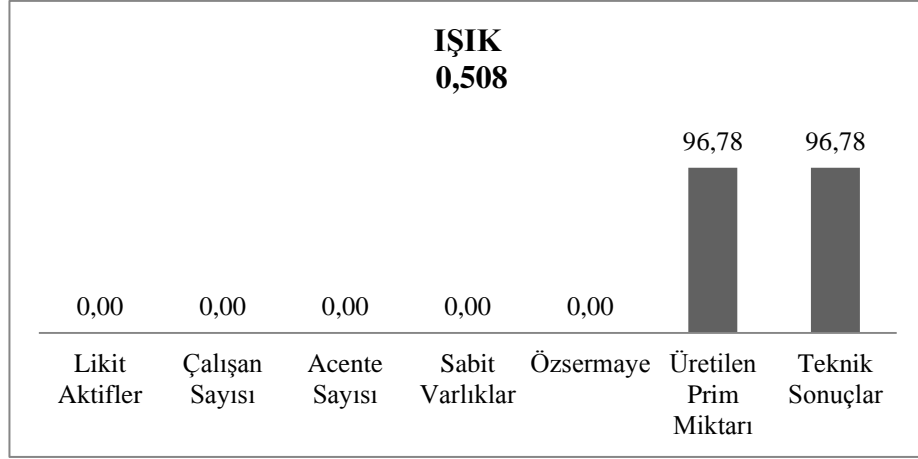
Şekil 04.7. HALK Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

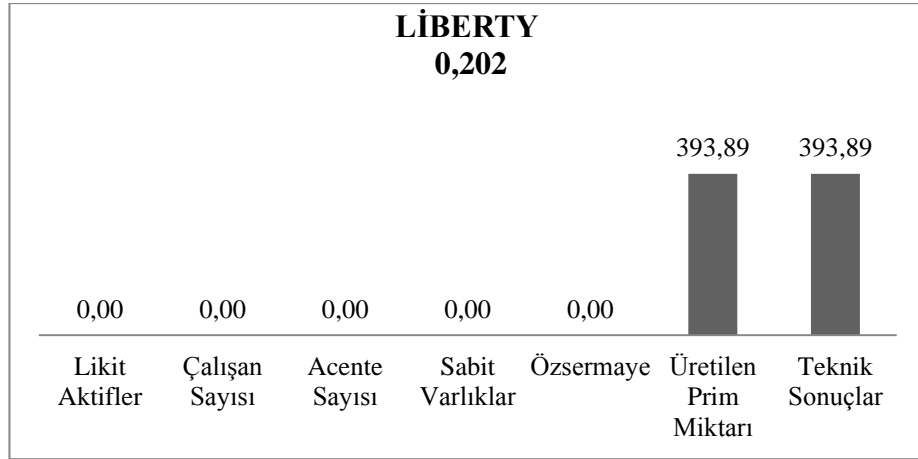
Şekil 4.8. HDI Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

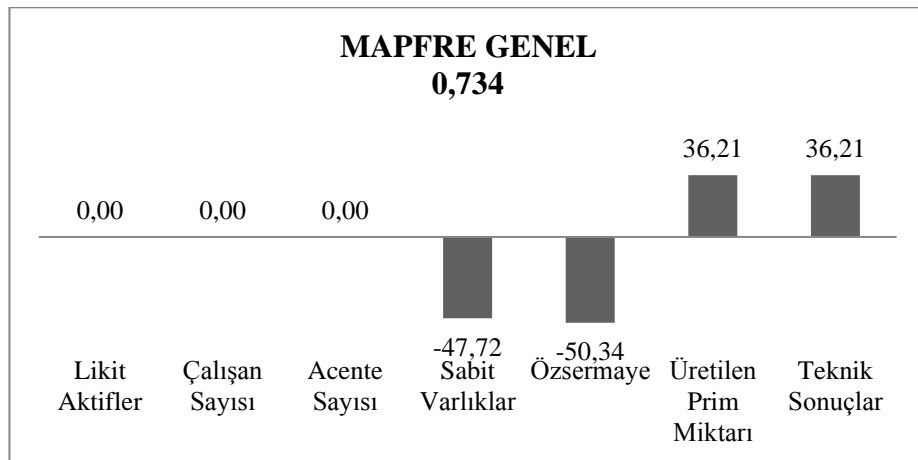
Şekil 4.9. HÜR Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

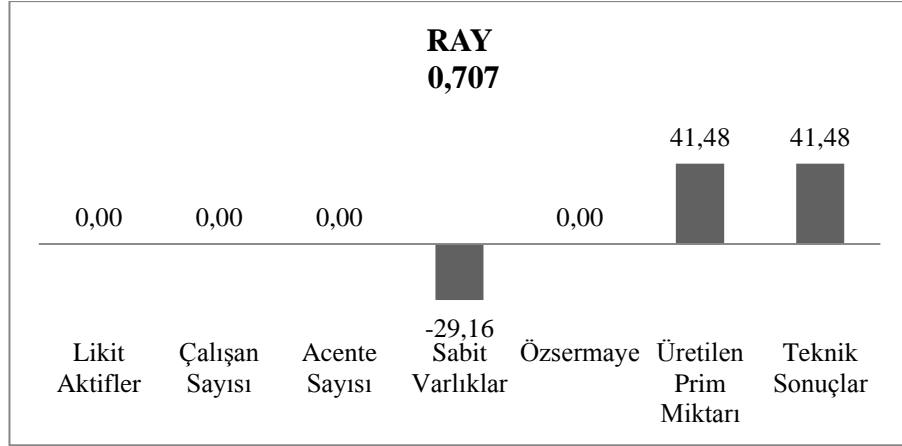
Şekil 4.10. İŞIK Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

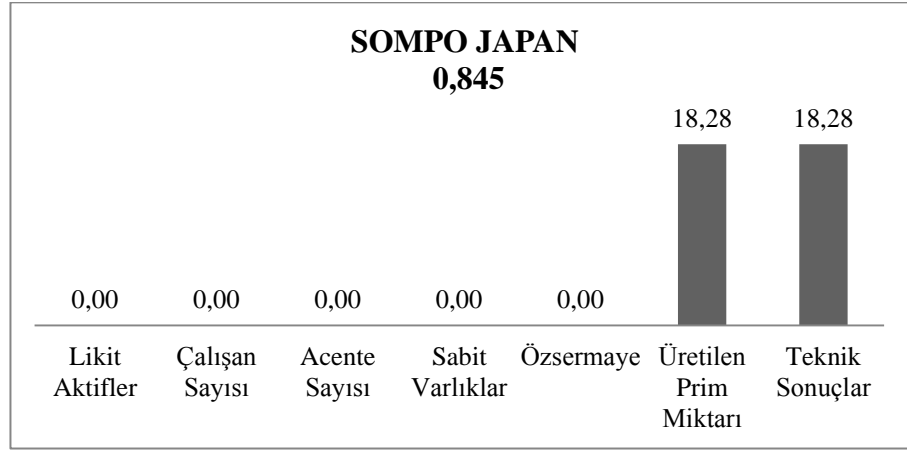
Şekil 4.11. LIBERTY Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

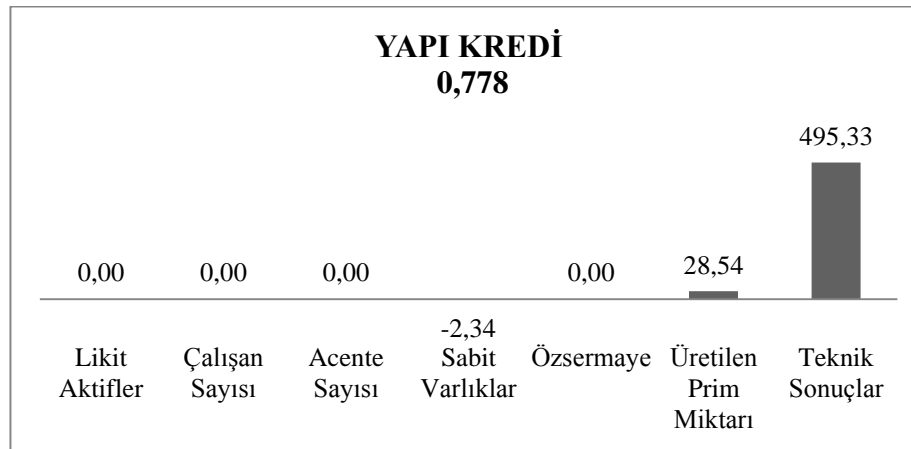
Şekil 4.12. MAPFRE GENEL Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Şekil 4.13. RAY Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Şekil 4.14. SOMPO JAPAN Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Şekil 4.15. YAPI KREDİ Sigorta Şirketinin CCR modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Tablo 4.7’de BCC modeline göre etkin olmayan şirketler ve başvuru grupları yer almaktadır.

Tablo 4.7. 2010 Yılında Türkiye’de Faaliyet Gösteren ve Etkin Olmayan Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin BCC Modeline Göre Başvuru Grupları (%)

CARDIF	COFACE(50), ACE(448.4), ZİRAAT(1.6)
EURO	COFACE(76.9), ZİRAAT(0.2), AXA(1.5), SBN(21.4)
GENERALİ	SBN(27.8), ZİRAAT(0.3), AXA(3), COFACE(68.9)
HDI	ERGO(3), AVIVA(76.2), AXA(1.8), SBN(11.5), DUBAİ GROUP(7.6)
HÜR	SBN(29.6), AXA(0.5), ZİRAAT(1.1), COFACE (68.8)
IŞIK	CHARTİS(31.9), ANADOLU(10.2), ZİRAAT(0.1), COFACE(57.9)
LİBERTY	ZİRAAT(1), AXA(11.2), COFACE(87.8)
MAPFRE GENEL	COFACE(31,3). EUREKO(68.2), AXA (0.6)
RAY	ERGO(17.6), SBN(71.8), ZİRAAT(2.9), AXA(4.3), COFACE(3.4)
SOMPO JAPAN	EUREKO(27.6), AXA(3.5), AVİVA(10.5), ALLİANZ(0.6), SBN(57.8)
YAPI KREDİ	CHARTİS(16.9), COFACE(6.7), ZİRAAT(1.1), EUREKO(29.4), AXA(39.7), ZURİCH(6.1)

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi Cardif sigortanın etkin hale gelebilmesi için girdi düzeyini değiştirmeden çıktılarını, Coface Sigorta’ya göre %50, Ace Sigorta’ya göre %448.4, Ziraat Sigorta’ya göre %1.6; Euro Sigorta, Coface Sigorta’ya göre %76.9 Ziraat Sigorta’ya göre % 0.2 Axa Sigorta’ya göre % 1.5 Sbn Sigorta’ya göre % 21.4; Generali Sigorta, Sbn Sigorta’ya göre % 27.8, Ziraat Sigorta %0.3, Axa Sigorta’ya göre % 3, Coface Sigorta’ya göre %68.9; Hdı Sigorta, Ergo Sigorta’ya göre %3, Aviva Sigorta’ya göre %76.2, Axa Sigorta’ya göre %1.8, Sbn Sigorta’ya göre %11.5, Dubai Group Sigorta’ya göre %7.6; Hür Sigorta, Sbn Sigorta’ya göre %29.6, Axa Sigorta’ya göre %0.5, Ziraat Sigorta’ya göre %1.1, Coface Sigorta’ya göre %68.8; Işık Sigorta, Chartis Sigorta’ya göre %31.9, Anadolu Sigorta’ya göre %10.2, Ziraat Sigorta’ya göre %0.1, Coface Sigorta’ya göre %57.9; Liberty Sigorta, Ziraat Sigorta’ya göre %1, Axa Sigorta’ya göre %11.2, Coface Sigorta’ya göre %87.8; Mapfre Genel Sigorta, Coface Sigorta’ya göre %31.3, Eureko Sigorta’ya göre %68.2, Axa Sigorta’ya göre %0.6; Ray Sigorta, Ergo Sigorta’ya göre % 17.6, Sbn Sigorta’ya göre % 71.8, Ziraat Sigorta’ya göre % 2.9, Axa Sigorta’ya göre % 4.3, Coface Sigorta’ya göre %3.4; Sompo Japan Sigorta, Eureko Sigorta’ya göre %27.6, Axa Sigorta’ya göre % 3.5, Aviva Sigorta’ya

göre % 10.5, Allianz Sigorta'ya göre %0.6, Sbn Sigorta'ya göre %57.8; Yapı Kredi Sigorta, Chartis Sigorta'ya göre %16.9, Coface Sigorta'ya göre % 6.7, Ziraat Sigorta'ya göre %1.1, Eureko Sigorta'ya göre % 29.4, Axa Sigorta'ya göre % 39.7, Zurich Sigorta'ya göre % 6.1 oranında çıktılarını artırırsa etkin olabilecektir.

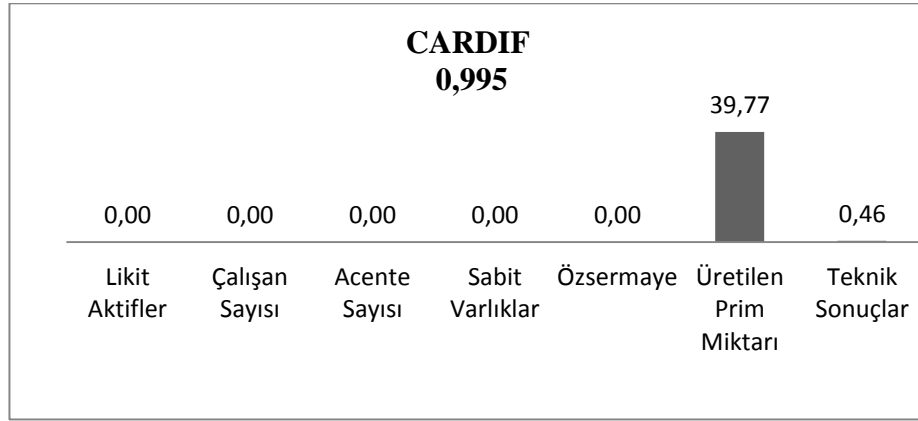
Tablo 4.8. Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren ve BCC modeli Sonucunda Göreli Etkin Olmayan Sigorta Şirketlerinin Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar (%)

	Girdi					Çıktı	
	Likit Aktifler	Çalışan Sayısı	Acente Sayısı	Sabit Varlıklar	Özsermaye	Üretilen Prim Miktarı	Teknik Sonuçlar
CARDIF	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39,77	0,46
EURO	0,00	-38,61	-39,36	-65,84	0,00	2,13	2,13
GENERALİ	0,00	-52,71	-29,56	-87,82	228544,78	4,90	4,90
HDI	0,00	0,00	-13,59	0,00	0,00	28507418,92	-71,15
HÜR	0,00	-73,58	-75,36	-59,04	0,00	2,20	2,20
IŞIK	0,00	-24,68	-78,63	0,00	-15,27	43,59	-17,45
LİBERTY	0,00	-53,44	-63,79	-61,40	0,00	214,95	93,02
MAPFRE GENEL	0,00	0,00	-75,00	-81,82	-56,07	5,80	2,81
RAY	0,00	-40,85	0,00	-54,31	0,00	7,98	7,98
SOMPO JAPAN	0,00	-22,81	-20,40	0,00	0,00	1,27	1,27
YAPI KREDİ	0,00	-50,59	0,00	0,00	0,00	9,71	9,71

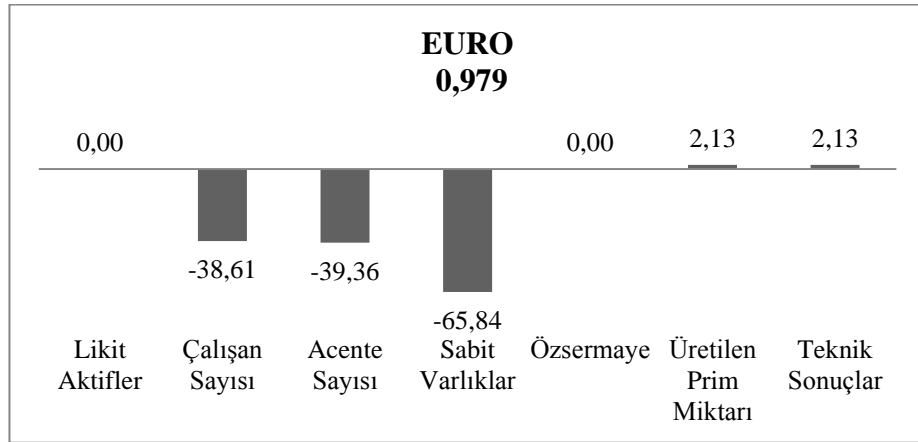
Tablo 4.8' de görüldüğü gibi şirketlerin büyük çoğunluğunun prim miktarlarını büyük ölçüde ve teknik sonuç anlamında önemli bir gelişme göstermesi gerektiği de

görülmektedir. Girdiler incelendiğinde ise, çoğu şirketin çalışan sayılarının sahip oldukları sabit varlıklar ve likit aktifler çoğu şirkette yeterli olduğu görülmektedir. Göreli olarak etkin olan diğer şirketler, daha az girdi kullanarak yeterli miktarda çıktı elde edebilmektedirler. Burada belirtilen, göreli etkin olmayan şirketlerin çıktı miktarlarını attırmanın yanı sıra, girdilerini de azaltmaları gerekmektedir.

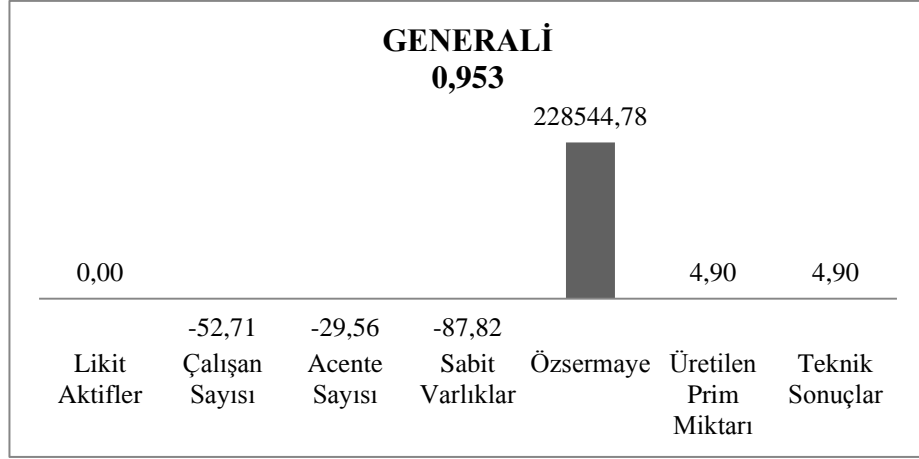
Aşağıda BCC modeline göre göreli olarak etkin olmayan sigorta şirketlerinin hedef değerlerine ulaşabilmeleri için girdi ve çıktılarında gerçekleşmesi gereken artış ve azalışlar % olarak grafikleştirilmiştir. Hayat dışı faaliyet alanındaki Türk sigorta şirketlerinin BCC modeline göre VZA etkinlik skorları ve tavsiyelerine yer verilmiştir. . Devamında bu sigorta şirketleri bu tavsiyeler uydıkları zaman daha etkin faaliyette bulunabileceklerdir.

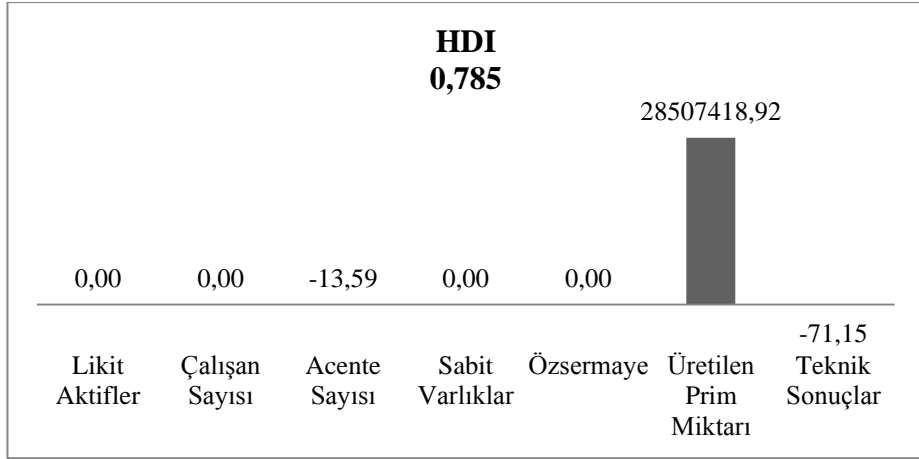
Şekil 4.16. CARDIF Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

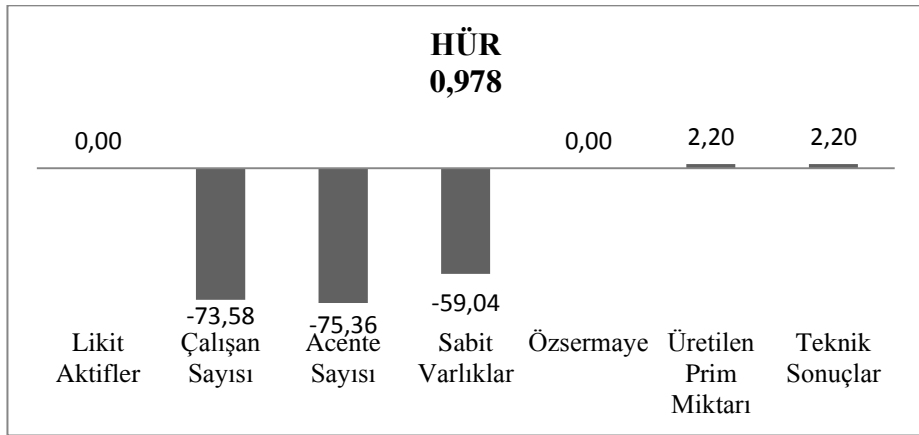
Şekil 4.17. EURO Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

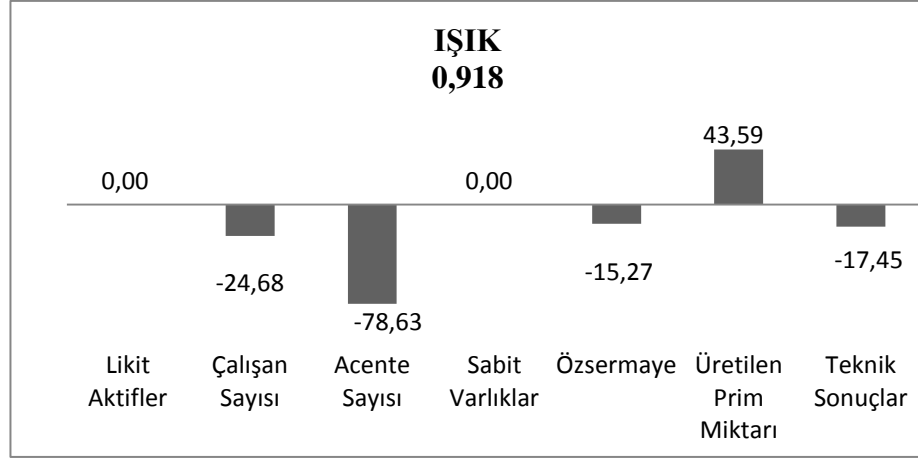
Şekil 4.18. GENERAL Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

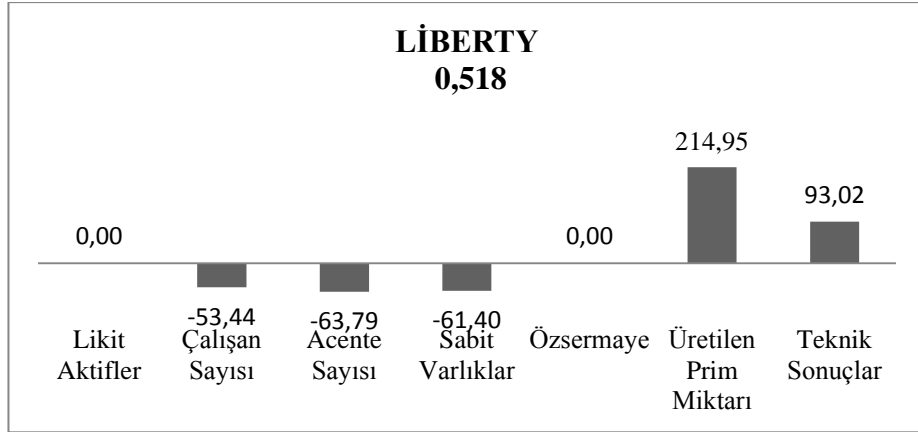
Şekil 4.19. HDI Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

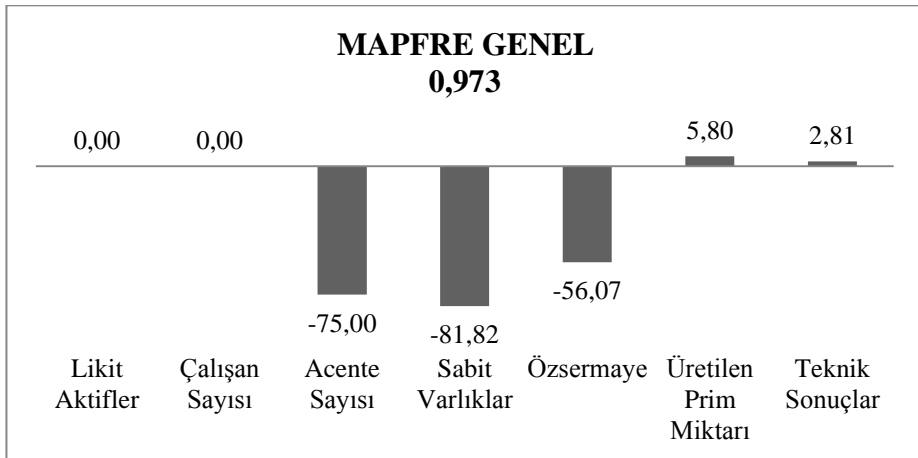
Şekil 4.20. HÜR Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

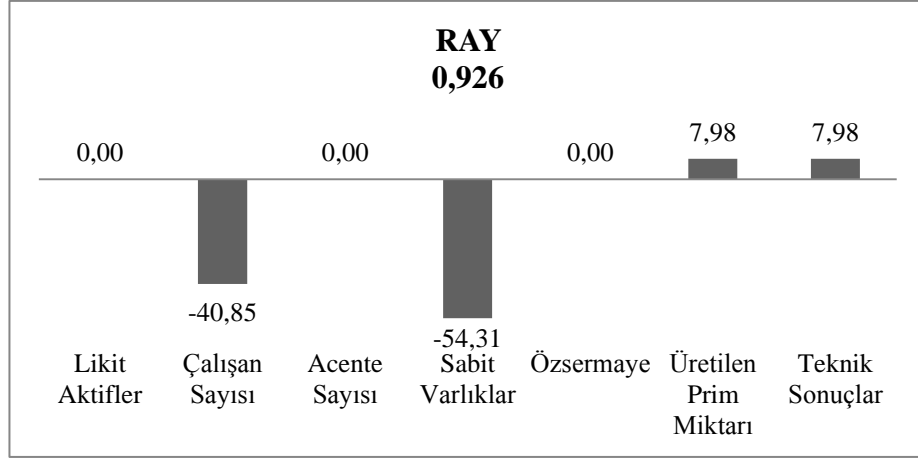
Şekil 4.21. İŞİK Sigorta Şirketinin BCC Modeline Göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri İçin Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

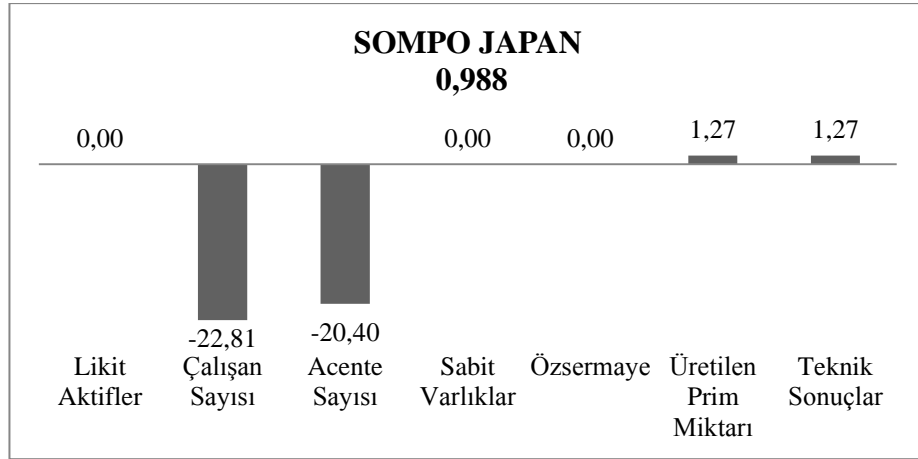
Şekil 4.22. LİBERTY Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

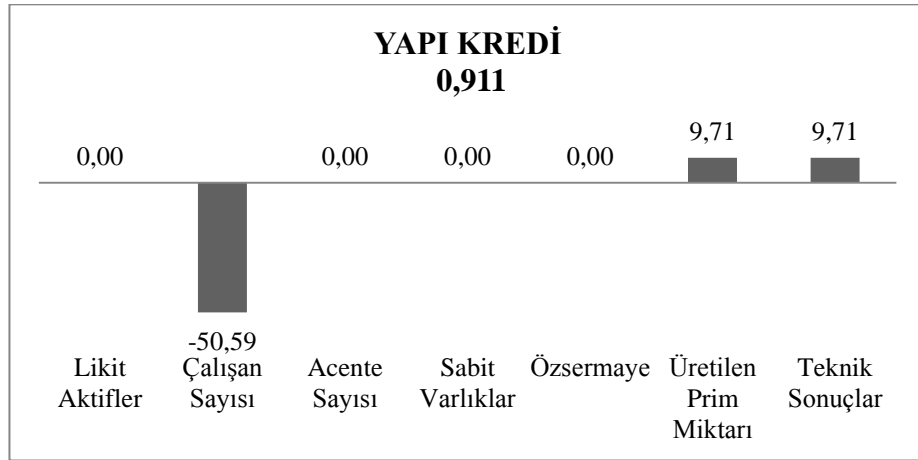
Şekil 4.23. MAPFRE GENEL Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Şekil 4.24. RAY Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Şekil 4.25. SOMPO JAPAN Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

Şekil 4.26. YAPI KREDİ Sigorta Şirketinin BCC modeline göre Hedef Değerlerine Ulaşabilmeleri için Girdi ve Çıktılarında Gerçekleşmesi Gereken Artış ve Azalışlar

SONUÇ

Etkin bir finansal piyasa, tasarrufların verimli yatırım alanlarına yönlendirilmesinde önemli rol oynar. Bu piyasalar, daha yüksek ekonomik etkinliğin elde edilmesi için etkin olmayan kişi veya şirketlerden, etkin olan kişi veya şirketlere doğru fon akışında aracılık görevi üstlenmektedir.

Ekonomik kalkınmışlığın sağlanmasında o piyasadaki tasarruf stokunun büyüklüğü son derece önemlidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde gelir düzeyinin düşük olması tasarruf artışını sınırlayan başlıca faktörlerden olduğu için kısıtlı tasarrufların ekonomik gelişmeye katkı sağlayacak verimli alanlara yönlendirilmesi daha da gerekli olmaktadır.

Tasarrufların etkin yatırımlara yönlendirilmesi alternatif yatırım alanlarına yönelik bilgilerin toplanarak profesyonelce analiz edilmesini gerektirir. İyi bir analiz yapabilmek için ise, bilgi birikimi, analiz yeteneği ve teknik donanım gerekmektedir. İşte tam da burada konuya kurumsal yatırımcılar dâhil olmaktadır. Tasarrufların bireysel olarak değerlendirilmesi yerine hukuki bir çerçevede kolektif ve organize bir şekilde yatırımlara dönüştürülmesine aracılık eden kuruluşlar kurumsal yatırımcıları oluşturmaktadır.

Kurumsal yatırımcıların işlevleri, küçük tasarruf sahiplerinin daha az risk ile daha çok getiri elde edebilmeleri, finansal piyasadaki yatırım süreçlerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak, finansal piyasada daha fazla ve uzun vadeli fon akışını sağlama, finansal derinliğin artmasına yardımcı olma, finansal piyasaların gelişmesi ile ekonomik gelişmişliği sağlama, şeklinde özetlenebilir.

Finansal piyasaların en önemli yatırımcı grubunu oluşturan kurumsal yatırımcılar genel olarak; yatırım fonları, yatırım ortaklıkları, sigorta şirketleri, sosyal güvenlik kuruluşları, portföy yönetim şirketleri ve emeklilik fonlarından oluşmaktadır.

Her insanın günlük yaşamında karşılaşılabileceği sosyal, ekonomik ve fiziksel riskler vardır. Sigortacılık literatüründe riziko olarak anılan bu riskler gerçekleştiğinde, bireyin toplumsal yaşamı olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Sigorta, bireyin yaşamında, karşı karşıya kalabileceği rizikoların gerçekleşme olasılığını aynı tür rizikoları bir paydada en aza indirme yoludur. Birey, sigortalanma ile üstünde taşıdığı bu tür riskleri sigorta şirketlerine devreder.

Sigorta ticari ve sınaî hayatın gelişmesine ve büyümesine yardım ederek girişimi kolaylaştırmakta, girişimcinin malvarlığını güvence altına alarak da, tüccar ve sanayicilerin işlerini geliştirme olanağı sağlamaktadır. Ayrıca sigorta rizikoların kötü sonuçlarının azaltılmasına, hatta ortadan kalkmasına, ticaret ve sanayi yatırımlarının gelişmesine yardımcı olmakta, böylece ekonomik koşulların iyileşmesine ve ekonomik kayıpları önleyerek de milli ekonominin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Ekonomik ve ticari riskleri azaltıcı, bazen de ortadan kaldırıcı roller üstlenen sigorta sayesinde büyük sanayi ve ticaret kuruluşları varlıklarını sürdürürlerken, yeni yeni kuruluşlar da daha cesur adımlarla iş hayatında yerlerini almaktadır. Yangın, nakliyat, kaza, mühendislik ve sorumluluk sigortaları sayesinde kişi ve kuruluşların mal varlıkları, can sigortaları ile de kişilerin hayatları ve sağlıkları güvence altına alınmaktadır.

Sigorta şirketleri gelişmiş ekonomilerde finansal piyasalarda kurumsal yatırımcı olarak büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, sigorta sektörünün gelişmişlik düzeyi, bir ülkenin gelişmişlik düzeyiyle büyük ilişki içerisinde. Ülke ekonomisine büyük katkılar sağlayabilecek potansiyele sahip bir sektör olan sigorta sektörünün gelişmesi, ekonominin gelişmesi için itici bir güç oluşturacaktır. Sektör tarafından oluşturulabilecek büyük tutarlı fonların mali piyasalara aktarılması da finansal piyasaların gelişmesinde temel etkenlerden birisi olacaktır.

Sigorta endüstrisi uluslararası bir ekonomi alanı olma özelliğinden dolayı yurt dışından sağlanan döviz getirileri sayesinde ödemeler dengesine olumlu etki yapabilen bir sektördür. Sigortacılık, ithalat ve ihracat konusu mal-nakliyat sigortaları, uluslararası kapasitenin kullanıldığı reasürans işlemleri ve ekonomik hareketlerin sınır ötesi olarak gerçekleştirilmesi sayesinde uluslararası ekonomik işbirliğine örnek oluşturmaktadır.

Bu çalışmada sigorta şirketlerinin yukarıda belirtilen fonksiyonlarını yerine getirmesinin önemi vurgulanarak, sektörün faaliyet etkinliğinin ve finansal piyasasında kurumsal yatırımcı olarak etkinliğinin ölçülmesiyle, sektörde faaliyet gösteren şirketlerin ne gibi iyileştirmeler yapmaları gerektiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaca yönelik olarak çalışmada; yatırımcı kavramı üzerinde durulmuş, sigorta sektörüyle ilgili temel bilgilere değinilmiş, sektörün işlevleri, yararları, ilkeleri ve branşları kısaca açıklanmıştır.

Etkinliğin öneminin artması ile birlikte, etkinliğin ölçümü için birçok yöntem kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda bu yöntemler içerisinde ilk kez CCR tarafından 1978 yılında kullanılan VZA ön plana çıkmaktadır. Birden fazla ve farklı ölçeklerde ölçülmüş ya da farklı ölçü birimlerine sahip girdi ve çıktılar, karşılaştırma yapmayı zorlaştırdığı durumlarda, karar alma birimlerinin görelî performansını ölçen doğrusal programlama tabanlı bir teknik olan VZA birçok sektörde kullanılmaktadır. Finans sektörü de bu yöntemin yoğun olarak kullanıldığı alanlardan biridir.

Çalışmanın son bölümünde sigorta sektörünün görelî etkinliği VZA yardımıyla ölçülmüş ve sektörün finans piyasasında kurumsal yatırımcı olarak rolü üzerinde durulmuştur. Ayrıca sektörün Türkiye ve dünyadaki durumu da karşılaştırılmıştır. Nihayetinde halen gerilerde olan Türk sigorta sektörünün, faaliyet etkinliğini artırması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Analiz çerçevesinde, çıktı yönelimli model esas alınmış ve 5 girdi değişkeni ve 2 çıktı değişkeni analize dâhil edilmiştir.

32 hayat dışı sigorta şirketine yapılan analiz sonucunda ortaya çıkan tablolar göstermektedir ki, asli işlevleri itibariyle hayat dışı branşlarda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin CCR modeline göre etkinlik değerleri % 20,2 ile % 96,4 arasında iken ortalama etkinlik değeri % 87,1, BCC modeline göre etkinlik değerleri % 51,8 ile % 99,5 arasında iken ortalama etkinlik değeri % 96,6 ve ortalama ölçek etkinliği değeri % 89,2' dir. Bu değerden, etkinsizliğin % 10,8' inin uygun ölçekte faaliyette bulunulmamasından, geri kalan kısmının ise yönetsel birtakım yetersizliklerden (teknik etkinsizlik) kaynaklandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

CCR modeli kullanılarak elde edilen sonuçlara göre 18 hayat dışı sigorta şirketi görelî olarak etkinken BCC modeli kullanılarak yapılan analizde ise 21 hayat dışı sigorta şirketi görelî olarak etkindir. Böylelikle CCR modeline göre % 43,75'i diğer şirketlere göre etkin değilken, bu rakam BCC modeline göre % 34,375'tir. Saptanan etkinlik seviyeleri, şirketlerin kaynak dağıtımını gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Buradan, analize dâhil edilen şirketlerden birçoğu halen üretilen prim, teknik kâr, mali kâr ve finansal piyasa araçlarına yatırım dengesini tam olarak kuramadıkları anlaşılmaktadır.

Çalışmada şirketlerin hangi şirketleri referans alabileceği ve girdi- çıktı değerlerinde ne gibi değişiklikler yapmaları gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, ölçüğe göre getiri özellikleri belirlenmiş ve bu sayede girdilerde yapılabilecek değişikliklerin çıktılara ne şekilde yansıtacağı ortaya konmuştur. Bunları göz önünde bulundurarak şirketler, çeşitli iyileştirmelerle etkinlik sınırına ulaşabileceklerdir.

Tüm işletmelerde olduğu gibi, bugüne kadar ülkemiz ekonomisi içinde önemli atılımlarda bulunmuş olan sigorta sektörü, işletme içi etkinliğin ölçülerek izlenmesi, performansın artırılmasına yönelik kararların alınmasında ve işletme faaliyetlerine yön verilmesinde önemli role sahiptir.

Sigorta sektörünün gelişmesine yardımcı olabilmek amacıyla VZA ve benzeri tekniklerle yapılacak araştırmalar ve performans ölçümleri, sektörde faaliyet gösteren şirketler açısından son derece önemlidir. Veri zarflama analizinin sağladığı bilgilerin, karar birimlerinin yöneticilerine, kısa dönemde üretim biriminin faaliyetlerine ilişkin hedeflerin belirlenmesinde, uzun dönemde ise konulan hedeflerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin izlenmesinde ve geleceğe yönelik yeni projelerin hayata geçirilmesinde yol göstereceği anlaşılmaktadır.

Bu sayede söz konusu şirketler araştırmalarda girdi-çıkıtı olarak belirlenen değerlerini hangi oranda arttırıp azaltmaları gerektiğini, yatırım ve şirket politikalarında ne gibi değişiklikler yaparak etkinlik sınırına ulaşabileceklerini, hangi şirketleri referans alabileceklerini görecekler, bu konuda iyileştirmeler yaparak sektörün ülkemizdeki gelişimini hızlandırabileceklerdir.

Özellikle sigorta şirketlerinin finansal piyasalarda kurumsal yatırımcı kimliğiyle değerlendirilmeleri ve buna yönelik farklı girdi çıktı kombinasyonları içeren analizlerin yapılması, sektörün mali kârlılığının artmasına neden olacaktır. Bu ölçüm ve izleme süreci sonunda, geleceğe yönelik projelerin geliştirilmesine temel teşkil edecek bilgilere ulaşılması da olanaklı hale gelmektedir. Dolayısıyla da finansal piyasalarda yaratılan fonlarla hem sektörün ülke ekonomisi içindeki yeri gittikçe artacak, hem de ülke ekonomisi küresel piyasada her geçen gün çok daha iyi bir konuma sahip olacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akal, Z. (2011). *İşletmelerde Performans Ölçümü ve Denetimi: Çok Yönlü Performans Göstergeleri*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Aydemir, Z., C. (2002). *Bölgesel Rekabet Edebilirlik Kapsamında İllerin Kaynak Kullanım Görece Verimlilikleri: Veri Zarflama Analizi Uygulaması*. Ankara: DPT Yayınları.
- Berk, N. (2001). *Sigortacılıkta Fon Yönetimi*. İstanbul: İMKB .
- Canbaş, S. ve Doğukanlı, H. (1997). *Finansal Piyasalar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Cooper, W. W., Lawrence M. S. ve Kaoru T. (2004). *Data Envelopment Analysis A Comprehensive Text with Models, Applications, References and DEA- Solver Software*. 5th ed. Massachusetts: Kluwer Academic Publishers.
- Çekin, İ. (1999). *Veri Zarflama Yönteminin Uygulamaya Hazırlanması*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Dağlar, H. (2007). *Kurumsal Yatırımcılar Olarak Emeklilik Yatırım Fonları ve Performanslarının Değerlendirilmesi*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.
- Davis, E.P. ve Steil, B. (2001) *Institutional Investors*. London: The MIT Press Cambridge.
- Erdoğan, O. ve Özer L. (1998). *Sermaye Piyasasında Kurumsal Yatırımcılar*. İstanbul İMKB.
- Esenbel, M., Erkin, M.O. ve Erdoğan, F., K. (2001). *Veri Zarflama Analizi ile Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sektöründe Faaliyet Gösteren Firmaların Etkinliğinin Karşılaştırılması*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Güvel, E., A. ve Öndaş Güvel, A. (2002). *Sigortacılık*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Müslümov, A. ve Aras, G. (2003). *Sermaye Piyasalarının Gelişmesinde Kurumsal Yatırımcıların Rolü: OECD Ülkeleri ve Türkiye Örneği*. İstanbul: Kurumsal Yatırımcılar Derneği Yayınları.
- Sarıkamış, C. (2000). *Sermaye Pazarları*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Şakar, S., Ü. (1997). *Sermaye Piyasası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tanör, R. (2000). *Türk Sermaye Piyasası*. İstanbul: Beta Yayınlar.

- Targan, Ü. (1994). *Sigorta Sektörünün Ekonomik İşlevi ve Fon Yaratma Kapasitesi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Tarım, A. (2001). *Veri Zarflama Analizi Matematiksel Programlama Tabanlı Görelî Etkinlik Ölçüm Yaklaşımı*. Ankara: Sayıştay Yayınları.
- Tarım, A. ve Cingi, S. (2000). *Türk Banka Sisteminde Performans Ölçümü*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayını, Araştırma Tebliğleri Serisi.
- Yolalan, R. (1993) *İşletmeler Arası Görelî Etkinlik Ölçümü*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Yavuz, İ. (2001). *Sağlık Sektöründe Etkinlik Ölçümü Veri Zarflama Analizine Dayalı Bir Uygulama*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.

Tezler

- Akpınar, Ç. (2007). *Tünel Risklerinin Sigortacılık Açısından İncelenmesi ve Sigortacıların Verebileceği Teminatlar Işığında Örnek Bir Uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü.
- Atamer, M. (2006). *Halka Açık Anonim Şirketlerde Kurumsal Yönetim Ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar Açısından Değerlendirilmesi*. (Uzmanlık Tezi). Ankara: T.C. Hazine Müsteşarlığı.
- Aydın, B. (2006). *Sigorta Sektöründe Mali Yeterlilik ve Türk Sigorta Sektörünün Analizi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü.
- Dağlar, H. (2006). *Türk Finansal Piyasalarında Kurumsal Yatırımcılar Olarak Emeklilik Yatırım Fonları ve Performanslarının Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hızlı, P.B. (2007). *Sigorta Sektörünün Gelişimi, Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi ve Türkiye Uygulaması*. (Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İleri, N.P. (2008). *5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu Açısından Sigorta Şirketlerinin Kuruluşu ve Faaliyete Geçmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü.

- İşseveroğlu, G. (2005). *Sigorta Şirketlerinde Finansal Başarının Ölçülmesi ve Bir Uygulama*. (Doktora Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabıyık, F. İ. (2006). *Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Aktif Pasif Yönetimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü.
- Kılınc, F.E. (2009). *Türk Sigorta Sektörünün Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Etkinliğinin Araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırer, H. (2007). *Veri Zarflama Analizi ve Sigorta Sektörü Üzerine Bir Uygulama*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, S. (2007). *Sigorta Şirketlerinin Etkinliğinin Veri Zarflama Analizi İle İncelenmesi*. (Yüksek lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşa, A. (2008). *Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Veri Zarflama Analizi Yöntemi İle Ölçülmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurtseven, S. S. (2007). *Türkiye’de Sermaye Piyasasında Kurumsal Yatırımcı Olarak Sigorta Şirketlerinin Faaliyet Etkinliğinin Veri Zarflama Analizi İle Ölçümü*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ağ siteleri

Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları (2011). Erişim Tarihi: 06.09.2011.

<http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=409&submenuheader=1>

Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları (2011). Erişim Tarihi: 09.09.2011.

<http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=206&submenuheader=1>

Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları (2008). Erişim Tarihi: 06.09.2011.

<http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=377&submenuheader=1>

Portföy Yönetim Şirketleri (2008). Erişim Tarihi: 20.09.2011.

<http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=447&submenuheader=-1>

Sosyal Güvenlik Kurumun (t.y.) Erişim Tarihi: 22.10.2011.

http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/kurumumuz!/ut/p/b1/hZPbcqowGIWfpQ9gSSLHS1BEhIRDEhVvHA4FRSkOeACeftOOF7vd0-7_LrNWMrO-f0XYCVth9x7fj0V8Pd

Sermaye Piyasası Kurulu (2010). Erişim Tarihi: 06.09.2011. <http://www.spk.gov.tr>

Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği (2006). Erişim Tarihi: 20.9.2011.

<http://www.tkyd.org.tr/T/yatirimci.aspx>.

Finansal Piyasalar ve Kurumlar (2007). http://www3.dogus.edu.tr/amuslumov/2007-8/ch1_Muslumov_FIN321.pdf

Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği (t.y.). Erişim Tarihi: 01.09.2012.

<http://www.tkyd.org.tr/T/default.aspx>

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği (TSPAKB) (t.y.). Erişim Tarihi : 20 Ocak 2012. “Yatırımcı Köşesi” <http://www.tspakb.org.tr/tr/Default.aspx?tabid=211>

TSRŞB (2005). Erişim Tarihi: 20 Ocak 2012. <http://www.tsb.org.tr/sayfa/sigorta-tanimlari#S1>

TSRŞB (2005). Erişim Tarihi: 20 Ocak 2012. <http://www.tsb.org.tr/sayfa/turkiyede-sigortacilik>

Makaleler

Akgiray, V. (2012). “İstanbul Finans Merkezi Gerçekleştirilebilir Bir Projedir”. *Hissedar*, Sayı: 9, 6- 11.

Aktaş, H. (2001). “İşletme Performansının Ölçümünde Veri Zarflama Analizi Yaklaşımı”. *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt: 1, 163-175.

Altan, M. (2010). “Türk Sigorta Sektöründe Etkinlik: Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Bir Uygulama”. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 185- 204.

Aras G. ve Müslümov A. (2005) “Kurumsal Yatırımcılar Ve Sermaye Piyasası Gelişmesi: Nedensellik İlişkisi Analizi”. *İMKB Dergisi*, 8 (29), 1- 17.

- Atan, M. (2003). "Türkiye Bankacılık Sektöründe Veri Zarflama Analizi ile Bilançoya Dayalı Mali Etkinlik ve Verimlilik Analizi". *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 48(14), 199- 211.
- Athanassopoulos, A.D. ve Shale, E. (1997). "Assessing The Comparative Efficiency Of Higher Education Institutions In The UK By Means Of Data Envelopment Analysis" [İngiltere'de Yükseköğretim kurumlarının Karşılaştırmalı Verimliliği Veri Zarflama Analizi Yoluyla Değerlendirme]. *Education Economics*, 5 (2), 117- 134.
- Başkaya, Z. ve Akar, C. (2005). "Sigorta Şirketlerinin Satış Performanslarının Veri Zarflama Analizi Yöntemiyle Belirlenmesi". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 15.
- Başpınar, A. (2005). "Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması". *Maliye Dergisi*, Sayı: 149, 5- 35.
- Charnes, A., Cooper, W.W. ve Rhodes, E. (1981). "Evaluating Program And Managerial Efficiency: An Application of Data Envelopment Analysis to Program Follow Through" [Değerlendirilmesi Programı Ve Yönetmel Verimlilik: Veri Zarflama Analizi Üzerine Bir Uygulama Programı Aracılığıyla Takip Edilmesi]. *Management Science*, 27(6), 668-697.
- Cooper, W.W., Seiford, L. M. ve Zhu, J. (1990). "Data Envelopment Analysis - History, Models and Interpretations" [Veri Zarflama Analizi - Tarih, Modelleri ve Yorumlar]. *Journal of Econometrics*, Sayı: 46, 1- 39.
- Çetintaş, H. ve Biçen, Ö.F. (2012). "Türkiye' de Sigorta sektörünün Etkinlik Analizi". *TİSK Akademi*, 7(14), 124- 154.
- Çiftçi, H. (2004). "Türk Sigorta Sektörünün Sorunları; DEA Analizi ile Türk Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Düzeylerinin Belirlenmesi". *Çukurova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 121- 149.
- Çoban, N. (2010). "Sigorta sektöründe Solvency II ve Yönetişim Sistemi" *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 89- 96.
- Dalkılıç, N. (2012). "Türkiye'de Hayat Dışı Sigorta sektöründe Etkinlik Analizi". *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 71- 90.

- Haas, D. , Murphy, F. ve Lancioni, R. (2003). “Managing Reverse Logistics Channels With Data Envelopment Analysis” [Veri Zarflama Analizi, Ulaştırma Journal ile Ters Lojistik Kanalları Yönetme]. *Transportation Journal*, 42 (3), 59- 69.
- Homburg, C. (2001). “Using Data Envelopment Analysis to Benchmark Activities” [Benchmark Etkinlikler için Veri Zarflama Analizi İle]. *Int. J. Production Economics*, Sayı: 73, 51- 58.
- Kaya, A., Öztürk, M. ve Özer, A. (2010). “Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım Sektörde ki İşletmelerin Veri Zarflama Analizi İle Etkinlik Ölçümü”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 24 (1), 129- 147.
- Kayalı, C. (2009). “Türkiye’de Hayat ve Bireysel Emeklilik Sigortasının Gelişimi ve Etkinlik Değerlemesi”. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 46 (529), 85.
- Kayalı, C.A. (2007). “2000- 2006 Döneminde Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Etkinlik Değerlendirmesi”. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), 104- 115.
- Kılıçkaplan, S. ve Karpat, G. (2004). “Türkiye Hayat Sigortası Sektöründe Etkinliğin İncelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1- 14.
- Özcan, A.İ. (2011). “Türkiye’de Hayat Dışı Sigorta Sektörünün 2002- 2009 Dönemi İtibariyle Etkinlik Analizi”. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 61- 78.
- Özer, A. Öztürk, M. ve Kaya, A. (2010). “ İşletmelerde etkinlik ve Performans Ölçmede VZA, Kümeleme ve TOPSIS Analizlerinin Kullanımı: İMKB İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 233- 260.
- Soba, M. ve Akcanlı, F. (2012). “Veri Zarflama Yöntemi Analizi ile İMKB’de Gıda, İçki ve Tütün Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Etkinliklerinin Değerlendirilmesi”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 14(2), 259- 274.
- Şenel, A. (2006). “Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik” *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*; 8(2), 297- 315.

- Tarım, S.A. ve Karan, M.B. (2001). “Performans Değerlendirme Veri Zarflama Analizi” *Devlet Denetleme International Journal Of*, 4 (28), 12- 14.
- Tetik, S. (2003). “İşletme Performansı Belirlemede Veri Zarflama Analizi”. *Celal Bayar Üniversitesi İİBF Yönetim ve Ekonomi*, 10 (2), 221- 229.
- Thanassoulis, E., Boussofiane, A. ve Dyson, R.G. (1996). “A Comparison of Data Envelopment Analysis and Ratio Analysis as Tools for Performance Assessment” [Performans DEĞERLEN araçları olarak Veri Zarflama Analizi ve Oran Analizi Karşılaştırılması]. *Omega*, 24 (3), 229- 244.
- Tomkins, C. ve Green, R. (1988). “An Experiment in the Use of Data Envelopment Analysis for Evaluating the Efficiency of UK University Departments of Accounting” [İngiltere Üniversitesi Bölümlerinin Verimliliği Değerlendirmek İçin Veri Zarflama Analizi Kullanımı], *Financial Accountability And Management*, 4 (2), 147- 164.
- Ulucan, A. (2002). “İSO 500 Şirketlerinin Etkinliklerinin Ölçülmesinde Veri Zarflama Analizi Yaklaşımı: Farklı Girdi Çıktı Bileşenleri ve Ölçeğe Göre Getiri Yaklaşımları ile Değerlendirmeler”. *Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 57 (2), 185- 202.

Mevzuat ve Süreli Yayınlar

- Bireysel Emeklilik Araçları Hakkında Yönetmelik
- Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik
- Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu
- Bireysel Emeklilik Sistemi Gelişim Raporu 2011
- Bireysel ve Kurumsal Portföylerin Performans Sunumuna, Performansa Dayalı Emeklilik Şirketlerinin Kuruluş Ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş Ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik
- Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği
- Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği

Kurumlar Vergisi Kanunu

Kurumsal Yatırımcılar Derneği, Aylık Bültenler

Portföy Yöneticiliği Faaliyetlerine Ve Bu Faaliyette Bulunacak Kurumlara İlişkin Esaslar Tebliği

Sermayesi Piyasası Kanunu

Sermaye Piyasası Kurulu, Haftalık ve Aylık Bültenler

Sigortacılık Kanunu

Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği, Aylık Bültenler

Ücretlendirme Ve Sıralama Faaliyetlerine İlişkin Esas Hakkında Tebliğ

Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği

Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği

Raporlar

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu (2010) Sigortacılık Ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Raporu Ankara: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı.

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu (2011) Sigortacılık Ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Raporu Ankara: T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı.

Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Biriliği. (2011). Faaliyet Raporu. İstanbul: TSRŞB.

EKLER**EK 1. Türkiye’ de 2010 Yılı İtibariyle Hayat Dışı Branşlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinin Faaliyet Etkinliği Analizine Dâhil Edilen Girdi ve Çıktı Değerleri**

		Çıktı 1	Çıktı 2	Girdi 1	Girdi 2	Girdi 3	Girdi 4
	Hayat Dışı Sigorta Şirketleri	Üretilen Prim Miktarı	Teknik Sonuçlar	Likit Aktifler	Çalışan Sayısı	Acente Sayısı	Sabit Varlıklar
1	ACE	21982	86582	27750	11	2	308
2	AKSİGORTA	886025	109099	10848	586	1511	43624
3	ALLIANZ	995784	136856	52550	575	1453	76749
4	ANADOLU	1420458	130627	423350	858	1574	46705
5	ANKARA	215783	32229	199800	226	800	2652
6	AVİVA	281815	62043	3735	221	823	1943
7	AXA	1518548	200311	610045	578	2000	37129
8	CARDIF	15993	89111	129069	34	3	1057
9	CHARTİS	173585	93673	129963	192	288	1400
10	COFACE	17991	92143	5465	27	4	265
11	DEMİR	10666	84353	171904	40	152	1265
12	DUBAİ GROUP	128022	57609	165589	120	421	3460
13	ERGO	693651	25779	320426	514	1449	41658
14	EUREKO	618403	141159	19285	555	284	14294
15	EURO	59077	88117	29561	69	273	4884
16	GENERALİ	85234	86309	50343	112	334	20428

17	GROUPAMA	693874	102761	8149	414	3484	360247
18	GÜNEŞ	737368	78966	18976	567	1760	150992
19	HALK	155691	91752	11552	169	483	2861
20	HDI	223628	1	38183	210	936	4138
21	HÜR	52992	85623	91329	151	794	3969
22	IŞIK	118242	89655	51196	177	576	2052
23	LİBERTY	59785	54063	144641	192	631	11437
24	MAPFRE GENEL	411788	122708	18264	390	824	55180
25	NEOVA	61982	74426	228	64	303	2210
26	RAY	252374	67315	308313	273	786	26290
27	SBN	109956	74560	19982	60	619	4246
28	SOMPO JAPAN	318585	95159	38792	304	755	8346
29	TÜRK NİPPON	21298	74502	26847	47	157	1776
30	YAPI KREDİ	758182	134066	354616	905	945	19473
31	ZİRAAT	172593	96438	7183280	69	2	680
32	ZURİCH	231227	47238	26901	316	292	4159

EK 2. VZA'nın BCC Modelinde Şirket Bazında Sonuçları

Şirket 1 (ACE)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	21982.286	0.000	0.000	21982.286
Çıktı	2	86582.407	0.000	0.000	86582.407
Girdi	1	27749.502	0.000	0.000	27749.502
Girdi	2	11.000	0.000	0.000	11.000
Girdi	3	2.000	0.000	0.000	2.000
Girdi	4	307.939	0.000	0.000	307.939
Girdi	5	11364.582	0.000	0.000	11364.582

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

1 1.000

Şirket 2 (AKSİGORTA)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	886024.891	0.000	0.000	886024.891
Çıktı	2	109099.022	0.000	0.000	109099.022

Girdi	1	10848.006	0.000	0.000	10848.006
Girdi	2	586.000	0.000	0.000	586.000
Girdi	3	1511.000	0.000	0.000	1511.000
Girdi	4	43624.347	0.000	0.000	43624.347
Girdi	5	371644.406	0.000	0.000	371644.406

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

2 1.000

Şirket 3 (ALLIANZ)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	995784.224	0.000	0.000	995784.224
Çıktı	2	136856.126	0.000	0.000	136856.126
Girdi	1	52550.224	0.000	0.000	52550.224
Girdi	2	575.000	0.000	0.000	575.000
Girdi	3	1453.000	0.000	0.000	1453.000
Girdi	4	76749.062	0.000	0.000	76749.062
Girdi	5	366898.750	0.000	0.000	366898.750

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

3 1.000

Şirket 4 (ANADOLU)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 0.923 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	1420457.693	0.000	0.000	1420457.693
Çıktı	2	130626.648	0.000	0.000	130626.648
Girdi	1	423350.071	0.000	0.000	423350.071
Girdi	2	858.000	0.000	0.000	858.000
Girdi	3	1574.000	0.000	0.000	1574.000
Girdi	4	46704.799	0.000	0.000	46704.799
Girdi	5	848546.850	0.000	0.000	848546.850

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

4 1.000

Şirket 5 (ANKARA)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	215783.493	0.000	0.000	215783.493
Çıktı	2	32228.722	0.000	0.000	32228.722
Girdi	1	199799.686	0.000	0.000	199799.686

Girdi	2	226.000	0.000	0.000	226.000
Girdi	3	800.000	0.000	0.000	800.000
Girdi	4	2651.738	0.000	0.000	2651.738
Girdi	5	32199.844	0.000	0.000	32199.844

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

5 1.000

Şirket 6 (AVİVA)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	281814.733	0.000	0.000	281814.733
Çıktı	2	62042.998	0.000	0.000	62042.998
Girdi	1	3735.317	0.000	0.000	3735.317
Girdi	2	221.000	0.000	0.000	221.000
Girdi	3	823.000	0.000	0.000	823.000
Girdi	4	1942.606	0.000	0.000	1942.606
Girdi	5	75923.430	0.000	0.000	75923.430

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

6 1.000

Şirket 7 (AXA)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran	Değişken Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	1518548.452	0.000	0.000	1518548.452
Çıktı	2	200311.023	0.000	0.000	200311.023
Girdi	1	610044.949	0.000	0.000	610044.949
Girdi	2	578.000	0.000	0.000	578.000
Girdi	3	2000.000	0.000	0.000	2000.000
Girdi	4	37129.222	0.000	0.000	37129.222
Girdi	5	571475.530	0.000	0.000	571475.530

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

7 1.000

Şirket 8 (CARDIF)

Teknik Etkinlik= 0.995

Ölçek Etkinliği = 0.709 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran	Değişken Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	15993.267	72.933	6287.703	22353.903
Çıktı	2	89111.284	406.368	0.000	89517.653
Girdi	1	129069.140	0.000	0.000	129069.140
Girdi	2	34.000	0.000	-14.088	19.912
Girdi	3	3.000	0.000	0.000	3.000

Girdi	4	1057.319	0.000	-765.193	292.126
Girdi	5	16565.512	0.000	-3720.699	12844.813

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

10 0.500

1 0.484

31 0.016

Şirket 9 (CHARTİS)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken	Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin		
	Değer	Hareket	Hareket	Değer	
Çıktı 1	173585.441	0.000	0.000	173585.441	
Çıktı 2	93673.460	0.000	0.000	93673.460	
Girdi 1	129963.191	0.000	0.000	129963.191	
Girdi 2	192.000	0.000	0.000	192.000	
Girdi 3	288.000	0.000	0.000	288.000	
Girdi 4	1400.392	0.000	0.000	1400.392	
Girdi 5	64404.772	0.000	0.000	64404.772	

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

9 1.000

Şirket 10 (COFACE)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	17991.312	0.000	0.000	17991.312
Çıktı	2	92143.104	0.000	0.000	92143.104
Girdi	1	5465.417	0.000	0.000	5465.417
Girdi	2	27.000	0.000	0.000	27.000
Girdi	3	4.000	0.000	0.000	4.000
Girdi	4	264.619	0.000	0.000	264.619
Girdi	5	13643.890	0.000	0.000	13643.890

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

10 1.000

Şirket 11 (DEMİR)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	10666.087	0.000	0.000	10666.087
Çıktı	2	84352.836	0.000	0.000	84352.836
Girdi	1	171904.326	0.000	0.000	171904.326
Girdi	2	40.000	0.000	0.000	40.000
Girdi	3	152.000	0.000	0.000	152.000

Girdi	4	1265.415	0.000	0.000	1265.415
Girdi	5	4514.675	0.000	0.000	4514.675

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

11 1.000

Şirket 12 (DUBAİ GROUP)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği= 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	128021.827	0.000	0.000	128021.827
Çıktı	2	57608.729	0.000	0.000	57608.729
Girdi	1	165589.340	0.000	0.000	165589.340
Girdi	2	120.000	0.000	0.000	120.000
Girdi	3	421.000	0.000	0.000	421.000
Girdi	4	3460.049	0.000	0.000	3460.049
Girdi	5	2929.097	0.000	0.000	2929.097

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

12 1.000

Şirket 13 (ERGO)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	693650.838	0.000	0.000	693650.838
Çıktı	2	25779.249	0.000	0.000	25779.249
Girdi	1	320426.485	0.000	0.000	320426.485
Girdi	2	514.000	0.000	0.000	514.000
Girdi	3	1449.000	0.000	0.000	1449.000
Girdi	4	41658.445	0.000	0.000	41658.445
Girdi	5	104954.055	0.000	0.000	104954.055

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

13 1.000

Şirket 14 (EUREKO)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	618402.777	0.000	0.000	618402.777
Çıktı	2	141158.980	0.000	0.000	141158.980
Girdi	1	19284.717	0.000	0.000	19284.717
Girdi	2	555.000	0.000	0.000	555.000
Girdi	3	284.000	0.000	0.000	284.000
Girdi	4	14294.252	0.000	0.000	14294.252
Girdi	5	299204.206	0.000	0.000	299204.206

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

14 1.000

Şirket 15 (EURO)

Teknik Etkinlik= 0.979

Ölçek Etkinliği = 0.711 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

	Değişken	Asıl Değer	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
			Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	59077.430	1259.977	0.000	60337.407
Çıktı	2	88117.279	1879.326	0.000	89996.605
Girdi	1	29561.396	0.000	0.000	29561.396
Girdi	2	69.000	0.000	-26.640	42.360
Girdi	3	273.000	0.000	-107.464	165.536
Girdi	4	4884.127	0.000	-3215.801	1668.327
Girdi	5	21102.135	0.000	0.000	21102.135

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

10 0.769

31 0.002

7 0.015

27 0.214

Şirket 16 (GENERALİ)

Teknik Etkinlik= 0.953

Ölçek Etkinliği = 0.682 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	85233.608	4179.299	0.000	89412.907
Çıktı	2	86309.381	4232.048	0.000	90541.429
Girdi	1	50342.683	0.000	0.000	50342.683
Girdi	2	112.000	0.000	-59.034	52.966
Girdi	3	334.000	0.000	-98.740	235.260
Girdi	4	20428.022	0.000	-17940.764	2487.258
Girdi	5	29412.864	0.000	0.000	29412.864

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

27	0.278
31	0.003
7	0.030
10	0.689

Şirket 17 (GROUPAMA)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	693874.218	0.000	0.000	693874.218
Çıktı	2	102761.283	0.000	0.000	102761.283
Girdi	1	8149.393	0.000	0.000	8149.393

Girdi	2	414.000	0.000	0.000	414.000
Girdi	3	3484.000	0.000	0.000	3484.000
Girdi	4	360247.351	0.000	0.000	360247.351
Girdi	5	549608.012	0.000	0.000	549608.012

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

17 1.000

Şirket 18 (GÜNEŞ)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 0.964 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	737368.263	0.000	0.000	737368.263
Çıktı	2	78966.072	0.000	0.000	78966.072
Girdi	1	18976.373	0.000	0.000	18976.373
Girdi	2	567.000	0.000	0.000	567.000
Girdi	3	1760.000	0.000	0.000	1760.000
Girdi	4	150991.701	0.000	0.000	150991.701
Girdi	5	242316.557	0.000	0.000	242316.557

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

18 1.000

Şirket 19 (HALK)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 0.810 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran	Değişken Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	155690.844	0.000	0.000	155690.844
Çıktı	2	91751.563	0.000	0.000	91751.563
Girdi	1	11551.867	0.000	0.000	11551.867
Girdi	2	169.000	0.000	0.000	169.000
Girdi	3	483.000	0.000	0.000	483.000
Girdi	4	2860.579	0.000	0.000	2860.579
Girdi	5	57425.632	0.000	0.000	57425.632

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

19 1.000

Şirket 20 (HDI)

Teknik Etkinlik= 0.785

Ölçek Etkinliği = 0.965 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran	Değişken Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	223627.877	61162.237	0.000	284790.114
Çıktı	2	0.999	0.273	64517.290	64518.562
Girdi	1	38182.788	0.000	0.000	38182.788
Girdi	2	210.000	0.000	0.000	210.000
Girdi	3	936.000	0.000	-127.221	808.779

Girdi	4	4138.298	0.000	0.000	4138.298
Girdi	5	72454.680	0.000	0.000	72454.680

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

13	0.030
6	0.762
7	0.018
27	0.115
12	0.076

Şirket 21 (HÜR)

Teknik Etkinlik= 0.978

Ölçek Etkinliği = 0.610 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken	Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
	Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı 1	52991.870	1166.532	0.000	54158.402
Çıktı 2	85623.205	1884.860	0.000	87508.065
Girdi 1	91329.170	0.000	0.000	91329.170
Girdi 2	151.000	0.000	-111.109	39.891
Girdi 3	794.000	0.000	-598.334	195.666
Girdi 4	3969.425	0.000	-2343.513	1625.912
Girdi 5	15314.561	0.000	0.000	15314.561

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

27	0.296
7	0.005

31 0.011

10 0.688

Şirket 22 (IŞIK)

Teknik Etkinlik= 0.918

Ölçek Etkinliği = 0.553 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

	Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
			Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	118242.174	10495.423	0.000	128737.597	
Çıktı	2	89655.269	7957.990	0.000	97613.258	
Girdi	1	51196.471	0.000	0.000	51196.471	
Girdi	2	177.000	0.000	-43.679	133.321	
Girdi	3	576.000	0.000	-452.920	123.080	
Girdi	4	2052.486	0.000	0.000	2052.486	
Girdi	5	69471.395	0.000	-10607.725	58863.670	

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

9 0.319

14 0.102

31 0.001

10 0.579

Şirket 23 (LIBERTY)

Teknik Etkinlik= 0.518

Ölçek Etkinliği = 0.391 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	59784.874	55610.568	72896.344	188291.787
Çıktı	2	54063.058	50288.261	0.000	104351.319
Girdi	1	144640.916	0.000	0.000	144640.916
Girdi	2	192.000	0.000	-102.613	89.387
Girdi	3	631.000	0.000	-402.530	228.470
Girdi	4	11436.696	0.000	-7021.803	4414.893
Girdi	5	76575.393	0.000	0.000	76575.393

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

31	0.010
7	0.112
10	0.878

Şirket 24 (MAPFRE GENEL)

Teknik Etkinlik= 0.973

Ölçek Etkinliği = 0.755 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	411788.338	11583.362	12286.189	435657.889
Çıktı	2	122708.404	3451.715	0.000	126160.118
Girdi	1	18263.876	0.000	0.000	18263.876
Girdi	2	390.000	0.000	0.000	390.000

Girdi	3	824.000	0.000	-617.979	206.021
Girdi	4	55180.354	0.000	-45146.180	10034.174
Girdi	5	481239.084	0.000	-269820.584	211418.499

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

10	0.313
14	0.682
7	0.006

Şirket 25 (NEOVA)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	61982.035	0.000	0.000	61982.035
Çıktı	2	74426.109	0.000	0.000	74426.109
Girdi	1	228.299	0.000	0.000	228.299
Girdi	2	64.000	0.000	0.000	64.000
Girdi	3	303.000	0.000	0.000	303.000
Girdi	4	2209.644	0.000	0.000	2209.644
Girdi	5	10605.490	0.000	0.000	10605.490

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

25	1.000
----	-------

Şirket 26 (RAY)

Teknik Etkinlik= 0.926

Ölçek Etkinliği = 0.763 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken	Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
	Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı 1	252374.228	20143.603	0.000	272517.831
Çıktı 2	67314.517	5372.803	0.000	72687.320
Girdi 1	308313.113	0.000	0.000	308313.113
Girdi 2	273.000	0.000	-111.526	161.474
Girdi 3	786.000	0.000	0.000	786.000
Girdi 4	26289.696	0.000	-14276.672	12013.024
Girdi 5	51511.337	0.000	0.000	51511.337

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

13	0.176
27	0.718
31	0.029
7	0.043
10	0.034

Şirket 27 (SBN)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken	Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
	Değer	Hareket	Hareket	Değer

Çıktı	1	109955.743	0.000	0.000	109955.743
Çıktı	2	74559.501	0.000	0.000	74559.501
Girdi	1	19982.355	0.000	0.000	19982.355
Girdi	2	60.000	0.000	0.000	60.000
Girdi	3	619.000	0.000	0.000	619.000
Girdi	4	4246.312	0.000	0.000	4246.312
Girdi	5	9463.291	0.000	0.000	9463.291

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

27 1.000

Şirket 28 (SOMPO JAPAN)

Teknik Etkinlik= 0.988

Ölçek Etkinliği = 0.856 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	318584.875	4030.492	0.000	322615.367
Çıktı	2	95159.046	1203.879	0.000	96362.926
Girdi	1	38791.983	0.000	0.000	38791.983
Girdi	2	304.000	0.000	-69.348	234.652
Girdi	3	755.000	0.000	-154.041	600.959
Girdi	4	8345.566	0.000	0.000	8345.566
Girdi	5	118094.457	0.000	0.000	118094.457

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

14	0.276
7	0.035
6	0.105
3	0.006
27	0.578

Şirket 29 (TÜRK NİPPON)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken	Gerçek	Radial	Arttıran Değişken Tahmin	
	Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı 1	21297.683	0.000	0.000	21297.683
Çıktı 2	74501.783	0.000	0.000	74501.783
Girdi 1	26847.172	0.000	0.000	26847.172
Girdi 2	47.000	0.000	0.000	47.000
Girdi 3	157.000	0.000	0.000	157.000
Girdi 4	1775.566	0.000	0.000	1775.566
Girdi 5	7994.806	0.000	0.000	7994.806

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

29	1.000
----	-------

Şirket 30 (YAPI KREDİ)

Teknik Etkinlik= 0.911

Ölçek Etkinliği = 0.854 (Ölçeğe Göre Azalan Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	758182.493	73652.912	0.000	831835.405
Çıktı	2	134066.443	13023.756	0.000	147090.199
Girdi	1	354616.351	0.000	0.000	354616.351
Girdi	2	905.000	0.000	-457.870	447.130
Girdi	3	945.000	0.000	0.000	945.000
Girdi	4	19472.738	0.000	0.000	19472.738
Girdi	5	330212.608	0.000	0.000	330212.608

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

9	0.169
10	0.067
31	0.011
14	0.294
7	0.397
32	0.061

Şirket 31 (ZİRAAT)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	172592.595	0.000	0.000	172592.595

Çıktı	2	96437.972	0.000	0.000	96437.972
Girdi	1	7183279.942	0.000	0.000	7183279.942
Girdi	2	69.000	0.000	0.000	69.000
Girdi	3	2.000	0.000	0.000	2.000
Girdi	4	679.938	0.000	0.000	679.938
Girdi	5	33034.246	0.000	0.000	33034.246

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

31 1.000

Şirket 32 (ZURİCH)

Teknik Etkinlik= 1.000

Ölçek Etkinliği = 1.000 (Ölçeğe Göre Sabit Getiri)

ÖZET:

Değişken		Gerçek	Radial	Arttıran Değişken	Tahmin
		Değer	Hareket	Hareket	Değer
Çıktı	1	231226.701	0.000	0.000	231226.701
Çıktı	2	47237.514	0.000	0.000	47237.514
Girdi	1	26901.027	0.000	0.000	26901.027
Girdi	2	316.000	0.000	0.000	316.000
Girdi	3	292.000	0.000	0.000	292.000
Girdi	4	4159.131	0.000	0.000	4159.131
Girdi	5	49321.714	0.000	0.000	49321.714

Emsal Şirketler ve Ağırlıkları

32 1.000

EK 3. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin CCR Modeline Göre Sonuçlar, Hedefler ve Potansiyel İyileştirme Değerleri

KVB	Etkinlik Değeri	Girdi/Çıktı	Model Çıktıları			
			Gerçek	Hedef	Fark	İyileşme %
ACE	1	Likit Aktifler	27749,502	27749,502	0	0,00
		Çalışan Sayısı	11	11	0	0,00
		Acente Sayısı	2	2	0	0,00
		Sabit Varlıklar	307,939	307,939	0	0,00
		Özsermaye	11364,582	11364,582	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	21982,286	21982,286	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	86582,407	86582,407	0	0,00
AKSİGORTA	1	Likit Aktifler	10848,006	10848,006	0	0,00
		Çalışan Sayısı	586	586	0	0,00
		Acente Sayısı	1511	1511	0	0,00
		Sabit Varlıklar	43624,347	43624,347	0	0,00
		Özsermaye	371644,406	371644,406	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	886024,891	886024,891	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	109099,022	109099,022	0	0,00
ALLIANZ	1	Likit Aktifler	52550,224	52550,224	0	0,00
		Çalışan Sayısı	575	575	0	0,00
		Acente Sayısı	1453	1453	0	0,00
		Sabit Varlıklar	76749,062	76749,062	0	0,00
		Özsermaye	366898,75	366898,75	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	995784,224	995784,224	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	136856,126	136856,126	0	0,00
ANADOLU	0,923	Likit Aktifler	423350,071	423350,071	0	0,00
		Çalışan Sayısı	858	858	0	0,00
		Acente Sayısı	1574	1574	0	0,00
		Sabit Varlıklar	46704,799	36912,469	-9792,33	-20,97
		Özsermaye	848546,85	635753,192	-212793,66	-25,08
		Üretilen Prim Miktarı	1420457,693	1538673,824	118216,13	8,32
		Teknik Sonuçlar	130626,648	255614,309	124987,66	95,68
ANKARA	1	Likit Aktifler	199799,686	199799,686	0	0,00
		Çalışan Sayısı	226	226	0	0,00
		Acente Sayısı	800	800	0	0,00
		Sabit Varlıklar	2651,738	2651,738	0	0,00
		Özsermaye	32199,844	32199,844	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	215783,493	215783,493	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	32228,722	32228,722	0	0,00

AVİVA	1	Likit Aktifler	3735,317	3735,317	0	0,00
		Çalışan Sayısı	221	221	0	0,00
		Acente Sayısı	823	823	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1942,606	1942,606	0	0,00
		Özsermaye	75923,43	75923,43	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	281814,733	281814,733	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	62042,998	62042,998	0	0,00
AXA	1	Likit Aktifler	610044,949	610044,949	0	0,00
		Çalışan Sayısı	578	578	0	0,00
		Acente Sayısı	2000	2000	0	0,00
		Sabit Varlıklar	37129,222	37129,222	0	0,00
		Özsermaye	571475,53	571475,53	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	1518548,452	1518548,452	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	200311,023	200311,023	0	0,00
CARDİF	0,706	Likit Aktifler	129069,14	40539,021	-88530,119	-68,59
		Çalışan Sayısı	34	16,054	-17,946	-52,78
		Acente Sayısı	3	3	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1057,319	449,506	-607,813	-57,49
		Özsermaye	16565,512	16565,512	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	15993,267	32043,425	16050,158	100,36
		Teknik Sonuçlar	89111,284	126234,292	37123,008	41,66
CHARİS	1	Likit Aktifler	129963,191	129963,191	0	0,00
		Çalışan Sayısı	192	192	0	0,00
		Acente Sayısı	288	288	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1400,392	1400,392	0	0,00
		Özsermaye	64404,772	64404,772	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	173585,441	173585,441	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	93673,46	93673,46	0	0,00
COFACE	1	Likit Aktifler	5465,417	5465,417	0	0,00
		Çalışan Sayısı	27	27	0	0,00
		Acente Sayısı	4	4	0	0,00
		Sabit Varlıklar	264,619	264,619	0	0,00
		Özsermaye	13643,89	13643,89	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	17991,312	17991,312	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	92143,104	92143,104	0	0,00
DEMİR	1	Likit Aktifler	171904,326	171904,326	0	0,00
		Çalışan Sayısı	40	40	0	0,00
		Acente Sayısı	152	152	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1265,415	1265,415	0	0,00
		Özsermaye	4514,675	4514,675	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	10666,087	10666,087	0	0,00

		Teknik Sonuçlar	84352,836	84352,836	0	0,00
DUBAİ GROUP	1	Likit Aktifler	165589,34	165589,34	0	0,00
		Çalışan Sayısı	120	120	0	0,00
		Acente Sayısı	421	421	0	0,00
		Sabit Varlıklar	3460,049	3460,049	0	0,00
		Özsermaye	2929,097	2929,097	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	128021,827	128021,827	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	57608,729	57608,729	0	0,00
ERGO	1	Likit Aktifler	320426,485	320426,485	0	0,00
		Çalışan Sayısı	514	514	0	0,00
		Acente Sayısı	1449	1449	0	0,00
		Sabit Varlıklar	41658,445	41658,445	0	0,00
		Özsermaye	104954,055	104954,055	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	693650,838	693650,838	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	25779,249	25779,249	0	0,00
EUREKO	1	Likit Aktifler	19284,717	19284,717	0	0,00
		Çalışan Sayısı	555	555	0	0,00
		Acente Sayısı	284	284	0	0,00
		Sabit Varlıklar	14294,252	14294,252	0	0,00
		Özsermaye	299204,206	299204,206	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	618402,777	618402,777	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	141158,98	141158,98	0	0,00
EURO	0,696	Likit Aktifler	29561,396	29561,396	0	0,00
		Çalışan Sayısı	69	69	0	0,00
		Acente Sayısı	273	273	0	0,00
		Sabit Varlıklar	4884,127	2402,37	-2481,757	-50,81
		Özsermaye	21102,135	21102,135	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	59077,43	84908,89	25831,46	43,72
		Teknik Sonuçlar	88117,279	126646,341	38529,062	43,72
GENERALİ	0,65	Likit Aktifler	50342,683	50342,683	0	0,00
		Çalışan Sayısı	112	112	0	0,00
		Acente Sayısı	334	334	0	0,00
		Sabit Varlıklar	20428,022	3963,251	-16464,771	-80,60
		Özsermaye	29412,864	29412,864	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	85233,608	131096,017	45862,409	53,81
		Teknik Sonuçlar	86309,381	132750,64	46441,259	53,81
GROUPAMA	1	Likit Aktifler	8149,393	8149,393	0	0,00
		Çalışan Sayısı	414	414	0	0,00
		Acente Sayısı	3484	3484	0	0,00
		Sabit Varlıklar	360247,351	360247,351	0	0,00
		Özsermaye	549608,012	549608,012	0	0,00

		Üretilen Prim Miktarı	693874,218	693874,218	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	102761,283	102761,283	0	0,00
GÜNEŞ	0,964	Likit Aktifler	18976,373	18976,373	0	0,00
		Çalışan Sayısı	567	567	0	0,00
		Acente Sayısı	1760	1760	0	0,00
		Sabit Varlıklar	150991,701	20343,554	-130648,15	-86,53
		Özsermaye	242316	242316	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	737368,263	764611,385	27243,122	3,69
		Teknik Sonuçlar	78966,072	152010,679	73044,607	92,50
HALK	0,81	Likit Aktifler	11551,867	11551,867	0	0,00
		Çalışan Sayısı	169	169	0	0,00
		Acente Sayısı	483	483	0	0,00
		Sabit Varlıklar	2860,579	2860,579	0	0,00
		Özsermaye	57425,632	57425,632	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	155690,844	192188,357	36497,513	23,44
		Teknik Sonuçlar	91751,563	113260,238	21508,675	23,44
HDI	0,758	Likit Aktifler	38182,788	38182,788	0	0,00
		Çalışan Sayısı	210	210	0	0,00
		Acente Sayısı	936	936	0	0,00
		Sabit Varlıklar	4138,298	4138,298	0	0,00
		Özsermaye	72454,68	72454,68	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	223627,877	295051,781	71423,904	31,94
		Teknik Sonuçlar	0,999	84561,163	84560,164	8464480,88
HÜR	0,597	Likit Aktifler	91329,17	91329,17	0	0,00
		Çalışan Sayısı	151	104,491	-46,509	-30,80
		Acente Sayısı	794	421,733	-372,267	-46,89
		Sabit Varlıklar	3969,425	3969,425	0	0,00
		Özsermaye	15314,561	15314,561	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	52991,87	88758,142	35766,272	67,49
		Teknik Sonuçlar	85623,205	143413,634	57790,429	67,49
IŞIK	0,508	Likit Aktifler	51196,471	51196,471	0	0,00
		Çalışan Sayısı	177	177	0	0,00
		Acente Sayısı	576	576	0	0,00
		Sabit Varlıklar	2052,486	2052,486	0	0,00
		Özsermaye	69471,395	69471,395	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	118242,174	232671,771	114429,6	96,78
		Teknik Sonuçlar	89655,269	176419,711	86764,442	96,78
LİBERTY	0,202	Likit Aktifler	144640,916	144640,916	0	0,00
		Çalışan Sayısı	192	192	0	0,00
		Acente Sayısı	631	631	0	0,00

		Sabit Varlıklar	76575,393	76575,393	0	0,00
		Özsermaye	11436,696	11436,696	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	59784,874	295268,845	235483,97	393,89
		Teknik Sonuçlar	54063,058	267009,621	212946,56	393,89
MAPFRE GENEL	0,734	Likit Aktifler	18263,876	18263,876	0	0,00
		Çalışan Sayısı	390	390	0	0,00
		Acente Sayısı	824	824	0	0,00
		Sabit Varlıklar	55180,354	28850,145	-26330,209	-47,72
		Özsermaye	481239,084	238968,747	-242270,34	-50,34
		Üretilen Prim Miktarı	411788,338	560895,057	149106,72	36,21
		Teknik Sonuçlar	122708,404	167140,569	44432,165	36,21
NEOVA	1	Likit Aktifler	228,299	228,299	0	0,00
		Çalışan Sayısı	64	64	0	0,00
		Acente Sayısı	303	303	0	0,00
		Sabit Varlıklar	2209,644	2209,644	0	0,00
		Özsermaye	10605,49	10605,49	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	61982,035	61982,035	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	74426,109	74426,109	0	0,00
RAY	0,707	Likit Aktifler	308313,113	308313,113	0	0,00
		Çalışan Sayısı	273	273	0	0,00
		Acente Sayısı	786	786	0	0,00
		Sabit Varlıklar	26289,696	18623,717	-7665,979	-29,16
		Özsermaye	511,337	511,337	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	252374,228	357065,308	104691,08	41,48
		Teknik Sonuçlar	67314,517	95238,246	27923,729	41,48
SBN	1	Likit Aktifler	19982,355	19982,355	0	0,00
		Çalışan Sayısı	619	619	0	0,00
		Acente Sayısı	60	60	0	0,00
		Sabit Varlıklar	4246,312	4246,312	0	0,00
		Özsermaye	9463,291	9463,291	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	109955,743	109955,743	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	74559,501	74559,501	0	0,00
SOMPO JAPAN	0,845	Likit Aktifler	38791,983	38791,983	0	0,00
		Çalışan Sayısı	755	755	0	0,00
		Acente Sayısı	304	304	0	0,00
		Sabit Varlıklar	8345,566	8345,566	0	0,00
		Özsermaye	118094,457	118094,457	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	318584,875	376833,386	58248,511	18,28
		Teknik Sonuçlar	95159,046	112557,464	17398,418	18,28
TÜRK NİPPON	1	Likit Aktifler	26847,172	26847,172	0	0,00
		Çalışan Sayısı	47	47	0	0,00
		Acente Sayısı	157	157	0	0,00

		Sabit Varlıklar	1775,566	1775,566	0	0,00
		Özsermaye	7994,806	7994,806	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	21297,683	21297,683	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	74501,783	74501,783	0	0,00
YAPI KREDİ	0,778	Likit Aktifler	354616,351	354616,351	0	0,00
		Çalışan Sayısı	905	905	0	0,00
		Acente Sayısı	945	945	0	0,00
		Sabit Varlıklar	19472,738	19016,183	-456,555	-2,34
		Özsermaye	330212,608	330212,608	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	758182,493	974605,125	216422,63	28,54
		Teknik Sonuçlar	134066,443	798138,418	664071,98	495,33
ZİRAAT	1	Likit Aktifler	7183279,942	7183279,942	0	0,00
		Çalışan Sayısı	33034,246	33034,246	0	0,00
		Acente Sayısı	2	2	0	0,00
		Sabit Varlıklar	679,938	679,938	0	0,00
		Özsermaye	69	69	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	172592,595	172592,595	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	96437,972	96437,972	0	0,00
ZÜRİCH	1	Likit Aktifler	26901,027	26901,027	0	0,00
		Çalışan Sayısı	316	316	0	0,00
		Acente Sayısı	292	292	0	0,00
		Sabit Varlıklar	4159,131	4159,131	0	0,00
		Özsermaye	49321,714	49321,714	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	231226,701	231226,701	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	47237,514	47237,514	0	0,00

EK 4. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin BCC Modeline Göre Sonuçlar, Hedefler ve Potansiyel İyileştirme Değerleri

KVB	Etkinlik Değeri	Girdi/Çıktı	Gerçek	Hedef	Fark	İyileşme %
ACE	1	Likit Aktifler	27749,502	27749,502	0	0,00
		Çalışan Sayısı	11	11	0	0,00
		Acente Sayısı	2	2	0	0,00
		Sabit Varlıklar	307,939	307,939	0	0,00
		Özsermaye	11364,582	11364,582	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	86582,407	86582,407	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	21982,286	21982,286	0	0,00
AKSIGORTA	1	Likit Aktifler	10848,006	10848,006	0	0,00
		Çalışan Sayısı	586	586	0	0,00
		Acente Sayısı	1511	1511	0	0,00
		Sabit Varlıklar	43624,347	43624,347	0	0,00
		Özsermaye	371644,41	371644,41	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	886024,89	886024,89	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	109099,02	109099,02	0	0,00
ALLIANZ	1	Likit Aktifler	52550,224	52550,224	0	0,00
		Çalışan Sayısı	575	575	0	0,00
		Acente Sayısı	1453	1453	0	0,00
		Sabit Varlıklar	76749,062	76749,062	0	0,00
		Özsermaye	366898,75	366898,75	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	995784,22	995784,22	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	136856,13	136856,13	0	0,00
ANADOLU	1	Likit Aktifler	423350,07	423350,07	0	0,00
		Çalışan Sayısı	858	858	0	0,00
		Acente Sayısı	1574	1574	0	0,00
		Sabit Varlıklar	46704,799	46704,799	0	0,00
		Özsermaye	848546,85	848546,85	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	130626,65	130626,65	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	1420457,7	1420457,7	0	0,00
ANKARA	1	Likit Aktifler	199799,69	199799,69	0	0,00
		Çalışan Sayısı	226	226	0	0,00
		Acente Sayısı	800	800	0	0,00
		Sabit Varlıklar	2651,738	2651,738	0	0,00
		Özsermaye	99,844	99,844	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	215783,49	215783,49	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	32228,722	32228,722	0	0,00

AVİVA	1	Likit Aktifler	3735,317	3735,317	0	0,00
		Çalışan Sayısı	221	221	0	0,00
		Acente Sayısı	823	823	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1942,606	1942,606	0	0,00
		Özsermaye	75923,43	75923,43	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	281814,73	281814,73	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	62042,998	62042,998	0	0,00
AXA	1	Likit Aktifler	610044,95	610044,95	0	0,00
		Çalışan Sayısı	578	578	0	0,00
		Acente Sayısı	2000	2000	0	0,00
		Sabit Varlıklar	37129,222	37129,222	0	0,00
		Özsermaye	571475,53	571475,53	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	1518548,5	1518548,5	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	200311,02	200311,02	0	0,00
CARDİF	0,995	Likit Aktifler	129069,14	129069,14	0	0,00
		Çalışan Sayısı	19,912	19,912	0	0,00
		Acente Sayısı	3	3	0	0,00
		Sabit Varlıklar	292,126	292,126	0	0,00
		Özsermaye	12844,813	12844,813	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	15993,267	22353,903	6360,636	39,77
		Teknik Sonuçlar	89111,284	89517,653	406,369	0,46
CHARTİS	1	Likit Aktifler	129963,19	129963,19	0	0,00
		Çalışan Sayısı	192	192	0	0,00
		Acente Sayısı	288	288	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1400,392	1400,392	0	0,00
		Özsermaye	64404,772	64404,772	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	173585,44	173585,44	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	93673,46	93673,46	0	0,00
COFACE	1	Likit Aktifler	5465,417	5465,417	0	0,00
		Çalışan Sayısı	27	27	0	0,00
		Acente Sayısı	4	4	0	0,00
		Sabit Varlıklar	264,619	264,619	0	0,00
		Özsermaye	13643,89	13643,89	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	17991,312	17991,312	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	92143,104	92143,104	0	0,00
DEMİR	1	Likit Aktifler	171904,33	171904,33	0	0,00
		Çalışan Sayısı	40	40	0	0,00
		Acente Sayısı	152	152	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1265,415	1265,415	0	0,00
		Özsermaye	4514,675	4514,675	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	10666,087	10666,087	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	84352,836	84352,836	0	0,00

DUBAİ GROUP	1	Likit Aktifler	165589,34	165589,34	0	0,00
		Çalışan Sayısı	120	120	0	0,00
		Acente Sayısı	421	421	0	0,00
		Sabit Varlıklar	3460,049	3460,049	0	0,00
		Özsermaye	2929,097	2929,097	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	128021,83	128021,83	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	57608,729	57608,729	0	0,00
ERGO	1	Likit Aktifler	320426,49	320426,49	0	0,00
		Çalışan Sayısı	514	514	0	0,00
		Acente Sayısı	1449	1449	0	0,00
		Sabit Varlıklar	41658,445	41658,445	0	0,00
		Özsermaye	104954,06	104954,06	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	693650,84	693650,84	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	25779,249	25779,249	0	0,00
EUREKO	1	Likit Aktifler	19284,717	19284,717	0	0,00
		Çalışan Sayısı	555	555	0	0,00
		Acente Sayısı	284	284	0	0,00
		Sabit Varlıklar	14294,252	14294,252	0	0,00
		Özsermaye	299204,21	299204,21	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	618402,78	618402,78	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	141158,98	141158,98	0	0,00
EURO	0,979	Likit Aktifler	29561,396	29561,396	0	0,00
		Çalışan Sayısı	69	42,36	-26,64	-38,61
		Acente Sayısı	273	165,536	-107,464	-39,36
		Sabit Varlıklar	4884,127	1668,327	-3215,8	-65,84
		Özsermaye	21102,135	21102,135	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	59077,43	60337,407	1259,977	2,13
		Teknik Sonuçlar	88117,279	89996,605	1879,326	2,13
GENERALİ	0,953	Likit Aktifler	50342,683	50342,683	0	0,00
		Çalışan Sayısı	112	52,966	-59,034	-52,71
		Acente Sayısı	334	235,26	-98,74	-29,56
		Sabit Varlıklar	20428,022	2487,258	-17940,764	-87,82
		Özsermaye	12,864	29412,864	29400	228544,78
		Üretilen Prim Miktarı	85233,608	89412,907	4179,299	4,90
		Teknik Sonuçlar	86309,381	90541,429	4232,048	4,90
GROUPAMA	1	Likit Aktifler	8149,393	8149,393	0	0,00
		Çalışan Sayısı	414	414	0	0,00
		Acente Sayısı	3484	3484	0	0,00
		Sabit Varlıklar	360247,35	360247,35	0	0,00
		Özsermaye	549608,01	549608,01	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	693874,22	693874,22	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	102761,28	102761,28	0	0,00

GÜNEŞ	1	Likit Aktifler	18976,373	18976,373	0	0,00
		Çalışan Sayısı	567	567	0	0,00
		Acente Sayısı	1760	1760	0	0,00
		Sabit Varlıklar	150991,7	150991,7	0	0,00
		Özsermaye	242316,56	242316,56	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	78966,072	78966,072	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	737368,26	737368,26	0	0,00
HALK	1	Likit Aktifler	11551,867	11551,867	0	0,00
		Çalışan Sayısı	169	169	0	0,00
		Acente Sayısı	483	483	0	0,00
		Sabit Varlıklar	57425,632	57425,632	0	0,00
		Özsermaye	2860,579	2860,579	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	155690,84	155690,84	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	91751,563	91751,563	0	0,00
HDI	0,785	Likit Aktifler	38182,788	38182,788	0	0,00
		Çalışan Sayısı	210	210	0	0,00
		Acente Sayısı	936	808,779	-127,221	-13,59
		Sabit Varlıklar	4138,298	4138,298	0	0,00
		Özsermaye	72454,68	72454,68	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	0,999	284790,11	284789,12	28507418,92
		Teknik Sonuçlar	223627,88	64518,562	-159109,32	-71,15
HÜR	0,978	Likit Aktifler	91329,17	91329,17	0	0,00
		Çalışan Sayısı	151	39,891	-111,109	-73,58
		Acente Sayısı	794	195,666	-598,334	-75,36
		Sabit Varlıklar	3969,425	1625,912	-2343,513	-59,04
		Özsermaye	15314,561	15314,561	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	52991,87	54158,402	1166,532	2,20
		Teknik Sonuçlar	85623,205	87508,065	1884,86	2,20
IŞIK	0,918	Likit Aktifler	51196,471	51196,471	0	0,00
		Çalışan Sayısı	177	133,321	-43,679	-24,68
		Acente Sayısı	576	123,08	-452,92	-78,63
		Sabit Varlıklar	2052,486	2052,486	0	0,00
		Özsermaye	69471,395	58863,67	-10607,725	-15,27
		Üretilen Prim Miktarı	89655,269	128737,6	39082,328	43,59
		Teknik Sonuçlar	118242,17	97613,258	-20628,916	-17,45
LIBERTY	0,518	Likit Aktifler	144640,92	144640,92	0	0,00
		Çalışan Sayısı	192	89,387	-102,613	-53,44
		Acente Sayısı	631	228,47	-402,53	-63,79
		Sabit Varlıklar	11436,696	4414,893	-7021,803	-61,40
		Özsermaye	76575,393	76575,393	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	59784,874	188291,79	128506,91	214,95
		Teknik Sonuçlar	54063,058	104351,32	50288,261	93,02

MAPFRE GENEL	0,973	Likit Aktifler	18263,876	18263,876	0	0,00
		Çalışan Sayısı	390	390	0	0,00
		Acente Sayısı	824	206,021	-617,979	-75,00
		Sabit Varlıklar	55180,354	10034,174	-45146,18	-81,82
		Özsermaye	481239,08	211418,5	-269820,59	-56,07
		Üretilen Prim Miktarı	411788,34	435657,89	23869,551	5,80
		Teknik Sonuçlar	122708,4	126160,12	3451,714	2,81
NEOVA	1	Likit Aktifler	228,299	228,299	0	0,00
		Çalışan Sayısı	64	64	0	0,00
		Acente Sayısı	303	303	0	0,00
		Sabit Varlıklar	2209,644	2209,644	0	0,00
		Özsermaye	10605,49	10605,49	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	61982,035	61982,035	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	74426,109	74426,109	0	0,00
RAY	0,926	Likit Aktifler	308313,11	308313,11	0	0,00
		Çalışan Sayısı	273	161,474	-111,526	-40,85
		Acente Sayısı	786	786	0	0,00
		Sabit Varlıklar	26289,696	12013,024	-14276,672	-54,31
		Özsermaye	51511,337	51511,337	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	252374,23	272517,83	20143,603	7,98
		Teknik Sonuçlar	67314,517	72687,32	5372,803	7,98
SBN	1	Likit Aktifler	19982,355	19982,355	0	0,00
		Çalışan Sayısı	60	60	0	0,00
		Acente Sayısı	619	619	0	0,00
		Sabit Varlıklar	4246,312	4246,312	0	0,00
		Özsermaye	9463,291	9463,291	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	109955,74	109955,74	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	74559,501	74559,501	0	0,00
SOMPO JAPAN	0,988	Likit Aktifler	38791,983	38791,983	0	0,00
		Çalışan Sayısı	304	234,652	-69,348	-22,81
		Acente Sayısı	755	600,959	-154,041	-20,40
		Sabit Varlıklar	8345,566	8345,566	0	0,00
		Özsermaye	118094,46	118094,46	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	318584,88	322615,37	4030,492	1,27
		Teknik Sonuçlar	95159,046	96362,926	1203,88	1,27
TÜRK NİPPON	1	Likit Aktifler	26847,172	26847,172	0	0,00
		Çalışan Sayısı	47	47	0	0,00
		Acente Sayısı	157	157	0	0,00
		Sabit Varlıklar	1775,566	1775,566	0	0,00
		Özsermaye	7994,806	7994,806	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	21297,683	21297,683	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	74501,783	74501,783	0	0,00

YAPI KREDİ	0,911	Likit Aktifler	354616,35	354616,35	0	0,00
		Çalışan Sayısı	905	447,13	-457,87	-50,59
		Acente Sayısı	945	945	0	0,00
		Sabit Varlıklar	19472,738	19472,738	0	0,00
		Özsermaye	330212,61	330212,61	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	758182,49	831835,41	73652,912	9,71
		Teknik Sonuçlar	134066,44	147090,2	13023,756	9,71
ZİRAAT	1	Likit Aktifler	7183279,9	7183279,9	0	0,00
		Çalışan Sayısı	69	69	0	0,00
		Acente Sayısı	2	2	0	0,00
		Sabit Varlıklar	679,938	679,938	0	0,00
		Özsermaye	33034,246	33034,246	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	172592,6	172592,6	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	96437,972	96437,972	0	0,00
ZURİCH	1	Likit Aktifler	26901,027	26901,027	0	0,00
		Çalışan Sayısı	316	316	0	0,00
		Acente Sayısı	292	292	0	0,00
		Sabit Varlıklar	4159,131	4159,131	0	0,00
		Özsermaye	49321,714	49321,714	0	0,00
		Üretilen Prim Miktarı	231226,7	231226,7	0	0,00
		Teknik Sonuçlar	47237,514	47237,514	0	0,00

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Esra HORASAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum-29 Kasım 1987
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi - İİBF
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi İşletme Ana Bilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	-
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Projeler	-
Çalıştığı Kurumlar	-
İletişim	
E-Posta Adresi	esra_horasan@hotmail.com